

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra pastorální a spirituální teologie

Obor: Teologické nauky

**ANTIOCHIA – EVANGELIZAČNÍ DÍLO A JEHO
UŽITEČNOST PRO ÚČASTNÍKY**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: Th.Lic. Michal Umlauf, Ph.D.

Bc. Vojtěch Hýbl

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem tuto práci „*Antiochia – evangelizační dílo a jeho užitečnost pro účastníky*“ vypracoval samostatně, citoval z uvedených pramenů a literatury a v rámci výzkumu používal pouze data od uvedených respondentů.

.....Bc. Vojtěch Hýbl

Děkuji svému vedoucímu práce Th.Lic. Michalu Umlafovi, Ph.D. za cenné rady a trpělivé vedení této práce. Děkuji také všem respondentům a respondentkám za jejich pohledy a sdělení cenných zkušeností a všem ostatním, kteří mají svůj podíl na tom, že jsem mohl tuto práci sestavit.

„Vzal ho s sebou do Antiochie. Pracovali spolu v tamější církvi po celý rok a vyučovali velké množství lidí; a právě v Antiochii byli učedníci poprvé nazváni křesťany.“ (Sk 11,26)

Obsah

Obsah	5
Úvod.....	8
1. Evangelizace, misie a nová evangelizace	9
1.1 Vysvětlení pojmů evangelizace a nová evangelizace	10
1.2 Misie a poslání misí.....	11
1.3 Pohledy II. vatikánského koncilu	14
1.4 Učení nástupců na Petrově stolci.....	17
1.4.1 Papež Jan Pavel II. o evangelizaci a misích.....	18
1.4.2 Benedikt XVI. – jeho pohled na evangelizaci	21
1.4.3 Papež František o evangelizaci.....	22
1.5 Další evangelizační pohledy z českého prostředí	25
2. Představení evangelizační činnosti Antiochie.....	27
2.1 Popis doby vzniku a možnost působení Antiochie	27
2.2 Představení vzniku a průběhu Antiochie.....	30
2.2.1 Hledání a ukotvení myšlenky Antiochie	31
2.2.2 Činnost a propagace Antiochie	33
2.3 Farnosti, ve kterých byla Antiochia realizována	35
2.3.1 Farnosti na Moravě.....	37
2.3.2 Farnosti v Čechách	39
2.4 Běžný průběh Antiochie	41
2.4.1 Akce Antiochie mimo prázdniny	43
2.4.2 Mediální obraz Antiochie	43

2.5 Klíčové cíle Antiochie	45
3. Kvalitativní výzkum k Antiochii z hlediska účastníků	48
3.1 Hlavní výzkumná otázka.....	49
3.2 Metoda a výběr respondentů	49
3.2.1 Cíl výzkumu prostřednictvím dotazníkového šetření	50
3.2.2 Otázky kladené v dotazníku.....	52
3.2.3 Rychlé a stručné odpovědi na hlavní výzkumnou otázku	55
3.3 Vytvoření kategorií ke zkušenostem a přínosu Antiochie	56
3.3.1 Kategorie I. – Zkušenosti, které byly očekávány	57
3.3.2 Kategorie II. – Způsob práce na evangelizaci obce	59
3.3.3 Kategorie III. – Novost a jedinečnost Antiochie	61
3.3.4 Kategorie IV. – Budoucnost Antiochie	63
3.3.5 Kategorie V. – Uplatnění zkušeností	65
4. Diskuse a vyhodnocení výzkumu o plodech Antiochie	67
4.1 Reflexe pastorační situace v naší zemi a přínos Antiochie.....	67
4.2 Opора díla Antiochie v současných výzvách církve.....	69
4.3 Diskuse o Antiochii nejen pro vybrané respondenty.....	70
4.4 Osobní zkušenosti s Antiochií	74
4.5 Co může být odkazem Antiochie pro novou evangelizaci	78
4.5.1 Jednoduchý ideál prvních křesťanů	79
4.5.2 Evangelizace běžným životem a s modlitbou	79
4.5.3 Způsob evangelizace, který může vyhovovat	81
4.5.4 Příležitost evangelizovat zanechá zkušenost do života.....	82
Závěr	83

Anotace	84
Abstract	85
Seznam použitých zdrojů	86
A) Prameny a literatura	86
Biblické a liturgické prameny	86
Papežské dokumenty.....	86
Druhý vatikánský koncil a Magisterium	87
Další církevní dokumenty	88
Tematická a odborná literatura.....	88
Ostatní literatura.....	89
Diplomové a bakalářské práce	89
Další písemné specifické prameny.....	90
B) Internetové prameny	90
C) Seznam zkratk	91
D) Přílohy.....	93
Pozvánky na Antiochii	93
Kroniky Antiochie.....	99

Úvod

O naší zemi se často říkalo, že je neateističtější v Evropě. V roce 1992 vznikla z iniciativy tehdejších studentů Teologického konviktu v Litoměřicích Antiochia. Této evangelizační akce jsem se po mnoho letních prázdnin osobně účastnil a v této diplomové práci bych rád zhodnotil její evangelizační přínos a užitek pro účastníky této akce i v duchovním životě.

Antiochia ve svých základech trvá dodnes, tedy více než 30 let. Koná se každoročně ve farnostech na Moravě i v Čechách a s jistotou přinesla mnoho inspirativních zkušeností pro cesty evangelizace v naší zemi.

Hlavním motivem mé diplomové práce je tedy moje osobní zkušenost a zkušenosti druhých, které chci zachytit formou dotazování v kvalitativním výzkumu skrze vybrané respondenty, kteří několikrát Antiochii zažili a také je provází v životě.

Chci Antiochii představit ve světle misijního poslání, které má být vlastní každému křesťanovi z podstaty křtu a pozvat k hlásání evangelia, ke kterému nás zve nejen církev, ale především příklad Krista a prvních křesťanů, kteří uposlechli Kristovo volání, misijní příkaz vyjít do celého světa k hlásání evangelia.

Chtěl bych tedy představit akci, do které se může zapojit každý mladý katolík, i když se mu zdá, že nemá žádné předpoklady pro hlásání evangelia. Jak se ukáže v této práci, jde o akci nenáročnou na vzdělání i čas a přináší také pro obec, kde se tato misie odehrává velmi dobré plody. Chci ukázat však především to, že kdo se rozhodne jít do neznámé obce a zakusí v tom prostředí možnost ukázat svůj křesťanský život, podělit se o tom s druhými, bude to dobrá životní zkušenost zejména pro něj samotného. Je to tedy pozvání k evangelizaci v praxi pro každého křesťana.

Na začátku práce nastíním misijní poslání a výzvy k evangelizaci pro každého křesťana. V další kapitole konkrétně představím Antiochii jako evangelizační dílo. To bude teoretická část práce. Od třetí kapitoly bude následovat část, která je věnována kvalitativnímu výzkumu, ve kterém respondenti sdělí, jak Antiochia probíhala a co znamenala v jejich životě. Poslední kapitola pak bude diskusí, reflexí a srovnáním, jak Antiochia může naplňovat evangelizační poslání, které je založené na podkladě života prvních křesťanů v Antiochii, jak zmiňuje evangelista Lukáš ve své knize Skutků apoštolů a jak k tomu stále nabádá církev.

1. Evangelizace, misie a nová evangelizace

Apoštol Pavel říká, že *hlásat evangelium je mu uloženo jako povinnost a běda, kdyby ho nehlásal.*¹ Je to výzva pro nás, protože každý křesťan je k hlásání povolán z podstaty svého křestního poslání a obecného kněžství, jak můžeme číst z katechismu o poslání laiků:

Laici plní své prorocké poslání také prostřednictvím evangelizace tím, že hlásají Krista „svědectvím života a slovem“. Toto šíření evangelia u laiků „dostává zvláštní ráz a zvláštní účinnost, protože se uskutečňuje v běžných světských podmínkách“: „Takový apoštolát však nezáleží pouze ve svědectví života. Pravý apoštol hledá příležitost hlásat Krista slovy buď nevěřícím ... nebo věřícím.“²

Skutky apoštolské jsou plné zpráv o tom, jak se *Boží království šířilo, a radostná zvěst evangelia rostla.* Jak čteme o biblické Antiochii, kde právě byli učedníci poprvé nazváni křesťany³, tak podobná výzva zaznívá v naší zemi aktuálně. Také sám Kristus vyzývá učedníky, aby *šli do celého světa a hlásali evangelium* nebo aby *vyšli, získávali, křtili a učili.*⁴ Nikde neslibuje, že to bude jednoduché, ba dokonce, že *„vás budou tupit, pronásledovat a vylhaně vám připisovat každou špatnost.“⁵*

Tato kapitola bude teoretickou částí zaměřenou na četné výzvy k hlásání evangelia. Nekladu si za cíl poučit o všem, co se týká hlásání evangelia, jen v hrubých obrysech chci nastínit některé pohledy, které můžeme realizovat ve svém životě. Toto zaměření sleduji proto, že se ve své práci budu věnovat konkrétnímu evangelizačnímu úsilí, Antiochii.

Budu často poukazovat na učení církve a čerpat z odkazů II. vatikánského koncilu, učení papežů, zejm. sv. Jana Pavla II. nebo současného papeže Františka, tedy papežů, kteří usedli na Petrův stolec po II. vatikánském koncilu. Troufám si tvrdit, že téměř každý dokument, obsahuje nějakou výzvu k evangelizaci a celé učení církve směřuje k tomu, že *„Celá naše existence musí křičet evangelium!“⁶*

¹ Srov. 1 K 9, 16.

² KKC čl. 905.

³ Srov. Sk 11, 20 – 30.

⁴ Srov. Mk 16,15 nebo srov. Mt 28, 19-20.

⁵ Srov. Mt 5,11.

⁶ Vatican News, dostupné na: <https://www.vaticannews.va/cs/papez/news/2023-10/papezova-katecheze-o-charlesi-de-foucauld.html> (online) 18.10. 2023.

1.1 Vysvětlení pojmů evangelizace a nová evangelizace

Slovo evangelium, jak je obecně známo, přeloženo původně z hebrejštiny znamená radostná zpráva. Evangelizací tak nazýváme hlásání této radostné zprávy nebo jinak rozšiřování evangelia, radostné zvěsti o Kristu, mezi lidi.

V kompendiu sociální nauky církve je zmíněno, na co se jako křesťané máme zaměřit při hlásání evangelia: tedy nejen o oslovení člověka ve společnosti jako „adresáta evangelijního hlásání“, nýbrž „o obohacování a pronikání samotné společnosti evangeliem.“⁷ Zvěst evangelia nelze oddělit od láskyplné péče o chudé, jak zpívá Maria v Magnificat⁸ a jak dále vyjádřil Ježíš slovy a skutky:

Církev podílející se na radostech a nadějích, na úzkostech a strastech lidí, je solidární s každým mužem i ženou na každém místě a v každé době a všem přináší radostnou zvěst o Božím království, které s Ježíšem Kristem přišlo a přichází mezi ně.⁹

Katechismus pro mladé Youcat nám předkládá důležitou otázku: „Proč předáváme víru dalším lidem?“ A hned vzápětí nabízí i odpověď:

Víru předáváme proto, že nám to ukládá Ježíš: „Jděte tedy, získávejte za učedníky všechny národy“. Žádný skutečný křesťan nepřenechá předávání víry výlučně odborníkům (učitelům, kněžím, misionářům). Křesťanem se člověk stává pro druhé lidi. To znamená, že skutečný křesťan si přeje, aby Bůh přišel i k druhým lidem. Proto si uvědomuje: Pán mě potřebuje! Jsem pokřtěný, biřmovaný a zodpovědný za to, aby se lidé v mém okolí dozvěděli o Bohu a aby dospěli „k poznání pravdy“.¹⁰

Myšlenka nové evangelizace přichází v době, kdy se ve společnosti vytrácí úcta k jakémukoliv posvátnu. V apoštolské exhortaci Evangelii nuntiandi papež Pavel VI. zdůrazňuje důležitost evangelizace a také, že evangelium Ježíše Krista je stále aktuální a živé. V dnešním světě potřebujeme novou evangelizaci, ne jako „první nepovedenou“, ale novou

⁷ Srov. Kompendium sociální nauky církve, čl. 62, srov. s II. Vatikánský koncil, *Gaudium et spes*, čl. 40.

⁸ Srov. Lk 1, 46-55.

⁹ Kompendium sociální nauky církve, čl. 59 a 60, srov. s II. Vatikánský koncil, *Gaudium et spes*, čl. 1.

¹⁰ Youcat, s. 12.; v citovaném textu jsou odkazy na Mt 28, 19 a 1 Tm 2, 4b

především ve svém způsobu, novou v nadšení, protože křesťan, který se osobně setkal s Ježíšem, má v sobě touhu hlásat Krista druhým, aby i oni zakoušeli vztah s živým Bohem.¹¹

Výraz „nová evangelizace“ se nejvíce spojuje s papežem Janem Pavlem II., který ji neúnavně připomínal jako požadavek přítomnosti i budoucnosti.¹² Po něm i současný papež František neotálí vyzývat k novému vyjití. Jejich pohled na novou evangelizaci však nabídnou později v této práci, v podkapitolách, které jsou vyhrazeny pohledům Jana Pavla II. a také papeže Františka.

1.2 Misie a poslání misí

Misie, to je sice známé slovo, ale má mnoho významů, proto považují za vhodné nejprve připomenout jeho etymologický původ. Jde tedy o latinské slovo „mitto“ (mittere) nebo „misi“ (missum) – v překladu „posílám“ (posílat)¹³. Správně tedy vyjadřuje pozvání jedné či více osob od jisté autority a také určitý úkol, který vysílající (autorita) vyslanému svěřuje. Tento pojem se neužívá jen v náboženské oblasti, ale také v dalších oblastech lidské činnosti jako je například politika, vojenství, diplomacie či charitativní činnost.¹⁴

I u katolíků má toto slovo víceznačnou náplň. Nejprve se můžeme zaměřit na Božské poslání Ježíše Krista a církve. Může jít také o poslání do jiných zemí k hlásání evangelia nebo pro další specifickou pastorační činnost, jako konají lidové misie některé řeholní společnosti nebo také farní týmy jako v brněnské diecézi FATYM, který mimo jiné byl založen na podobných základech evangelizace jako Antiochia¹⁵. Při lidových misiích se jedná o formu duchovní obnovy farnosti, která se opakuje vždy po delším období. Podobně také Papežské misijní dílo má své specifické misijní zaměření. Probíhají i různé další misijní aktivity, v neposlední řadě i Antiochia. Ostatní křesťanské denominace mají rovněž své prostředky misijního zaměření.¹⁶

A především, jak nás směřuje církev, je k misiím povolán každý křesťan. To bych rád ukázal ještě na jednom příkladě: Jako katolický křesťan při každé mši svaté, po požehnání,

¹¹ Srov. NĚMCOVÁ M., *Evangelizace jako úkol křesťana*, s. 13.

¹² Srov. Opatrný A., *Cesty evangelizace*, s. 96

¹³ Srov. ŠPAŇÁR J., KETTNER E., *Latina pro gymnázia*, s. 445 a také ŠLÉGR J., *Misijní povolání a odpovědnost v díle Jana Pavla II. na základě poselství k světovým misijním nedělím*, s. 12.

¹⁴ Srov. AMBROS P., *Církev, kultura, společnost, misie*, s. 122 a ŠLÉGR J., *Misijní povolání a odpovědnost v díle Jana Pavla II. na základě poselství k světovým misijním nedělím*, s. 12.

¹⁵ Srov. www.fatym.com in FATYM – farní tým, dostupné <https://fatym.com/view.php?navezclanku=fatym-farni-tym&cislocclanku=2012020111> online 7.4. 2024.

¹⁶ Srov. AMBROS P., *Církev, kultura, společnost, misie*, s. 122.

vždy slyším vyslání, které platí pro všechny: „*Jděte ve jménu Páně!*“ Latinsky přeloženo v liturgii: „*Itte missa est!*“, což se dá také volně přeložit: Jděte, jste posláni! V českém překladu však používáme spíše „*Jděte ve jménu Páně!*“ A na tuto výzvu celé společenství odpovídá díkůvzdáním: „*Bohu díky!*“¹⁷ Poslání ze mše svaté vnímám jako vyslání autority, kterou je kněz jako „druhý Kristus“, a chci ho uskutečňovat ve svém každodenním životě – jít ve jménu Páně, jít a hlásat evangelium. Tak jsme tedy vyzýváni při pravidelném nedělním shromáždění, lépe řečeno při každé mši svaté: abychom Krista přinášeli všem lidem v každodenním životě, a tak při všech činnostech můžeme být zvěstovateli evangelia. Tento mnohoznačný výraz znamená konkrétně pro život církve aktivitu s posláním autority pro všechny křesťany především k evangelizaci.

Přiblížme si to zrychleně už od Starého zákona, kde při vedení Božího lidu proroci plnili své poslání, které čerpali přímo z Boží inspirace. Znamé je např. z proroka Izaiáše: „*Duch Páně je nade mnou...*“¹⁸ Již však samotná povaha sdělení Písma svatého nás směřuje k poslání od Boha k člověku, a to už od počátku stvoření, kdy Bůh začne světlem a celé své dílo vyvrcholí stvořením člověka, kterého usadí v Ráji. Když pak člověk propadne prvotnímu hříchu, sám Bůh přislubuje záchranu, kterou vidíme v povolání Božího Syna na tuto zem.¹⁹ Mnohem výrazněji vyniká poselství Nového zákona, kde se poslání vztahuje především na Krista, který přišel konat vůli svého Otce, potom na apoštoly a další, kteří měli svědčit o Kristu a hlásat evangelium.²⁰

Na tuto výzvu, ať už odpovídá kněz, řeholník či laik, má přirozené předpoklady, mezi které patří i ochota přijmout misionářské povolání třeba daleko od domova či svého pohodlného prostředí a poslechnout poslání příslušné autority. Katolická církev ve své hierarchii přikládá zodpovědnost za misijní poslání biskupům těsně spjatými s papežem, s nimi ji sdílejí kněží, misijní instituty a výrazně také laici. Při plnění misijního poslání je velmi potřebná vzájemná spolupráce. Vhodná je družba mezi diecézemi nebo farnostmi. Důležitý je osobní kontakt a přátelství. Navíc je zcela zřejmé, že se využívá i služeb sociální komunikace přes internetová média, přestože nám to nenahradí osobní vztahy.²¹

Životnost místní církve má být viditelná skrze schopnosti otevřeně žít pravdu víry, vypracovávat nadějně pastorační projekty a aktivně nabízet řešení problémů v pastoraci.

¹⁷ Srov. *Misál na každý den liturgického roku*, s. 776, latinsky tamtéž s. 810.

¹⁸ Srov. Iz, 61,1-3; podotýkám, že ten samý úryvek předčítá Ježíš v synagoze, srov. Lk 4,18.

¹⁹ Srov. Gn 3,16.

²⁰ Srov. AMBROS P., *Církev, kultura, společnost, misie*, s. 123.

²¹ Srov. AMBROS P., *Církev, kultura, společnost, misie*, s. 140-142.

Rovněž je třeba zdolávat pastorační výzvy s ohledem na aktuální situaci a společenské klima, ve kterém žijeme, což ostatně záleží na misionářském duchu a umu každého věřícího, který spoléhá na Boží Prozřetelnost.²²

Pro Věřící celého světa, zvláště rodiče, katechety, zasvěcené osoby je stále aktuální výzva Jana Pavla II., že do misijní formace se máme zapojovat všichni, pamatovat i na děti, protože výchovu v misijním duchu můžeme začínat už od nejtělejšího dětství.²³

Pro naši zem bylo nanejvýš vhodné, aby sv. Cyril a Metoděj promluvili k nám naším způsobem a aby po jejich vzoru jsme navázali na vlastní kulturu i v naší době.

*Církev se rozhodla přijmout řeckou kulturu a promluvit k člověku své doby „řeckým“ způsobem. Církev hlásala evangelium, jako by Kristus promluvil řecky. Podobně v díle sv. Cyrila a Metoděje Kristus promluvil „slovanským způsobem“.*²⁴

Při hlásání evangelia dnes se setkáváme s lidmi, kteří si myslí, že křesťanství znají, ale ve skutečnosti mají své zkreslené informace a od církve nic nového a podnětného pro svůj život nečekají nebo, v případě potřeby, čekají vstřícnost ke všemu, co si přejí.²⁵

V současné době, kdy jsme zváni k vycházení z uzavřenosti vlastního světa, je třeba navázat evangelizaci i na prostředky moderní komunikace, nemůžeme ustrnout jen v zaběhnutých kolejkách církevních institucí. Vždy se osvědčila ústní komunikace a vztah mezi osobami a k tomu se nové komunikační prostředky přidávají, takže takto se také krátí vzdálenosti mezi lidmi. Toho všeho je třeba využívat co nejlépe a i v nebezpečném prostředí dokázat komunikovat jako křesťané, kteří zastávají své hodnoty v evangeliu Ježíše Krista. Uznejme, že tento úkol není jednoduchý, je nutné se neustále orientovat, ověřovat si zdroje a kriticky zhodnocovat správnost vysílaných informací.²⁶

²² Srov. AMBROS P., *Církev, kultura, společnost, misie*, s. 24.

²³ Srov. Šlégr J., *Misijní povolání a odpovědnost v díle Jana Pavla II. na základě poselství k světovým misijním nedělím*, s. 42.

²⁴ Srov. AMBROS P., *Církev, kultura, společnost, misie*, s. 78.

²⁵ Srov. Opatrný A., *Pastorální teologie včera, dnes a zítra*, s. 101.

²⁶ Srov. AMBROS P., *Církev, kultura, společnost, misie*, s. 95 a 99-100 a OPATRNÝ A., *Pastorální teologie včera, dnes a zítra*, s. 73

1.3 Pohledy II. vatikánského koncilu

Druhý vatikánský koncil se ve svých dokumentech četně zabýval problematikou misíí, evangelizace a apoštolátu. Zde chci vypíchnout a krátce rozvinout jen několik myšlenek z tří dokumentů: *Gaudium et spes*, *Ad gentes* a *Apostolicam actuositatem*.

V *Gaudium et spes* se dočtu o mládeži: *Postoj mládeže je živý – nezřídka ztrácí trpělivost a chce se co nejdříve podílet, neboť si uvědomuje svůj význam ve společenském životě.*²⁷ Zdá se mi, že koncil vidí mládež jako aktivní. Chtějí se podílet a často jim to není umožněno. Znají svou cenu a opravdu chtějí se aktivně zapojit do dění v církvi. Rádi přicházejí se svou iniciativou a skutečně mají církvi co nabídnout. Laikům je dáno velmi důležité a pevné postavení a podpora církve v jejich každodenní činnosti:

*Světské povinnosti a činnosti jsou vlastní, i když ne výlučná záležitost laiků. Jestliže uznávají požadavky víry a čerpají z ní sílu, ať neváhají příležitostně přicházet s novou iniciativou a uskutečňovat ji. Od kněží ať laici očekávají duchovní světlo a posilu. Ať se však nedomnívají, že jejich pastýři jsou vždycky takoví odborníci. Laici, kteří se činně podílejí na celém životě církve, nejenže jsou povinni prodchnout svět křesťanským duchem, ale jsou též povoláni k tomu, aby byli za všech okolností právě uprostřed lidské společnosti Kristovými svědky.*²⁸

Dekret *Ad gentes* je zaměřen na misie ve světě, a proto se spíše obrací na misionáře, kteří jsou vysláni do různých míst světa, kde vytvářejí novou církevní strukturu. Každý národ, každé misijní území má svoje specifické misijní poslání šíření víry, ke kterému jsme také povoláni. Misie jako takové nejsou záležitostí jenom vybraných zemí, kde chybí struktury církve, ale jsou celosvětové a vykonávají se v každé oblasti podle pastorační situace, v jaké daná komunita žije, tedy podle svých potřeb. Misijní činnost vyplývá ze samé podstaty církve. Církev bez misijní činnosti by tedy nebyla církví, jak ji zamýšlel Kristus²⁹.

Misijní činnost je nikdy nekončícím procesem, neboť také společnost, ve které církev působí, probíhá přirozenými změnami a je proto třeba na ty změny aktivně reagovat. Někdy tam, kde byla vyvíjena misijní činnost, dochází po jisté době k ochladnutí, proto je třeba stále misijně působit. I když už jsou místní církve ustaveny, přece musíme stále kázat evangelium,

²⁷ II. Vatikánský koncil, *Gaudium et spes*, čl. 7.

²⁸ II. Vatikánský koncil, *Gaudium et spes*, čl. 43.

²⁹ Srov. II. Vatikánský koncil, *Ad gentes*, čl. 6

a to i mezi jednotlivci, ke kterým se ještě nedostalo. *Také skupiny, ve kterých církev začala působit, se stále mění a často vznikají nové situace – a jsou i takové situace, kdy je třeba uvážit, aby byla znovu obnovena misijní činnost.*³⁰

Misijní činnost církve je užitečná všem lidem. Není možné při ní zapomenout na lidskou přirozenost, jejich tužby a potřeby. *V Kristu mají všichni najít svůj smysl života a povolání, které je také v jejich životním stavu. Tím, že církev ukazuje Krista, zjevuje směr, kterým v životě mají jít za pravdou.*³¹

*Všichni věřící kdekoli žijící jsou totiž povinni příkladem svého života i svěděním svého slova dávat viditelně najevo nového člověka, kterého křtem oblékli, i moc Ducha svatého, který je posílil birmováním, aby ostatní při pohledu na jejich dobré skutky chválili Otce a více pochopili pravý smysl lidského života a všeobecnou sounáležitost lidského společenství.*³²

Příklad života svěděním i slovem proto věřící čerpají z pokladů církve skrze svátosti a svůj vlastní příklad dobrého křesťanského života tak zvěstují i svému okolí. Bez laiků by kněží neměli evangelium komu hlásat, nemohla by žít plným životem, kdyby neexistoval a nepracoval přítomný, aktivní a skutečný laikát.³³

Každý máme nějaké dary ke službě, které můžeme ve vzájemné spolupráci hledat a rozvíjet. Aby vše řádně probíhalo, je třeba pečlivé organizace. Lepšího účinku dosáhneme, když budou mít všichni misijní pracovníci „jedno srdce a jednu duši“.³⁴

*Věřící křesťané mají různé dary, proto musí spolupracovat na díle evangelizace každý podle své možnosti a schopnosti, podle svého zvláštního daru a své služby. Z toho důvodu je třeba řídit a uvádět v soulad práce hlasatelů evangelia i pomoc ostatních věřících na všech polích misijní činnosti a spolupráce.*³⁵

Církev tedy má aktivní zájem využívat různé dary svých věřících ke spolupráci na šíření evangelia a koordinovat je, aby i navenek vydávala dobré svědectví o smyslu života podle

³⁰ II. Vatikánský koncil, *Ad gentes*, čl. 6.

³¹ II. Vatikánský koncil, *Ad gentes*, čl. 8.

³² II. Vatikánský koncil, *Ad gentes*, čl. 11.

³³ Srov. II. Vatikánský koncil, *Ad gentes*, čl. 21.

³⁴ Srov. II. Vatikánský koncil, *Ad gentes* čl. 30, na konci cituje Sk 4,32.

³⁵ II. Vatikánský koncil, *Ad gentes*, čl. 28.

víry, kterou žijí křesťané. Apoštolát laiků je velmi důležitou výzvou Druhého vatikánského koncilu. Laici v církvi jsou nejpočetnější skupinou, která má velký potenciál vyjít do světa a hlásat evangelium v běžném každodenním životě.

Kristova radostná zvěst je určena všem lidem a každý člověk je povolán k tomu, aby podle svých darů šířil poselství evangelia. Činnost, která vychází od laiků, musí být vedena zdravým životem víry skrze církve a v církvi uskutečňována. Co je velmi důležité, že laici skrze křest mají aktivní účast na poslání kněžském, prorockém a královském. Plní tak podíl na poslání celého Božího lidu: Skutečný apoštolát je ve snaze evangelizovat a posvěcovat lidi skrze zjevné svědectví Kristu a slouží tak ke spáse lidí.³⁶ Ke konání apoštolátu evangelizace a posvěcování mají právě laici velmi mnoho příležitostí. Jejich apoštolát nezáleží pouze ve svědectví života, nýbrž: „Pravý apoštol hledá příležitost hlásat Krista slovy buď nevěřícím, aby je přivedl k víře, nebo věřícím, aby je poučil, utvrdil a povzbudil k horlivějšímu životu.“³⁷

Podobně jako Antiochia, z příkladu prvních křesťanů, můžeme čerpat sílu z činné účasti na liturgickém životě své obce a horlivě se podílet na její apoštolské aktivitě. Takto k církvi můžeme přivádět lidi třeba i velmi vzdálené.³⁸ Zvláště mladí lidé jsou vyzváni k tomu, aby se „stali prvními a bezprostředními apoštolů mladých tím, že budou apoštolsky působit sami mezi sebou!“³⁹ Apoštolát má probíhat ve vzájemném sdílení.

Pamatujeme i na jednotlivce. Apoštolát jednotlivců má široké pole především tam, kde je katolíků málo a jsou rozptýleni. Apoštolát začíná nejprve v rodině, ve farnosti, ale také v diecézi. Nejprve jsme poslání tam, kde církve má už řádnou strukturu a pak i tam, kde se sejde seskupení vhodné ke vstupu.⁴⁰ Je třeba věnovat pozornost především těm, kteří dbají o co největší jednotu mezi praktickým životem svých členů a jejich vírou⁴¹, jak ukazuje zkušenost církve a také apoštola Jakuba, že víra se osvědčuje svými skutky.⁴² Laik nežije víru jen sám pro sebe nebo pro své okolí, ale patří do církve a žije v církvi, a proto je veden ke spolupráci v církvi skrze představené: „Pamatujte na své představené, kteří vám hlásali Boží slovo. Uvažte, jak oni skončili život a napodobujte jejich víru.“⁴³

³⁶ Srov. II. Vatikánský koncil, *Apostolicam actuositatem*, čl. 2.

³⁷ II. Vatikánský koncil, *Apostolicam actuositatem*, čl. 6.

³⁸ Srov. II. Vatikánský koncil, *Apostolicam actuositatem*, čl. 10.

³⁹ Srov. II. Vatikánský koncil, *Apostolicam actuositatem*, čl. 12.

⁴⁰ Srov. II. Vatikánský koncil, *Apostolicam actuositatem*, čl. 17 a 18.

⁴¹ Srov. II. Vatikánský koncil, *Apostolicam actuositatem*, čl. 19.

⁴² Srov. Jk 2,18.

⁴³ Srov. Žd 13,7.

V církvi se otvírá mnoho možností šíření víry, mnoho apoštolských akcí mezi laiky, kteří je vedou a mohou za určitých předpokladů lépe plnit poslání církve, proto je církev chválí a doporučuje. „Avšak bez souhlasu zákonité církevní autority se žádné dílo nesmí nazývat katolickým.“⁴⁴ Bez misijního poslání od církve nemůžeme být katolickými misionáři.

Sám Pán opětovně zve všechny laiky, aby se s ním každým dnem důvěrněji spojovali, mysleli na jeho zájmy jako na své vlastní a přidružili se k němu v jeho spasitelném poslání. Znovu je posílá do všech měst a vesnic, do kterých chce sám jít, aby se osvědčili jako spolupracovníci v různých formách a způsobech jediného apoštolátu církve, který se musí trvale přizpůsobovat novým časovým potřebám, aby byli stále horlivější v díle Páně, když vědí, že jejich práce není v Pánu marná.⁴⁵

1.4 Učení nástupců na Petrově stolci

V návaznosti na učení II. vatikánského koncilu také následní papežové se ve svých dokumentech věnují misijním výzvám a evangelizaci. Církev se touto otázkou zabývá neustále. Troufám si tvrdit, že také každý nástupce na Petrově stolci od té doby znovu otvíral výzvy ke všem křesťanům, aby neopomněli hlásat evangelium. Začnu tedy od Pavla VI. jen jednou myšlenkou z apoštolské exhortace Evangelii nuntiandi:

Mandát k hlásání evangelia nám předává sám Ježíš, který byl absolutně prvním a největším hlasatelem až do konce, k oběti na kříži, kterou dovršil svůj život na zemi. Lze si klást otázku, jaký význam měla pro Ježíše naléhavá výzva k hlásání evangelia. Odpověď na ni není vůbec snadná, protože nelze plně shrnout smysl, obsah a metody evangelizace, jak to vše Kristus chápal a uskutečňoval.⁴⁶

Jestliže tedy nelze plně shrnout smysl, obsah a metody evangelizace, je nám dáno široké pole možností k hledání cest k hlásání evangelia a můžeme si být jisti, že Ježíš jako první evangelizátor a jako naše „Cesta, Pravda a Život“⁴⁷ nás tou cestou povede skrze přislíbený dar Ducha svatého.

⁴⁴ Srov. II. Vatikánský koncil, *Apostolicam actuositatem*, čl. 24.

⁴⁵ II. Vatikánský koncil, *Apostolicam actuositatem*, čl. 33, srov. s texty Flp 2,5; Lk 10,1 a 1Kor 15,58.

⁴⁶ Srov. PAVEL VI., *Evangelii nuntiandi*, čl. 7.

⁴⁷ Srov. J 14,6.

1.4.1 Papež Jan Pavel II. o evangelizaci a misiích

Papež Jan Pavel II. ve svých poselstvích často zmiňoval potřebu hlásat evangelium. Není v silách této práce, aby obsáhla všechny, proto zde zmíním a okomentuji jen vybrané. Začnu encyklikou *Redemptoris Missio*, která shrnuje misijní poslání a vybízí ke svědectví víry, aktuálnímu pro dnešní dobu. Nejen zde volá po nové evangelizaci. Vydáním encykliky připomíná 25 let po závěru II. vatikánského koncilu a 15 let od apoštolského listu Pavla VI. *Evangelii nuntiandi*. Navazuje na svého předchůdce ve výzvách k obnovení misijní horlivosti:

Misie totiž obnoví církev, upevní víru a křesťanskou identitu a vnese novou horlivost a nové stimuly. Víra zesílí předáváním! Nová evangelizace křesťanských národů najde podnět a oporu v práci pro misii na celém světě.“⁴⁸

Národy, které přijaly křesťanství, potřebují opět evangelizaci. Již na začátku encykliky zaznívá stejná výzva, kterou započal Jan Pavel II. svůj pontifikát: „*Všechny národy, otevřete dveře Kristu!*“⁴⁹

Evangelium přímo nabízí cestu svobody. Když se i nám, v naší zemi, tato cesta otevřela, nezapomeňme, že Kristus je cestou ke svobodě. Člověk si klade otázky po smyslu, měl by hledat absolutno, odpovědi z životních zkušeností. Ty jsou často v dějinách lidstva zapsány krví, která se prolévala v ideologiích a politických režimech, které chtěly vybudovat nové lidstvo bez Boha. A proto chceme lidi přesvědčit, že vírou nenarušujeme svobodu, ale dáváme svobodě konkrétní smysl v Bohu, který nám pravou svobodu daroval. Víra vyžaduje svobodný souhlas a musí být nabídnuta: „*všichni lidé mají právo poznat celé bohatství Kristova tajemství, v němž může veškeré lidstvo najít v netušené plnosti všechno, co se tápavě snaží vypátrat o Bohu, o člověku a jeho údělu, o životě, smrti a pravdě.*“⁵⁰

Duch svatý, který je „hlavní postavou misii“ sjednocuje skupiny věřících, aby vytvářely společenství, jak se to ukazuje také na příkladech ze Skutků apoštolů o životě prvních křesťanů o letnicích. Misie, které se nejdříve omezovaly na Izrael a potom na ostatní národy, se rozvíjely ve více rovinách.⁵¹

⁴⁸ JAN PAVEL II., *Redemptoris Missio*, čl. 2.

⁴⁹ JAN PAVEL II., *Redemptoris Missio*, čl. 3.

⁵⁰ JAN PAVEL II., *Redemptoris Missio*, čl. 8.

⁵¹ Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris Missio*, čl. 26.

Lze tedy tvrdit, že od samého začátku jsou misie povinností společenství a jako zodpovědnost místní církve. Dále opření o nauku Skutků apoštolských je zřejmé, že misie byly chápány jako samozřejmé ovoce křesťanského života a úkol pro každého věřícího, který je měl plnit svědectvím osobního života a podle možností také osobním hlásáním.⁵²

Lidstvo, které je neustále v pohybu, potřebuje stále nové impulzy k dalšímu misijnímu působení. Možnosti se rozšiřují a v každé době a každém čase máme kde znovu a nově začínat v důvěře k Duchu svatému, který je naplňuje jako hlavní postava misie.⁵³

Svět je v situaci, kdy země se starou křesťanskou tradicí, ale také i nové církve, někde celé skupiny pokřtěných již ztratily živý smysl víry nebo dokonce se už necítí jako členové církve, vzdálili se od Krista, a proto přímo volá po nové evangelizaci.⁵⁴

Je velmi těžko představitelné, že nová evangelizace na nekřesťanech v jiných zemích a kontinentech se bude rozvíjet, když není vážně postaráno o nekřesťany ve vlastních domovech, a proto je třeba misie konat také doma. Evangelizace uvnitř je věrohodným svědectvím pro misie navenek a také opačně.⁵⁵

Abychom věrohodně hlásali, musíme uznat, že bolestně prožíváme vlastní rozdělení na různé další církve, že v křesťanských zemích prožíváme odkřesťanštění, ubývá povolání k apoštolátu a často i naše vlastní svědectví, nás věřících a křesťanských společenství, které nenásledují Krista, mohou být i odpudivá. Z nejzávažnějších příčin zmenšeného zájmu je také lhostejnost a netečnost, která může mít původ také v nesprávných teologických představách.⁵⁶

Nejen, že jsou na Zemi místa, ba celé oblasti, kde chybí křesťanská společenství, někde třeba jsou tak malá, že nemohou být znamením přítomnosti křesťanů, ale i u nás mohou být ta místa, kde chybí dynamičnost hlásat evangelium ve svém okolí.⁵⁷

Svědectví křesťanského života je nenahraditelnou formou misii. ... První formou svědectví je život misionáře, křesťanské rodiny a křesťanského společenství, tato forma dává poznat nový způsob chování. ...Obdarovávací charakter tohoto postoje a této aktivity se hluboce odlišuje od běžného lidského egoismu a vyvolává otázky po Bohu a po evangeliu.⁵⁸

⁵² Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris Missio*, čl. 27.

⁵³ Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris Missio*, čl. 30.

⁵⁴ Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris Missio*, čl. 33.

⁵⁵ JAN PAVEL II., *Redemptoris Missio*, čl. 34.

⁵⁶ Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris Missio*, čl. 36.

⁵⁷ Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris Missio*, čl. 37.

⁵⁸ JAN PAVEL II., *Redemptoris Missio*, čl. 42.

Stále máme před očima příklad prvních křesťanů v Antiochii. Společenství v Antiochii evangelium přijímá, rozšiřuje, a navíc rozesílá další misionáře k pohanům. Misie jsou vnímané jako společný i společenský úkol a jako na zvláštní posly posvěcené pro pohany ukazuje na Pavla a Barnabáše.⁵⁹

Papež Jan Pavel II. často ve svém pontifikátu připomínal potřebu evangelizace zejména mladým. Předložím proto některé úryvky i z dalších dokumentů.

Jeho evangelium se musí stát „sdělováním“ a posláním. ... Jedná se o poslání, které bere svůj původ v Otcově plánu, v záměru lásky a spásy, který se uskutečňuje mocí Ducha, bez něhož je veškerá naše apoštolská snaha odsouzena k neúspěchu. Ježíš své učedníky uschoptil k plnění tohoto poslání, jim říká: „Přijměte Ducha svatého!“ Tím církvi předává své vlastní poslání, aby velikonoční tajemství bylo bez přestání sdělováno každému člověku, v každé době a v každé zeměpisné šířce.⁶⁰

K současné generaci, která se narodila v minulém, 20. století, a v tomto 21. století již dospěla, obrací pozornost na cestě k jubilejnímu roku 2000 a ta slova platí také pro současnou mládež: „*Budoucnost světa a budoucnost církve patří mladé generaci.*“ Pokud půjdou za Kristem, budou mít radost, „*že přispěli k tomu, aby byl Kristus přítomen v příštím století.*“⁶¹

Papež často ukazuje k Panně Marii „*k Hvězdě evangelizace*“. Jako ona budme poslušni Otcovy vůle a procházejme dějinami jako zralí a přesvědčiví svědkové.⁶²

Před svým posledním světovým setkáním papež vyzval mládež celého světa, neboť je církev potřebuje jako „*pravé svědky pro novou evangelizaci – muže a ženy, jejichž život je proměněn setkáním s Ježíšem*“, aby předávali tuto zkušenost druhým. „*Církev potřebuje svaté*“, my všichni jsme přece povoláni ke svatosti a pouze svatí mohou obnovit lidstvo.⁶³

Na prahu 3. tisíciletí papež konstatuje, že i v tradičně křesťanských zemích již skončila doba „*křesťanské společnosti*“, která se bez ohledu na mnoho nedokonalostí, které „*doprovázejí všechno lidské*“ mohla odvolávat na hodnoty evangelia. Je třeba si přiznat a s

⁵⁹ Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris Missio*, čl. 61, s odkazem na srov. Sk 13, 2-3.

⁶⁰ JAN PAVEL II., *Poselství svatého otce mladým celého světa u příležitosti IX. a X. světového dne mládeže 1994 – 1995*, čl. 3, citace z J 20,22.

⁶¹ JAN PAVEL II., *Poselství svatého otce mladým celého světa u příležitosti XI. Světového dne mládeže 1996*, čl. 2, (odkaz na Tercio millenio adveniente, čl. 58).

⁶² Srov. JAN PAVEL II., *Poselství svatého otce mladým celého světa u příležitosti XI. Světového dne mládeže 1996*, čl. 8.

⁶³ Srov. JAN PAVEL II., *Poselství svatého otce k XX. Světovému dni mládeže, Kolín srpen 2005*, čl. 7.

odvahou čelit jiné, rozmanitější i náročnější situaci, která je charakterizována globalizací a novým, stále se měnícím prolínáním různých národů a kultur. Proto v posledních letech mnohokrát vyzýval k nové evangelizaci.⁶⁴

Můžeme přijmout i výzvu papeže Jana Pavla II. z listu na závěr jubilejního roku 2000, kdy spoléhá na místní církve, které mají vytvářet konkrétní programové kroky, metody práce, formace, vhodné prostředky a cíle, které umožní, „*aby Kristova zvěst pronikala k lidem, aby vytvářela společenství a svědectvím o hodnotách evangelia ovlivňovala společnost a kulturu.*“ Není účelem vymýšlet nějaký nový program, ten už je – je stále týž, „*odvozený z evangelia a živé tradice*“.⁶⁵

Jako vzor misionářů předkládá Jan Pavel II. sv. Cyrila a Metoděje, věrozvěsty naší země, zdůrazňuje, že církve oceňují práci misionářů, kteří jdou hlásat evangelium: „*Slovanští apoštolové Cyril a Metoděj, zůstanou navždy v paměti církve spolu se svým velkým dílem hlásání víry, které vykonali*“.⁶⁶

1.4.2 Benedikt XVI. – jeho pohled na evangelizaci

Papež Benedikt XVI., ještě jako kardinál Joseph Ratzinger byl nejbližším spolupracovníkem papeže Jana Pavla. Ve svém učení evangelizaci zasazuje do kontextu církve a života křesťana v církvi. Několika myšlenkami zmíním jeho pohled na evangelizaci. Aktivita církve je vedená láskou, která usiluje o dobro člověka. Církve usiluje o evangelizaci skrze slovo a svátosti, což „*bývá v konkrétních historických situacích často hrdinský podnik*“ a usiluje tak o pokrok v různých oblastech.⁶⁷ Jeden ze svých dokumentů Benedikt XVI. věnoval eucharistii. Tam se zmiňuje o novém pojetí závěrečné výzvy mše svaté, kterou po požehnání říká jáhen nebo kněz:

Po požehnání jáhen nebo kněz propouští lid slovy: Ite, missa est. V tomto pozdravu je možno zachytit vztah mezi slavenou mší a křesťanským posláním ve světě. Ve starověku slovo „missa“ znamenalo pouhé „propuštění“, avšak v křesťanském používání nabývalo stále hlubšího významu, až se výraz „propuštění“ změnil na „poslání“. Tento pozdrav stručně vyjadřuje misijní povahu církve.⁶⁸

⁶⁴Srov. JAN PAVEL II., *Novo millennio ineunte*, čl. 40.

⁶⁵JAN PAVEL II., *Novo millennio ineunte*, čl. 29.

⁶⁶Srov. JAN PAVEL II., *Slavorum apostoli*, čl. 1.; Nebo také lze říci „*obrovským evangelizačním dílem*“.

⁶⁷BENEDIKT XVI., *Deus caritas est*, čl. 19.

⁶⁸BENEDIKT XVI., *Sacramentum caritatis, O eucharistii, zdroji a vrcholu života a poslání církve*, čl. 51.

V encyklice O naději papež Benedikt odkazuje k prvním křesťanům, „že byli obdařeni spolehlivou nadějí“.⁶⁹ Kdo poznal pravého Boha, ten přijímá naději. Upozorňuje, že my jsme si zvykli s křesťanským pojmem Boha žít tak, že jsme si skoro přestali uvědomovat, že máme naději, která vychází z reálného setkání s Bohem.⁷⁰ A tuto naději, jak píše jinde, máme předávat jiným protože: „*Není nic krásnějšího než být zasaženi, překvapeni evangeliem, Kristem. Není nic krásnějšího než ho poznat a jeho přátelství předávat jiným.*“⁷¹ Ve všech dobách jde církev k prospěchu společnosti a plní poslání pravdy, které odpovídá člověku, jeho důstojnosti i povolání. Proto církev hledá, hlásá, rozpoznává pravdu, kdekoli vychází najevo. „*Církev se tohoto poslání pravdy nikdy nemůže zřici.*“⁷²

1.4.3 Papež František o evangelizaci

Papež František v Evangelii Gaudium navazuje na svého předchůdce Jana Pavla II. z Redemptoris misio a zdůrazňuje, že v evangeliu je radost také pro dnešního člověka.

*Radost evangelia naplňuje srdce i celý život těch, kdo se setkávají s Ježíšem. Chci se obrátit k věřícím křesťanům a pozvat je k nové etapě evangelizace, která bude poznamenána touto radostí, a naznačit cesty, jimiž se má církev v nejbližších letech ubírat.*⁷³

Od začátku klade důraz k evangelizátorům na to, že jde o radostnou zprávu, aby se netvářili jako na pohřbu, tedy smutně, vážně, bez radosti.⁷⁴ Evangelium v novém hlásání svou samou podstatou nabízí věřícím (nejen aktivním, ale i vlažným nebo nepraktikujícím) novou radost z víry a tím také i evangelizační plodnost. Kristus přece zemřel a vstal z mrtvých – to je stále stejné jádro a podstata naší víry.⁷⁵

Evangelizace má probíhat ve třech oblastech: Do „*řádné pastorace*“ patří také ti věřící, kteří si uchovávají katolickou víru ve své intenzitě a upřímnosti, různými způsoby ji projevují, i když se mnohdy neúčastní bohoslužeb. Zde je třeba zaměřit se na růst věřících. V druhé oblasti jsou také pokřtěné osoby, které však nežijí podle křesťanských požadavků, neidentifikují se s církví a nezakoušejí útěchu víry. K těm má být církev stále pozorná, aby

⁶⁹ Srov. BENEDIKT XVI., *Spe salvi*, č. 2.

⁷⁰ Srov. BENEDIKT XVI., *Spe salvi*, č. 3.

⁷¹ BENEDIKT XVI., *Sacramentum caritatis, O eucharistii, zdroji a vrcholu života a poslání církve*, č. 84.

⁷² BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, č. 9.

⁷³ FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium*, čl. 1.

⁷⁴ FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium*, čl. 10.

⁷⁵ FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium*, čl. 11.

prožili obrácení a znovuobjevili radost víry. A v neposlední řadě jsou ti, kteří nepoznali víru v Krista nebo ji dokonce vždy odmítali. Mají právo zaslechnout evangelium. Mezi nimi je mnoho těch, kteří ve skrytu hledají Boha, a to i v zemích se starodávnou křesťanskou tradicí. Jsme napomínáni, aby nikdo nebyl vylučován z možnosti přijetí evangelia. Nemáme ukládat nové závazky, ale být těmi, kdo „sdílí radost, ukazují krásné obzory a nabízejí lákavou hostinu“. „Církev neroste proselytismem, nýbrž přitažlivostí.“⁷⁶ Nemůžeme být klidní a čekat v kostelích, ale „přejít od pouhé konzervující pastorace k pastoraci rozhodně misijní.“⁷⁷

Misionáři se formují v prostředí farnosti, která rozhodně není zastaralou strukturou. Nabízí rozmanité možnosti a formy, je pružná. Je to přítomnost církve na jistém místě, přirozené prostředí, kde se žije Boží slovo, rozvíjí křesťanský život, upevňuje dialog, láska, adorace a bohoslužba. Misijní pojetí vyžaduje opustit pohodlnost, neříkat, že se to tak dělalo vždycky a hledat nové cesty.⁷⁸

V poslední době nastal velký zlom v předávání víry mezi generacemi. Je třeba konstatovat zklamání, že dochází k rozchodu s katolickou tradicí, zvyšuje se počet rodičů, kteří nekřtí své děti a neučí je modlitbě, dochází i k únikům do jiných, nekatolických, křesťanských, ale i nekřesťanských skupin, které se zabývají vírou.

Jedním z východisek k uzdravení vidí papež v lidové zbožnosti, zvláště v národech, které mají křesťanský základ.⁷⁹ Inspirováni obrazem nového Jeruzaléma, „*potřebujeme vnímat město kontemplativním pohledem*“, pohledem víry, která nachází Boha v jeho domech, na ulicích a náměstích. Kdo z upřímného srdce hledá Boha, tomu se Bůh neskryvá, i když jejich hledání může být zmatené a nejisté, s tápavostí a nepřesností. Město zahrnuje různé životní styly, zvyky, náboženské aspekty, prostory, vztahy i čas a je trochu odlišné od stylů života obyvatel venkova. „*Taková evangelizace, která bude vnášet světlo do nových forem vztahů k Bohu, k druhým a k životnímu prostředí, probouzet základní hodnoty. Být tam, kde se tvoří nové příběhy, přinášet Ježíšovo slovo do nejhlubších zákoutí duše města.*“⁸⁰

Chceme-li se angažovat, nemá to záviset na podpůrných programech, být vypjatí aktivisté. Duch nás zve k pozornosti, která je obrácena k druhému, kterého máme rádi jako sami sebe, být pozorní k bližním, kterým dáváme dobrý příklad.⁸¹ „*Lidé raději naslouchají*

⁷⁶ Srov. FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium*, čl. 14.

⁷⁷ FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium*, čl. 15.

⁷⁸ Srov. FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium*, čl. 28 a 33.

⁷⁹ FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium*, čl. 69 a 70.

⁸⁰ Srov. FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium*, čl. 71, 72 a 74, odkaz k srov. Zj 21,2-4.

⁸¹ FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium*, čl. 199.

svědkům“ - Volají po hlasatelích, kteří by mluvili o Bohu, jehož by sami poznávali a s nímž by byli v důvěrném styku, jako by viděli Neviditelného.⁸²

Z dalších dokumentů papeže Františka nabídnu některé pohledy:

Ale my, křesťané víme: „Přestane-li hudba evangelia rozeznívat naše nitro, ztrácíme radost pramenící ze soucitu, něžnou lásku rodící se z důvěry, schopnost smíření, které má svůj zdroj ve vědomí, že nám bylo odpuštěno a že také my máme odpouštět. Přestane-li hudba evangelia znít v našich domovech, na našich veřejných prostranstvích, na pracovištích, v politice a ekonomice, pak jsme vypnuli melodii, která nás vybízela k boji za důstojnost každého muže a ženy. Jiní pijí z jiných pramenů, pro nás je pramenem lidské důstojnosti a bratrství evangelium Ježíše Krista.⁸³

Papež se starostlivostí nahlíží i do dalších kultur a ukazuje, že v každém místě na zemi můžeme hlásat evangelium „jejich způsobem“, protože je to Duch svatý, který zkrášluje církve a ukazuje jí „nové aspekty zjevení a dává ji novou tvář“. Evangelium je nevyčerpatelné a má se podnitit jeho hlásání výrazovými prostředky, které jsou vlastní kultuře, v níž se hlásá, takže povede k novému splnutí evangelia s touto kulturou.⁸⁴

I v encyklice *Laudato sií*, adresované celému světu, klade důraz na náš křesťanský příklad v péči o náš společný domov. Když si uvědomujeme, že jsme lidé a podněcuje nás to k péči o životní prostředí, pak jako křesťané zvlášť máme vnímat naše úkoly v rámci stvoření a povinnosti k přírodě a Stvořiteli jako součást víry: „Pro lidstvo a pro svět je dobrem, že my věřící si lépe uvědomujeme ekologické závazky, které plynou z našeho přesvědčení.“⁸⁵

V exhortaci mladým lidem celého světa papež konstatuje, že jako členové církve nemůžeme být podivnými figurkami, ale lidé v nás mají vnímat jako sourozence a sousedy podobně jako vnímali apoštolové, kteří se těšili „přízni všeho lidu.“⁸⁶

Nebojí se jít a nést Krista do všech oblastí, až na existenciální periferie, a také těm, o kterých si myslíme, že jsou nejvzdálenější, nejlhostejnější. Pán hledá všechny, chce, aby všichni pocítili jeho milosrdenství a lásku.⁸⁷

⁸² Srov. FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium*, čl. 150.

⁸³ FRANTIŠEK, *Fratelli tutti*, *Křesťanská identita*, čl. 277.

⁸⁴ Srov. FRANTIŠEK, *Querida Amazonia*, čl. 68.

⁸⁵ FRANTIŠEK, *Laudato sií*, čl. 64.

⁸⁶ FRANTIŠEK, *Christus Vivit*, čl. 36.

⁸⁷ FRANTIŠEK, *Christus Vivit*, čl. 175 a 177.

K hlásání evangelia se nemusíme dlouho připravovat, abychom byli misionáři. Ti mohou být i z nejslabších, nesoucích nějaké znevýhodnění, zraněných. Papež udává krásný příklad: když mladý člověk jde na pouť k Panně Marii, pozve kamaráda, aby ho doprovázel, již tak vykonává misionářskou činnost.⁸⁸ A ještě, že jde o předávání dědictví, které je potřeba odevzdat osobně, dotknout se toho, komu ho chceme darovat.⁸⁹

1.5 Další evangelizační pohledy z českého prostředí

Nyní krátce zmíním některé pohledy, které jsou dostupné od našich biskupů nebo zkušenosti biskupů ve světě a ve vnímání současné situace. Začnu od trochu pozapomenutého Plenárnímu sněmu katolické církve v ČR, který probíhal v letech 1997–2005. Za naléhavé sněm považoval prohloubení víry věřících a nabídnutí evangelia těm, kdo je ještě neznají. Konstatoval, že předáváním víry roste naše vlastní víra. Vyslovil poděkování těm, kteří „*svou věrností evangeliu v každodenním životě vydávají svědectví o Kristu*“. Upozornil, že se rozmnožila rozličná hnutí a duchovní proudy, které se zaměřují na formaci věřících (i řekněme tradičně nebo konzervativně věřících) a na nevěřící. Ti poskytují „*široké možnosti všem, kteří se chtějí aktivně zúčastnit evangelizace světa*.“ Vyjádřil také obavy, že „*schopnost předávání víry se zdá být jedním z nejtěžších úkolů*.“ Avšak dává také povzbuzení ze zkušenosti nauky církve i misionářů, že „*Kdo přijal evangelium, stává se nakonec i sám jeho hlasatelem*.“⁹⁰

Francouzská biskupská konference se zamýšlí, jak pozvat současnou společnost k životu z víry:

*V těchto nových podmínkách, kdy nadále těžíme z převzatého dědictví, se musíme stát těmi, kdo víru nabízejí. V tomto směru jsme zváni k tomu, abychom sami žili ve znamení novosti Božího daru, tak jak se nám zjevuje v Ježíši Kristu, v síle Ducha svatého. Neoddělitelně však musíme ověřovat aktuálnost tajemství víry a vytvářet církve, která evangelizuje tím, že žije toto tajemství a odpovídá na pozvání svého Pána.*⁹¹

Je třeba si stále uvědomovat, že podstatou naší evangelizace je „*Ježíš Kristus, který žije ve své církvi a je zdrojem naděje pro Evropu*“ a naše svatost je podstatným předpokladem

⁸⁸ Srov. FRANTIŠEK, *Christus Vivit*, čl. 239.

⁸⁹ Srov. *Prosím o přátelský dialog*, s. 94.

⁹⁰ PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE, *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě*, čl. 328, 331 a 335.

⁹¹ FRANCOUZSKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Pozvat současnou společnost k životu z víry*, s. 35.

skutečné autentické evangelizace.⁹² Podstatu církve nám zjevuje už prvotní křesťanská církev, kde je Duch nepřetržitě přítomný a činný. Sjednocující mocí ji svolává, obohacuje svými dary a činí ji přitažlivou také skrze odvážné hlásání evangelia a je z ní církev misijní.⁹³

Víru vnímáme jako dar, který nemáme sami od sebe a není určena jen pro nás (mě), rádi se sdílíme s jejím obsahem, protože je nám vlastní touha „*dát druhým účast na vlastních dobrech*“, tak tedy samo přijetí radostné zprávy – evangelia nás nabádá k tomu, abychom evangelium sdělovali druhým.⁹⁴ Pro svou víru potřebujeme se neustále obnovovat v duchu evangelia, „*evangelizovat i sami sebe*“ a tomu se věnuje církev také v rámci katechizace: Přes všechny obtíže se žádá duchovní, morální a pastorační obnova. Žízeň po Bohu Duch svatý probouzí v lidech stále. Do církve přináší „*nové nadšení, které ji moderními metodami a způsoby umožňuje hlásání radostné zvěsti o Ježíši Kristu.*“ Výzva k nové evangelizaci se netýká tolik časového rozměru, spíše chce evangelizační proces více otevřít „*obnovujícímu působení ducha Zmrtvýchvstalého.*“⁹⁵ V evangelizačním procesu jsou jisté základní momenty, ve kterých se věnuje misijní činnosti pro nevěřící nebo ty, kteří žijí nábožensky lhostejně, úvodní katecheticko – iniciační činností těm, kdo se rozhodli pro evangelium nebo potřebují doplnit či oživit náboženskou praxi, v pastorační činnosti pak pro věřící křesťany mající zralou víru a žijící se společenstvím křesťanů.⁹⁶ S evangelizační činností zcela nezbytně musíme dbát na sociální rozměr, nelze ji oddělovat od společenství ani od péče o druhé.⁹⁷

Evangelizace má být přirozeností každého křesťana a je v možnostech každého z nás na tom místě, kde se právě nacházíme. Každý z nás má příležitost svou misii realizovat tak, že evangelizuje skrze své vztahy. Rosteme-li ve vztahu s Ježíšem, v tom nejzákladnějším vztahu, jsme stále více schopni právě v těch svých vztazích sdílet jeho lásku. Pro tento způsob se jistě nevyžaduje žádná dlouhotrvající teologická formace či rozvíjení speciálních schopností a metod.⁹⁸

⁹² Srov. ČBK, *Kristus – naděje Evropy, Středoevropské katolické dny 2003 – 2004*, čl. 17-18.

⁹³ Srov. ČBK, *Pastýřský list pro druhý rok přípravy na velké jubileum roku 2000, 1998 – rok Ducha svatého*, s. 61.

⁹⁴ Srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, *Instrukce ohledně některých aspektů evangelizace*, č. 7.

⁹⁵ Srov. PAPEŽSKÁ RADA PRO NOVOU EVANGELIZACI, *Direktorium pro katechezi*, čl. 38-39.

⁹⁶ KONGREGACE PRO KLÉRUS, *Všeobecné direktorium pro katechizaci*, čl. 48.

⁹⁷ Srov. ČBK, *Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v České republice*, čl. 15.

⁹⁸ Srov. MORAN M., *Evangelizace s odvahou a citem*, s. 19.

2. Představení evangelizační činnosti Antiochie

V 1. kapitole jsem se věnoval evangelizaci, nové evangelizaci a misiím. Nyní chci představit jednu z možností evangelizační činnosti, která od svého začátku nese název Antiochia. Tuto evangelizační iniciativu promysleli bohoslovci teologického konviktu v Litoměřicích už v r. 1991.⁹⁹ Zaměřoval jsem se především k misijním výzvám, které mohly vést tehdejší bohoslovce k prvním pokusům a následnému vývoji prázdninové akce nazvané Antiochia podle biblické zprávy ze Skutků apoštolů o prvních křesťanech v Antiochii.¹⁰⁰ Učení církve o evangelizaci je stále živé a aktuální, proto jsem v předchozí kapitole otvíral i další dokumenty církve a zejména Evangelii gaudium od papeže Františka.

„Experiment Antiochia“ tak začal v r. 1992 ve vybrané obci, tehdy ještě farnosti, Vysoké Žibřidovice. Cíl byl stanoven jednoduše, že o letních prázdninách zavítají do farnosti skupinky mladých křesťanů, kteří se nebojí ukázat svou víru navenek i v jiném prostředí, kde už se pomalu vytrácel život místní farní komunity a nastala tam viditelná potřeba nové evangelizace, po které volal tehdejší papež Jan Pavel II. i jeho předchůdci.

Místo, které se pro konání Antiochie vybíralo, bylo vždy s podporou a požehnáním místního biskupa. Ti, kteří se rozhodli k účasti, dostali tak zvláštní poslání a možnost přirozeným způsobem svého života ukázat svou víru jako první křesťané. Tvůrci Antiochie jistě nezamýšleli jen možnost originálního prázdninového dobrodružství, ale především chtěli vést mladé, aby se nebáli mluvit o své víře a žít ji i v jiném prostředí, kde víra není samozřejmostí a kde mohou v nově nabyté svobodě se učit hlásat evangelium.

Ti, kteří přijali pozvání na Antiochii, šli do toho s vědomím, že do jisté obce přijdou příkladem svého života a se svým uměním evangelizovat. Dá se říci, že takto jednoduše může evangelizovat každý, i ten, kdo si myslí, že na to nemá vlohy. Než představím Antiochii, začnu nejdříve rozborem doby jejího vzniku a průběhu a dál budu pokračovat ke konkrétní činnosti směřující k evangelizaci.

2.1 Popis doby vzniku a možnost působení Antiochie

Podívám-li se dnes svýma očima na život společnosti, mohu vnímat, že křesťanské hodnoty, a to nejen v naší zemi, se postupně minimalizují a vliv křesťanů na dění ve společnosti se pomalu snižuje. To jistě platilo i v době vzniku Antiochie.

⁹⁹ Srov. *Kronika Antiochie Vysoké Žibřidovice 1992*.

¹⁰⁰ Srov. Sk 11, 19-26.

Zatímco v totalitní společnosti panovala (do jisté míry zdánlivá) polarizace, v níž proti sobě stály křesťanská víra a ateismus, respektive církve (církve) a vládnoucí komunistická moc, začala se v postmoderní postsocialistické společnosti tato polarita rychle rozpadat. A v postmoderní pluralitě, jak charakterizujeme dnešní situaci, jsou náboženství a církve často odkazovány spíše do oblasti možných, ale ne příliš zajímavých témat, než že by zakoušely nepřátelství bojovného ateismu, který téměř vymřel.¹⁰¹

Dnes, když se mluví o církvi, tak často jde především o problémy v církvi. Současnou společnost spíše zajímají sociální a ekonomické otázky. Věřící se mohou cítit v menšině. Mnozí pokřtění nežijí podle víry a své náboženství nechávají ve skrytosti.

Výzvou pro pastorační praxi je reagovat na potřeby lidí aktuálním způsobem, dokázat více reflektovat běh doby, když se mění charakter společnosti, v níž aktuálně žijeme. Mnoho věcí je ve společnosti zažitých, ale i ty se hodně mění.¹⁰²

V době komunismu církve byla přinucena žít v jistém skrytu, utajení, podobnému ghettu. Lidí se život církve nesměl moc dotýkat, často věděli jen, že kostely a církve existují, ale nebylo jim umožněno nahlédnout dovnitř, život církve se jich netýkal. Trvalo to velmi dlouhou dobu, a proto i dialog s okolní společností je tím hluboce poznamenán. Je však třeba do toho dialogu vstupovat a představit se společnosti, aby si lidé zvykli na existenci církví.¹⁰³

Když přijde na to téma, najdeme jistě mnoho prohlášení o osobní „nevěře“, ale těžko najdeme ateismus, který je zde hlásán jako program.

Všeobecně lze říci, že v prostoru, kde byl silně propagovaný marxistický ateismus, dnes existuje příklon k mysterióznu a odklon od racionality k iracionalitě všeho druhu. ... Současně s tím se projevuje silná nedůvěra k organizovanému náboženství a hlavně k tradičním církvím.¹⁰⁴

V podmínkách, kdy se hlásá demokracie a pluralita, církve musí mnoho dohánět a stále nově se učit žít. Nejsme pronásledovaní ani favorité, jsme jedni z mnohých a navíc jistá menšina. Ani jako katolíci nejsme směrodatní či příliš důležití k tvorbě postojů a názorů většiny obyvatel.¹⁰⁵

¹⁰¹ OPATRNÝ A., *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*, s. 15.

¹⁰² Srov. OPATRNÝ A., *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*, s. 17.

¹⁰³ Srov. OPATRNÝ A., *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*, s. 18.

¹⁰⁴ OPATRNÝ A., *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*, s. 19.

¹⁰⁵ Srov. OPATRNÝ A., *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*, s. 20-21.

Předběžně se tedy dá říci, že církve a náboženství v sekularizovaném světě a v postkomunistických zemích se svou podobou velmi přibližuje a přispívá k tomu také globalizace. V postkomunistických zemích je však jiná společensko-politická situace, jiná očekávání a jistě už i mnohá zklamání. Křesťané těchto zemí mají za sebou generacemi nezapomenutelnou zkušenost dřívějšího útlaku, který už nezažívají nebo přesněji jej nezažívají v tak přímé formě jako v minulosti.¹⁰⁶

Když vycházíme z této situace, můžeme se sami sebe ptát na význam křesťanství u nás, ale nabízí se i stejně důležitá otázka na to, co si myslí svět okolo nás. Můžeme vnímat, že u etických otázek již není tolik známé desatero či jiné důležité prameny textů židovsko-křesťanské tradice a spíše se společnost odvolává na mnohem mladší text, např. Listiny základních pravd a svobod.¹⁰⁷

Na co je důležité se v tuto chvíli ptát, je úloha, jakou má sehrát živě žité křesťanství v naší zemi, na podkladě toho, co všechno už má zažité a co může do společnosti dále zasévat a rozvíjet. Je správné se na to podívat kritickým pohledem, abychom se motivovali jít lepšími cestami k předávání pravých hodnot.

Často se naše předávání zúží k zážitkům, kulturním doplňkům, zdůraznění důležitých chvil v životě. Tato nabídka uspokojí jen na chvíli, i když se může hledajícím stát důležitou oporou. Zážitky, kultura a sváteční rituály jistě naplní místa setkání, ale jde o záležitosti často nadbytečné, které nedobře plní evangelizační poslání.

Také křesťanská morálka chápaná dnešní sekulární společností je v mnoha ohledech kamenem úrazu, je vytěšňovaná, často vykazována z veřejného života a zaměňována za svobodu jednotlivce. Mluvíme o rostoucím zájmu lidí ke spirituálním otázkám, ale oni hledají jen tajemno, mysteriózní zážitky, senzace a třeba i narazí na skutečnou spirituální hloubku.¹⁰⁸

Stále se dá říci, že křesťanství a jeho hodnoty jsou vnímány i lidmi mimo církve, vidí v něm dobrou výchovu k základům slušnosti a dalším potřebám, jako jsou i potřeby charitativní pomoci, se kterými si lidé církve spojí nejsnadněji. Z toho plynou především hodnoty jako láska k bližnímu a ochota nasadit se pro jeho potřeby, i když z toho neplynou žádné výhody.¹⁰⁹

¹⁰⁶ OPATRŇY A., *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*, s. 23.

¹⁰⁷ SFOV. OPATRŇY A., *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*, s. 29 a 30.

¹⁰⁸ SFOV. OPATRŇY A., *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*, s. 33 – 34.

¹⁰⁹ OPATRŇY A., *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*, s. 35 – 36.

V době, kdy se rodila myšlenka Antiochie, je třeba si uvědomit, že církev prožívala rozkvět z dlouhé totalitní zkušenosti k nové realitě učit se žít ve svobodnější zemi. V době, kdy dlouho náboženské hodnoty byly státem utlačovány a vedeny k „státnímu ateismu“, jaký byl v postsocialistických zemích, náraz, po roce 1990, bylo vhodné dříve ukrývané aktivity přivést k novému životu. Tou dobou byl zvýšený viditelný zájem, který neměl moc dlouhého trvání. Mnoho lidí od církve očekávalo splnění mnoha tužeb, které podle nich byly třeba uspokojit, ale nekladli si otázku, zda je toho církev vůbec schopna ve stavu po komunistické diktatuře a pokles se také nesprávně interpretoval do dnešní doby jako selhání církve.

Sociologicky se má za to, že kolem 20 % lidí věří a 30 % připouští existenci Boha, což se nijak podstatně nezměnilo. Čtyřicet let komunistické diktatury obsáhlo takřkajíc 2 generace a v tomto směru situace zůstala spíše stabilizovaná. Je třeba zmínit rezervy mnoha lidí v církvi, nevyjímaje ani kněze a biskupy, v tom, aby současným lidem dokázali autenticky a srozumitelně přiblížit víru, rozlišit obsah víry a formy křesťanského životního stylu, který je často nesrozumitelný, až nepřijatelný pro nově příchozí.¹¹⁰

Křesťané dnes hledají způsoby, jak předávat víru. Velmi to trápí zvláště rodiče a prarodiče. Je to otázka velmi důležitá a každý rozhovor a úsilí o zpřístupnění víry je vždy naprosto originální záležitostí.¹¹¹ Služba evangelizátora je závislá na stupni jeho víry (nakolik Bůh může člověka svobodně oslovovat a vést) a pravdivosti jeho svědectví než na „technikách“ evangelizace.¹¹² V díle Antiochie však nepůjde o techniku evangelizace, ale k navázání na svědectví zúčastněných v jejich snaze žít tam, kde se zvěst evangelia pozapomněla, příklad prvních křesťanů v Antiochii.

2.2 Představení vzniku a průběhu Antiochie

Podle prvních zápisků nebo spíše Kroniky, Antiochia začala o prázdninách v r. 1992¹¹³ ve Vysokých Žibřidovicích. Od té doby se pořádá pravidelně každé prázdniny na místech, které zpravidla vybírali bohoslovci Arcibiskupského kněžského semináře v Olomouci,

¹¹⁰ Srov. OPATRŇY A., *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*, s. 60 – 63.

¹¹¹ Srov. OPATRŇY A., *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*, s. 65.

¹¹² OPATRŇY A., *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*, s. 68.

¹¹³ *Kronika Antiochie Vysoké Žibřidovice 1992*. Na Antiochii se těm zápiskům říkalo „kronika“, šlo o ručně psaný, nestránkovaný svazek nebo sešit, do kterého se zapisoval průběh Antiochie na místě, příp. byl-li svazek obsáhlejší, byl v něm zapisován i průběh dalších Antiochií. Tyto svazky jsou uloženy v knihovně Arcibiskupského kněžského semináře, pro účel této práce jsem vybral 3 svazky z cca 30 svazků či sešitů tak, abych pokrýl co největší časový a místní prostor. Kronika tedy zachycovala dění pokud možno každého dne nebo určitého období a důležité informace pro skupiny, které se po zprav. 14 dnech střídaly a obsahovala i adresy účastníků jednotlivých turnusů, často tam byly vlepeny i důležité dokumenty, plakáty nebo i novinové články.

z nabídek kněží, správců farností, a především s požehnáním místního biskupa až doposud. Přesněji budou vybraná místa popsána dál v přehledné tabulce a se stručným představením míst. Jednalo se především o farnosti, které postupem času, a z počátku také pod vlivem dřívějšího komunistického útlaku byly nábožensky vykořeněné a s nízkou religiozitou, do kterých byla pozvána především mládež, nejčastěji od 16 do 35 let, která pod vedením bohoslovců či se snažila evangelizovat vlastním příkladem života.¹¹⁴ Akce probíhala v čase letních prázdnin, tedy v měsíci červenci a srpnu. Turnusy se střídaly zpravidla po čtrnácti dnech. Skupina se před uskutečněním akce většinou neznala, ke stmelení členů týmu docházelo v prvních dnech turnusu.

Pro Antiochii bylo velmi důležité, aby se tento způsob nové evangelizace konal v církvi a v duchu církevních dokumentů. K tomu také pro každou Antiochii bylo žádáno požehnání biskupa proto, aby mohli konat „Misie ve vlastní zemi“, jak se Antiochia později mediálně představovala, jelikož: „*Za misionáře, to je za ty, kdo jsou příslušným církevním představeným vysláni k misijní činnosti, mohou být ustanoveni domorodci i cizinci, ...a jiní křesťané, kteří nejsou duchovními.*“¹¹⁵ A činnost, kterou měli konat v obci, měla a stále má oporu i v Kanonickém právu: *Svým svědeckým životem a slova navodí misionáři upřímný dialog s těmi, kdo nevěří v Krista, aby se jim podle jejich vloh a kultury otevřely cesty k poznání evangelijního poselství.*¹¹⁶

2.2.1 Hledání a ukotvení myšlenky Antiochie

Již od začátků tvůrci spoléhali na možnosti a nápady těch, kteří se šli do díla, a tak vytvářeli také program. Často se sami ptali, co by bylo vhodné uspořádat pro místní společenství a na co se zaměřit s tím, že vždy byl kladen důraz na evangelizační rozměr:

*Jasnou představu o ostatní činnosti ve farnosti nemám. Chtěl bych, aby se navázalo na to, co poběží již před naším příjezdem a na nápady a podněty – případně už Tebou trochu připravené. Snad by to mohla být pomoc ve vsi na brigádě, nějaký kulturní program (možná i duchovně zabarvený), hry s mládeží a sport, divadlo i s místními herci, pomoc starým a nemocným apod. Může to být ale i cokoli jiného – to, čím Tě Bůh osloví, pro co Tě nadchne či pro co budou vhodné podmínky.*¹¹⁷

¹¹⁴ Srov. (online) www.antiochia.cz dostupné na: <https://antiochia.cz/pro-ucastniky/> 21.3.2024

¹¹⁵ CIC, kán. 784

¹¹⁶ CIC, kán. 787, §1.

¹¹⁷ *Kronika Antiochie Vysoké Žibřidovice 1992*, citace vlepeného dopisu

V prostředí 90. let, kdy se pomalu plnil kněžský seminář větším množstvím bohoslovců, se rodila myšlenka Antiochie jako pozvání společenství mládeže do farnosti, kde se na víru již pozapomnělo a toto společenství má poslání od místního biskupa a také pana faráře, aby nenásilnou formou a také svědectvím podle života prvních křesťanů, se pokusilo během času prázdnin alespoň obrátit pohled na křesťany pozitivním směrem.

Lidé, kteří byli připojeni svou účastí na aktivitách společenství, často velmi spontánně konaných, bývali udiveni i skutečností, že se členové Antiochie před tím neznali, a přitom byli schopni takové věci dělat.

Podmínky, ve kterých mládež z Antiochie provizorně žila, byly náročné, samozřejmých životních potřeb minimum. To se ovšem měnilo se stále postupující a náročnější životní úrovní a také se stále se modernizovanější technickou vyspělostí. Třeba internet na počátku v r. 1992 byl zcela nemyslitelný, nebyla samozřejmá ani elektrická energie, teplá voda, dokonce ani WC.¹¹⁸ Tyto „dobrodružné podmínky“ se tedy během let velmi výrazně měnily a na některých farách se pak dostalo i internetu, kávovaru nebo postelí.

Základ společenství byl postaven na duchovních hodnotách společné modlitby, vzájemného sdílení a nasazení se pro službu lidem, kteří uvítají jejich pomoc. Také pro kněze činnost Antiochie byla vítanou pomocí v pastoraaci, neboť se dostávali k lidem, ke kterým by se často jinak nedostali. Častým mottem Antiochie bylo „Misie ve vlastní zemi“ nebo „Misie v Česku po česku“ a byly pozvánkou pro mládež od 16 (do 35) let¹¹⁹. Po první Antiochii si tehdejší olomoucký biskup, Mons. Josef Hrdlička vyžádal krátké hodnocení:

Nešlo vlastně o nic zvláštního. Na začátku byl nápad inspirovaný Evangeliiem, Vatikánskými dokumenty a výzvami svatého Otce. Následovalo hodně modliteb, zvažování sil a možností a pak to začalo. Velká část našeho území by se dnes dala již zařadit mezi misijní oblasti. A tak nebyl velký problém sehnat jednu poloprázdnou faru a začít experiment Antiochia. Přes celé prázdniny se na této faře střídaly skupinky mládeže, jejichž úkolem bylo snažit se ve společenství žít svou víru tak intenzívně, jak ji žili první křesťané v Antiochii.¹²⁰

¹¹⁸ (online) [www.antiochia.cz](https://antiochia.cz) 21.3. 2024 dostupné na: <https://antiochia.cz/kdo-jsme/>. To mohu doložit také osobní vzpomínkou, když jsem v r. 1996 po prvé nastoupil na Antiochii do Maletína, v administrativní budově kravína jsme nepoužívali ani elektrickou energii, nebyla k dispozici voda a sprchovali jsme se za pomoci požární hadice napojené z místního hasičského hydrantu. Zatímco, když jsem po jisté době vedl Antiochii v Olbramkostece v r. 2012, byli jsme na slušně vybavené faře a internet jsme měli přímo k dispozici, jakožto i ostatní běžné potřeby.

¹¹⁹ (online) [www.antiochia.cz](https://antiochia.cz) 21.3. 2024 dostupné na: <https://antiochia.cz/kdo-jsme/>.

¹²⁰ *Kronika Antiochie Vysoké Žibřidovice 1992*, vlepený text.

2.2.2 Činnost a propagace Antiochie

V prostředí 90. let minulého století byla nejučinnějším pozváním osobní pozvánka. Samozřejmě se šířily papírové letáky, které byly rozšiřovány ve farnostech. Mládež se přihlašovala na adresu arcibiskupského kněžského semináře v Olomouci. Později, na začátku Milénia, byly zřízeny i první webové stránky¹²¹. Místa, kde měla být Antiochia realizována bývávala účastníkům utajena až do chvíle, kdy je oslovil jejich vedoucí dopisem. Na Moravě byla vybírána obvykle 2 místa, v Čechách tomu bylo obdobně. Kdo a kam byl poslán, nějakým způsobem vybírali bohoslovci jakožto organizátoři podle podaných přihlášek. Na nových webových stránkách pak byla místa s dostatečným předstihem zveřejňována a účastník si sám vybíral nejméně, zda půjde do Čech nebo na Moravu. Pro vybraná místa bohoslovci žádali o požehnání místního biskupa, aby mladí misionáři byli také posláni. Informace o Antiochii na plakátku byla stručná a výstižná – v podobném smyslu, jak jsem vyčetl z první kroniky Antiochie ve Vysokých Žibřidovicích:

Pozvánka „Antiochia 92“ ...aneb celoprázdninový experiment pro mládež

Proč tento název? Chceme se pokusit žít svou víru tak naplno, jako ji žili první věřící v Antiochii, kde se jim poprvé začalo říkat křesťané. (Sk 11, 19-26) A co se za tím skrývá? V jedné mrtvé farnosti bude po celé prázdniny společenství věřící mládeže, které se bude průběžně obměňovat. Účastníci budou budovat společenství, posilovat svoji víru modlitbou i prací... Účelem však není, aby se uzavřeli do okruhu přátel, ve kterém jim bude dobře, a od ostatních se izolovali. To by pak byli vzdáleni od prvotních křesťanů. Podle svých možností by se též měli pokusit navázat kontakt s místními lidmi. Nejen slovy, ale formou křesťanské lásky vydávat svědectví o pravdivosti své víry. A jak? Např. předat úsměv, promluvit si třeba i jen o počasí, nabídnout pomoc, uspořádat pro mládež výlet, táborák, odpoledne her, atd. Vždyť láska je vynalézavá. Uvitáme vaše nápady.¹²²

Já jsem Antiochii poznal jako biřmovanec již ve věku 18 let a má představa se podobala prázdninové akci, při níž budeme nenásilným způsobem konat misie. Ve svém osobním archivu jsem našel pozvánku ze své druhé Antiochie, z r. 1997, kterou jako ještě i pozdější uvedu v obrazové příloze. Pozvánky na Antiochii byly stále kvalitnější podle vývoje

¹²¹ www.antiochia.zde.cz – tato doména se přesměrovává na současné webové stránky.

¹²² *Kronika Antiochie Vysoké Žibřidovice 1992: Vlepený ručně psaný krátký dopis Marka Dundy ... (Mt 6,33) Litoměřice 14.6. 92*

IT techniky. Od r. 2005 je provozována doména Antiochia.cz¹²³, kde jsou základní informace o vzniku, směřování a cílech Antiochie pravidelně aktualizovány. Zmiňuje i začátky:

Pastorační aktivita mládeže Antiochia vznikla mezi bohoslovci, a to v roce 1991. V teologickém konviktu (přípravný ročník pro bohoslovce) v Litoměřicích bylo tehdy asi 60 schopných konvikťáků. Tehdejší prefekti Petr Bartoněk a Marek Dunda zjistili podmínky pro budoucí možné uskutečnění této akce. Nápad se vylihl v jejich hlavách už dávno před tím, ale začínají ho realizovat až teď. Původní idea je, aby mládež prožila prázdniny ve farnosti, která moc nepřekypuje náboženskou horlivostí. Mají se hledat různé cesty k tomu, jak se sblížit s místními obyvateli, a to natolik, aby mohli udělat konkrétní zkušenost s věřícími lidmi a poznali, že křesťanství je něco, co je jim blízké.¹²⁴

Podle mého názoru si tuto jednoduchost v poslání uchovala dosud. Těšila se přízně představených kněžského semináře, kněží a především biskupa. Způsob provedení vzešel z porevolučního prostředí 90. let a v hrubých obrysech se udržel. Zakladatelé této iniciativy již před začátkem toto dílo promodlili. Modlitby vždy kladli jako základní pilíř a žádali o ně své známé, různé řeholní komunity i účastníky akce. P. Marek Dunda, který byl hlavním iniciátorem Antiochie, zastává mínění, že takto žije jistě mnoho dalších společenství a odlišnost vnímá v otevřenosti pro všechny, kteří žijí v tom kraji. Důraz se kladl především na navázání kontaktů s lidmi na přirozené rovině pomocí různých prostředků jako nabídnutí pomoci, organizací různých akcí kulturního, sportovního, společenského i náboženského typu, tedy žít s místními lidmi a prožívat jejich radosti i starosti a v neposlední řadě a zcela samozřejmě, aby se nezapomínali modlit.¹²⁵ Dodám ještě jednu jedinečnost, že tým se před tím neznal a velmi rychle našel cestu vzájemné spolupráce. To, jak toto narychlo vytvořené společenství dovedlo spolupracovat a zapojit se do dění obce, často obdivovali místní lidé, nejen křesťané. Za tu dobu, co Antiochia je, se svým způsobem může chlubit:

Už 30 let navštěvujeme místa, kde se zdá, že víra pohasíná, a po vzoru věřících z Antiochie se zapojujeme do života obce. Hlavní myšlenkou našeho misijního společenství Antiochia je přiblížit radostnou zprávu evangelia nenásilnou formou lidem, kteří se s ním již po generace neměli možnost přímo seznámit.¹²⁶

¹²³ (online) [www.antiochia.cz](https://antiochia.cz) 21.3. 2024 dostupné na: <https://antiochia.cz/kdo-jsme/> .

¹²⁴ (online) [www.antiochia.cz](https://antiochia.cz) 21.3. 2024 dostupné na: <https://antiochia.cz/kdo-jsme/> .

¹²⁵ *Kronika Antiochie Vysoké Žibřidovice 1992*, dopis biskupu Josefu Hrdličkovi

¹²⁶ (online) [www.antiochia.cz](https://antiochia.cz) 21.3. 2024 dostupné na: <https://antiochia.cz/kdo-jsme/> .

Tyto misie se konaly vždy o letních prázdninách a většinou byly rozděleny ve 4 turnusech – A, B, C, D. Konkrétní náplň činnosti se odvíjela individuálně – podle potřeb lidí, za kterými Antiochia přijela nebo také podle složení turnusu. Snahou bylo oslovovat a zabavit děti či mládež, ale také navštěvovat seniory a osamocené lidi nebo i nabídnout fyzickou práci, přiložit ruku k dílu tam, kde bylo potřeba. Po skončení misie zůstávalo po Antiochii mnoho nových kontaktů a duchovní správce mohli pokračovat v započatém díle a často měli k novým lidem blíž.¹²⁷

Za zmínku stojí, že při probírání kronik bylo spočítáno k r. 2017 již přes 1500 účastníků, z nich víc než 100 se stalo kněžími. Není zachyceno, kolik tato akce spojila manželských párů, dá se poukázat i na některá řeholní povolání. Byla pořádána ve více než 50 farnostech v ČR, které budou jmenovány konkrétně. Hlavní myšlenky poslání Antiochie se v podstatě nezměnily, liší se spíše v přizpůsobení se době, ve které aktuálně žijeme. Avšak každá Antiochia, na každém místě, byla jiná a také působení jednotlivých turnusů se lišilo. Na něco z toho později upozorní následný kvalitativní výzkum.

Antiochia v nově utvořeném společenství, vpustí do žil novou krev a rozproudí ji na tom místě, takže často se podaří nově evangelizovat ty, kteří opět objevili víru v jiném světle, a dostává se jim síly zkusit opět život z evangelia. O Antiochii se spíše než o společenství, dá hovořit o místě, kde se takřčení „Antiošáci“ sejdou a vytvoří skupinu, která se bude snažit přiblížit křesťanský způsob života dnešním místním lidem.

2.3 Farnosti, ve kterých byla Antiochia realizována

Deníky Antiochie, které byly vedeny, dokládají velmi přesně, kde a kdy působila Antiochia, dalo by se říci s mírnou nadsázkou, někde opravdu, že i na dny a hodiny. Obsahují také dění v obci v té době a uvádějí i většinu účastníků. Na těchto podkladech byl uspořádán seznam, který jsem v r. 2011 osobně sepsal a zveřejnil na tehdejších webových stránkách Antiochie a zde aktualizoval podle své účasti do r. 2017 a webu Antiochie, kde jsou okrajově (na mapách) zmíněna ještě další místa např. z Východních Čech, ale o místech a způsobu evangelizace tam mně není nic bližšího známo¹²⁸. Kromě toho účastníci následujícího výzkumu potvrzují místa konání a po roce 2012, kdy Antiochia slavila 20 let od svého

¹²⁷ (online) [www.antiochia.cz](https://antiochia.cz) 21.3. 2024 dostupné na: <https://antiochia.cz/kdo-jsme/> .

¹²⁸ Reportáž časopisu Milujte se! uvádí 4 větve Antiochie “Severočeská, západočeská, hradecká a moravská”; srov. Letní misie v naší zemi, časopis Milujte se! č. 17/2011 (online) <https://milujte.se/>, dostupné na: <https://milujte.se/storage/dalsi/milujte-se-2011-17.pdf>.

začátku, J. Buchtová sepsala bakalářský projekt, který uvádí místa i další informace o Antiochii, zvláště ve Stráži pod Ralskem a Malé Antiochii.¹²⁹ Nyní místa Antiochie představím nejprve přehledně v tabulce, pak jednotlivě farnosti na Moravě a následně i v Čechách. Přiblížím jejich polohu, tedy diecézi, do které farnost přísluší, děkanát a také kraj, ve kterém se obec nachází. Kromě toho přidám ještě i patrona farního kostela, neboť v životě společenství v místě Antiochie byl kostel centrálním místem modlitby, a status města nebo obce, příp. farnost, ve které se obec nachází. Informace o zasvěcení kostelů jsem čerpal převážně z webových stránek zmíněných obcí nebo farností.

	MORAVA	ČECHY
1992	Vysoké Žibřidovice	---
1993	Vysoké Žibřidovice	Kravaře / Chcebuz / Křešice / Ústěk
1994	Hradec nad Svitavou / Křenov	Ústěk
1995	Třemešná / Písařov	Ústěk
1996	Maletín / Chvalkovice	Stříbrná
1997	Maletín / Chvalkovice / Třemešná / Jaroslavice	Stříbrná / Ústěk
1998	Počenice	Oloví / Ústěk
1999	Hradec nad Svitavou / Tetětice	Stříbrná / Ústěk
2000	Cotkytle / Vyšehorí	Ústěk
2001	Zborov/ Olšany	Chříbská / Ústěk
2002	Polkovice / Rychnov na Moravě	Chříbská / Ústěk
2003	Hruška	Chlumec
2004	Zátor	Chlumec
2005	Jezernice / Hruška	Libouheč
2006	Podhoří / Potštát	Libouheč
2007	Kyselovice	Libouheč
2008	Ryžoviště	Cvikov
2009	Václavov u Bruntálu	Cvikov
2010	Rudná pod Pradědem	Cvikov
2011	Loučka u Lipníka nad Bečvou	Stráž pod Ralskem
2012	Olbramkostel	Stráž pod Ralskem
2013	Prosenice u Přerova	Stráž pod Ralskem
2014	Rejchartice	Bělá pod Bezdězem
2015	Horní Újezd	Bělá pod Bezdězem
2016	Dlouhá Loučka	Bělá pod Bezdězem
2017	Potštát	Stráž pod Ralskem
2018	Březová nad Svitavou	Kamenický Šenov
2019	Březová nad Svitavou	Nový Bor
2020	Lipovec	---
2021	Chropyně	---
2022	---	Postoloprty
2023	---	Klášteřec nad Ohří
2024	---	Počátky
2025	?	?

¹²⁹ BUCHTOVÁ J., *Návrh projektu příměstského tábora v rámci působení evangelizační činnosti Antiochia ve městě Stráž pod Ralskem*, s. 14-15.

2.3.1 Farnosti na Moravě

Na Moravě byly vybírány farnosti nejčastěji olomoucké arcidiecéze, ale také později vzniklé ostravsko-opavské diecéze a velmi zřídka v brněnské diecézi. Nejvíce o jedněch prázdninách byla Antiochia na čtyřech místech, častěji na dvou, později jen na jednom místě a poslední zatím 2 roky (2022 a 2023) se moravská Antiochia nepořádala.

1. a 2. ročník, roky 1992 a 1993: Vysoké Žibřidovice, s kostelem sv. Linharta, v olomoucké arcidiecézi, děkanát Šumperk, Olomoucký kraj, dnes již zrušená farnost, přifařena do farnosti Hanušovice.

3. ročník, rok 1994: Hradec nad Svitavou, s farním kostelem sv. Kateřiny Alexandrijské, v olomoucké arcidiecézi, děkanát Svitavy, Pardubický kraj a **Křenov**, s farním kostelem Narození sv. Jana Křtitele, taktéž v olomoucké arcidiecézi, děkanát Svitavy, v Pardubickém kraji.

4. ročník, rok 1995: Třemešná, s farním kostelem sv. Šebestiána, děkanát Krnov, tehdy ještě v olomoucké arcidiecézi, Moravskoslezský kraj a **Písařov**, s farním kostelem Rozeslání apoštolů, v olomoucké arcidiecézi, děkanát Zábřeh, Olomoucký kraj.

5. ročník, rok 1996: Maletín, s farním kostelem sv. Mikuláše, v olomoucké arcidiecézi, děkanát Zábřeh, olomoucký kraj a **Chvalkovice na Hané**, s farním kostelem sv. Ferdinanda, v olomoucké arcidiecézi, děkanát Vyškov, Jihomoravský kraj.

6. ročník, rok 1997: opět Maletín, dále opět **Chvalkovice na Hané**, potom další v **Třemešné**, zařazené již v nově vzniklé ostravsko-opavské diecézi, a nově v **Jaroslavicích** u Znojma, s farním kostelem sv. Jiljí, v brněnské diecézi, děkanát Znojmo, Jihomoravský kraj.

7. ročník, rok 1998: Počenice, s farním kostelem sv. Bartoloměje, v olomoucké arcidiecézi, děkanát Kroměříž, Zlínský kraj, dnes obec Počenice – Tetětice.

8. ročník, rok 1999: opět Hradec nad Svitavou, a **Tetětice**, s kaplí sv. andělů strážných, farnost Počenice.

9. ročník, rok 2000: Cotkytle, s farním kostelem sv. Jana Nepomuckého, v olomoucké arcidiecézi, děkanát Zábřeh, Pardubický kraj a **Vyšehorí**, s kaplí sv. Jana Nepomuckého, farnost Klášterec, v olomoucké arcidiecézi, děkanát Zábřeh, Olomoucký kraj.

10. ročník, rok 2001: Zborov, s kaplí Narození sv. Jana Křtitele, farnost Horní Studénky, v olomoucké arcidiecézi, děkanát Zábřeh, olomoucký kraj a **Olšany**, s kaplí sv.

Cyrila a Metoděje, farnost Ruda nad Moravou, v olomoucké arcidiecézi, děkanát Šumperk, Olomoucký kraj.

11. ročník, rok 2002: Rychnov na Moravě, s farním kostelem sv. Mikuláše, v olomoucké arcidiecézi, děkanát Svitavy, Pardubický kraj a **Polkovice**, s kostelem sv. Bartoloměje, v olomoucké arcidiecézi, děkanát Přerov, Olomoucký kraj, dnes zrušená farnost, přiřazena do farnosti Kojetín.

12. ročník, rok 2003: Hruška, s farním kostelem sv. Jana Nepomuckého, olomoucká arcidiecéze, děkanát Prostějov, Olomoucký kraj.

13. ročník, rok 2004: Zátor, s farním kostelem Nejsvětější Trojice, ostravsko – opavská diecéze, děkanát Krnov, Moravskoslezský kraj.

14. ročník, rok 2005: opět Hruška a Jezernice, s farním kostelem sv. Martina, olomoucká arcidiecéze, děkanát Hranice, Olomoucký kraj.

15. ročník, rok 2006: Potštát, s farním kostelem sv. Bartoloměje, olomoucká arcidiecéze, děkanát Hranice, olomoucký kraj a **Podhoří**, s farním kostelem sv. Havla, olomoucká arcidiecéze, děkanát Hranice, Olomoucký kraj.

16. ročník, rok 2007: Kyselovice, s farním kostelem sv. andělů strážných, olomoucká arcidiecéze, děkanát Kroměříž, Zlínský kraj.

17. ročník, rok 2008: Ryžoviště, s farním kostelem Narození sv. Jana Křtitele, ostravsko-opavská diecéze, děkanát Bruntál, Moravskoslezský kraj.

18. ročník, rok 2009: Václavov u Bruntálu, s farním kostelem Neposkvrněného početí Panny Marie a kaplí Nanebevzetí Panny Marie v horní části obce, ostravsko-opavská diecéze, děkanát Bruntál, Moravskoslezský kraj.

19. ročník, rok 2010: Rudná pod Pradědem, s farním kostelem Narození sv. Jana Křtitele, ostravsko-opavská diecéze, děkanát Bruntál, Moravskoslezský kraj.

20. ročník, rok 2011: Loučka u Lipníka nad Bečvou, s farním kostelem sv. Karla Boromejského, olomoucká arcidiecéze, děkanát Hranice, Olomoucký kraj.

21. ročník, rok 2012: Olbramkostel, s farním kostelem Nanebevzetí Panny Marie, brněnská diecéze, děkanát Vranov, Jihomoravský kraj.

22. ročník, rok 2013: Prosenice, s farním kostelem Narození sv. Jana Křtitele, olomoucká arcidiecéze, děkanát Přerov, Olomoucký kraj.

23. ročník, rok 2014: Rejchartice, s kostelem sv. Michaela, v již zrušené farnosti, přiřazené do farnosti Rapotín, děkanát Šumperk, Olomoucký kraj.

24. ročník, rok 2015: Horní Újezd, s farním kostelem Narození Panny Marie, olomoucká arcidiecéze, děkanát Hranice, Olomoucký kraj.

25. ročník, rok 2016: Dlouhá Loučka, s farním kostelem sv. Bartoloměje, olomoucká arcidiecéze, děkanát Šternberk, Olomoucký kraj. Turnusy na Antiochii se od roku 2016 zkrátily na 10 dní.

26. ročník, rok 2017: opět, už se statusem města (od podzimu r. 2006), **Potštát**.

Dále byly pro nedostatek bohoslovců turnusy vedeny spíše laiky nebo řeholními sestrami. **27. a 28. ročník, roky 2018 a 2019:** město **Březová nad Svitavou**, s farním kostelem sv. Bartoloměje, olomoucká arcidiecéze, děkanát Svitavy, Pardubický kraj.

V roce 2019 začala epidemie covidu, proto od roku 2020, již pro značně menší zájem o Antiochii, akce probíhala jen na jednom místě a ne vždy se podařilo naplnit turnusy. Také 1 turnus se zkrátil na rozmezí jednoho týdne a Antiochia tak trvala jen 1 měsíc letních prázdnin.

29. ročník, rok 2020: Lipovec, s farním kostelem Narození Panny Marie, brněnská diecéze, děkanát Blansko, Jihomoravský kraj. **30. ročník, rok 2021:** ve městě **Chropyně**, s farním kostelem sv. Jiljí, olomoucká arcidiecéze, děkanát Kroměříž, Zlínský kraj. **31. nejméně do 33. ročníku, roky 2022 - 2024** byly zvoleny farnosti v české církevní provincii.

2.3.2 Farnosti v Čechách

V Čechách byla pořádána Antiochia především v litoměřické diecézi, ale i v plzeňské a možná také v královéhradecké diecézi, odkud však nemám k dispozici žádné písemné ani jiné zdroje, ani jsem nepřišel do kontaktu s někým, kdo by mi mohl dát dostatečné reference, proto tato místa neuvádím ve své práci. Oproti moravské provincii, v Čechách byla vybírána spíše větší sídla, převážně města s několika tisíci obyvateli. Po „experimentu Antiochia“ na Moravě ve Vysokých Žibřidovicích v r. 1992, se v r. 1993 rozjela Antiochia do českých končin: *„Bohoslovci vybrali čtyři farnosti, kde byly pro Antiochii ideální podmínky, tzn. religiozita téměř u nuly, kostel i fara použitelné a komunikace s místním duchovním správcem průchodná.“*¹³⁰

¹³⁰ (online) [www.antiochia.cz](https://antiochia.cz) 21.3. 2024 dostupné na: <https://antiochia.cz/kdo-jsme/> .

V roce 1993 to tedy byla tato 4 místa: Město **Kravaře**, s poutním kostelem Narození Panny Marie, litoměřická diecéze, vikariát Česká Lípa, Liberecký kraj, dále malá obec **Chcebuz**, s kostelem sv. Petra a Pavla, litoměřická diecéze, nejstarší farnost diecéze, spravována ze Štětí nad Labem, vikariát Litoměřice, Ústecký kraj¹³¹, potom obec **Křešice**, s farním kostelem sv. Matouše, litoměřická diecéze, vikariát Litoměřice, Ústecký kraj a v neposlední řadě město **Úštěk**, s farním kostelem sv. Petra a Pavla, litoměřická diecéze, vikariát Litoměřice, Ústecký kraj.

V Úštěku se Antiochia opakovala nejvícekrát, a to až (nejméně) do roku 2002, pravděpodobně s přestávkou v r. 1996 (nebo z toho roku není žádný záznam), v letech **1994, 1995 a 2000** byla jedinou Antiochií v Čechách.

Za zvláštní zmínku stojí ještě Antiochia v Kravařích, o které se píše v souvislosti se vznikem a počátky Antiochie na webových stránkách toto: „V Kravařích bylo tzv. modlitební centrum. Toto poutní místo mělo držet svou modlitbou činnost všech ostatních Antiochií.“¹³²

V letech **1996, 1997 a 1999** byla pořádána Antiochia v obci **Stříbrná**, s kostelem Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, spravována z farnosti Kraslice, plzeňská diecéze, vikariát Sokolov, Karlovarský kraj, v roce **1998** v městě **Oloví**, s kostelem sv. Michaela, které také spadá do duchovní správy farnosti Kraslice.

V letech **2001 a 2002** byla Antiochia ve městě **Chřibská**, s farním kostelem sv. Jiří, litoměřická diecéze, vikariát Děčín, Ústecký kraj.

V letech **2003 a 2004** v tehdy ještě obci, dnes již od r. 2011 městě¹³³ **Chlumec**, s farním kostelem sv. Havla, litoměřická diecéze, vikariát Ústí nad Labem, Ústecký kraj.

V letech **2005 – 2007** v obci **Libouchec**, s farním kostelem sv. Tří králů, litoměřická diecéze, vikariát Ústí nad Labem, Ústecký kraj.

V letech **2008 – 2010** ve městě **Cvikov**, s farním kostelem sv. Alžběty Uherské, litoměřická diecéze, vikariát Česká Lípa, Liberecký kraj.

V letech **2011 – 2013 a v roce 2017** ve městě **Stráž pod Ralskem**, s farním kostelem sv. Zikmunda, litoměřická diecéze, vikariát Česká Lípa, Liberecký kraj.

¹³¹(online) <https://rkc-stetsko.cz> – 12/2023

¹³² (online) www.antiochia.cz 21.3. 2024 dostupné na: <https://antiochia.cz/kdo-jsme/> .

¹³³ www.mesto-chlumec.cz „zápis do kroniky“ 21.3. 2024, dostupná na: https://www.mesto-chlumec.cz/modules/file_storage/download.php?file=9733dff5%7C1282&inline=1 (online) 21.3. 2024

V letech 2014 – 2016 ve městě **Bělá pod Bezdězem**, s farním kostelem Povýšení Sv. Kříže, litoměřická diecéze, vikariát Mladá Boleslav, Středočeský kraj.

V roce 2018 ve městě **Kamenický Šenov**, s farním kostelem Narození sv. Jana Křtitele, litoměřická diecéze, vikariát Česká Lípa, Liberecký kraj.

V roce 2019 ve městě **Nový Bor**, s děkanským kostelem Nanebevzetí Panny Marie, litoměřická diecéze, vikariát Česká Lípa, Liberecký kraj. V letech 2020 a 2021 Antiochia byla pořádána jen na Moravě.

V roce 2022 byla Antiochia ve městě **Postoloprty**, s děkanským kostelem Nanebevzetí Panny Marie, litoměřická diecéze, vikariát Louny, Ústecký kraj.

V roce 2023 ve městě **Kláštrec nad Ohří**, s farním kostelem Nejsvětější Trojice, vikariát Krušné Hory, litoměřická diecéze, Ústecký kraj.

Aktuálně v roce 2024 jsou naplánovány 3 osmidenní turnusy v měsíci srpnu v městě Počátky¹³⁴, s farním kostelem sv. Jana Křtitele, v pelhřimovském vikariátě, po první v českobudějovické diecézi, v Kraji Vysočina.

Dá se tak říci, že Antiochia se dotýká každé z diecézí v naší zemi a tím i celé ČR. Kde bude působit Antiochia v jubilejním roce 2025 ještě není zřejmé. Ve své práci počítám s tím, že Antiochia, přestože se obměňuje její směřování, má stále svou budoucnost.

2.4 Běžný průběh Antiochie

Program jednotlivých turnusů letní Antiochie závisel na tom, co se jevílo jako aktuálně potřebné, na složení skupin a spolupráci mezi jednotlivými turnusy, tedy se velmi často vytvářel za pochodu. Skupinu vedl většinou bohoslovec, někdy i laik, kněz, řeholník či řeholnice, v současné době nejvíce laici, kteří mají zkušenosti s Antiochií. Pro tvorbu programu je klíčové hlásání evangelia slovem a vydávání svědectví o Kristu skrze příklad vlastního života, tedy účastník se přirozeně snaží svou víru a své schopnosti nabídnout společenství na tom místě. Antiochia měla ambici oslovit všechny věkové skupiny, přičemž zvláštní pozornost je věnována mládeži a dětem, jelikož Antiochia se nejvíce tvoří z mládeže. Jde i o to, aby mládež ukazovala křesťanské hodnoty především svým vrstevníkům. Ve svém programu se věnovala vytváření aktivit pro děti, které jsou o prázdninách přístupné v jejich volném čase, např. formou kreativních a dovednostních her, spolupřádání divadelních

¹³⁴ Srov. (online) [www.antiochia.cz](https://antiochia.cz) 21.3. 2024 dostupné na: <https://antiochia.cz/kdo-jsme/>.

představení s křesťanskou tematikou, poznávacích výletů nebo táboráků. Další skupiny se snaží oslovit skrze práci a pomoc v obci nebo ve farnosti, rozhovory, zapojením se do různých akcí, setkáními, osobním přístupem, při pomoci starším a opuštěným lidem. V celém průběhu jde o vzájemnou komunikaci společenství s navštívenou obcí a lidmi, kteří tam bydlí.

Veškeré konání na Antiochii stojí na pilíři modliteb, ke kterým se schází společenství vytvořené na Antiochii, modlí se místní věřící, duchovní správcové a mnozí další, kteří byli o tuto službu požádáni. Účastníci jsou také žádáni, aby se za Antiochii modlili i osobně a přinášeli tak ve své osobě požehnání pro dílo, které chtějí konat.¹³⁵

Denní řád si určoval každý turnus sám. Během léta se střídaly turnusy tak, že na konci turnusu přijížděl následující a alespoň 1 den strávili společně. Bývaly stanovovány služby i na vaření a jednotlivé úkoly dne se rozdělovaly. Pro dokreslení si dovolím ocitovat jeden z průvodních dopisů, který dostali účastníci jednoho z prvních turnusů na Antiochii:

Mám v plánu orientovat činnost i na vlastní duchovní posilu – bohoslužby slova, večerní adorace, meditace, noční pouť či křížová cesta apod. Skrze toto hledat posilu v tom, abychom během dne přestali myslet na sebe, ale byli všímaví, obětaví a optimističtí tak, jako první křesťané. Jasnou představu o ostatní činnosti ve farnosti nemám. Chtěl bych, aby se navázalo na to, co poběží již před naším příjezdem a na nápady a podněty – případně už Tebou trochu připravené.¹³⁶

Náplň programu zprostředkují konkrétněji vybranou citací zápisu z turnusu B v Ryžovišti, v r. 2008. Byl to vrcholný den, kdy už přijížděl turnus následující.

Ráno: vstali jsme jako obvykle a po modlitbě breviáře byla bohoslužba slova... Byli přítomni i místní. Dopoledne: rozdělili jsme si práci, někteří dodělávali výzdobu v kině, další zabavovali dítky a ... památná trička. Odpoledne: od 14:00 byla generální zkouška v kině. Dostavili se všichni účinkující. V 16:00 přijeli „vetřelci“ ... (účastnice a vedoucí C turnusu). Večer: V 18:00 začal zlatý hřeb našeho turnusu Oscarový večer – závěrečné divadlo. V 19:30 jsme jej slavnostně zakončili. Program... Večer se vydařil. Většina účinkujících (kromě malých dětí) s námi šla na faru... Táborák se kvůli bouři z tepla neuskutečnil. V 9:00 večer jsme šli na modlitbu. Děcka se chovala slušně. Po modlitbě jsme se odebrali na faru zasednouti ke kolečku.¹³⁷

¹³⁵ (online) [www.antiochia.cz](https://antiochia.cz) 21.3. 2024 dostupné na: <https://antiochia.cz/kdo-jsme/> .

¹³⁶ Kronika Antiochie Vysoké Žibřidovice 1992, vlepěný dopis

¹³⁷ Kronika Antiochií Zátor 2004, Podhoří 2006, Ryžoviště 2008, Václavov u Bruntálu 2009, úryvek z Ryžoviště 2008, turnus B, zápis z 25.7. 2008

Ačkoliv nebylo příliš obvyklé, aby místní lidé měli povědomí o psaní zápisků v kronice, našel jsem cennou reakci místních mladých na působení Antiochie v jejich obci.

Mé rozhodnutí na Antiochii se podívat bylo velmi dobré řešení. Poznala jsem dobré lidičky se skvělým smyslem pro humor. Užili jsme si spoustu legrace. Dělali pro nás moc good akce. A uvědomila jsem si, že chodit do kostela není zas tak špatné, beztak by tu bez Antiochie celé 2 měsíce byla asi nuda.¹³⁸

2.4.1 Akce Antiochie mimo prázdniny

Kromě letní Antiochie byly během roku pořádány setkání, především setkání podzimní, při kterém uplynulá Antiochia byla účastníky vyhodnocena, a jarní pouť, kdy si budoucí „Antiošáci“ vyprošovali Boží pomoc při dalším letním působení Antiochie a byla to také příležitost, kdy organizátoři akce zveřejnili nová místa konání Antiochie.

Někdy se členové některých turnusů společně domluvili a uspořádali si třeba víkend v navštívené obci. Pro výběr místa Antiochie bylo také důležité kritérium, aby byla jistá naděje v pokračování misijního díla v navštívené farnosti.

Podzimní setkání a pouť se zpravidla konaly na vybrané faře určené pro pobyt mládeže. Tato setkání prohlubovala kontinuitu s Antiochií. Někdy se konala i v předchozím místě Antiochie. Šlo především o prodloužené víkendy, které byly laděny formačně pro účastníky Antiochie. Misijní působení Antiochie bylo vždy soustředováno na letní prázdniny.¹³⁹

2.4.2 Mediální obraz Antiochie

Ne zřídka si působení Antiochie všimly místní organizace, zvláště obecní úřad a zmínili se tak o Antiochii ve svých médiích – obecních zpravodajích, webových stránkách, regionálních tiskovinách a také v křesťanských médiích.

Na Antiochii je zvána mládež od 16 let. Pozvání bývalo často osobní, ale také přes různé akce pořádané centry pro mládež při jednotlivých biskupstvích jako třeba diecézní setkání mládeže nebo jiné příležitosti jako třeba národní poutě, kde Antiochia měla svůj stánek. Pravidelně vydávali propagační materiály, web Antiochie, různé sociální sítě, např.

¹³⁸ Kronika Antiochií Zátor 2004, Podhoří 2006, Ryžoviště 2008, Václavov u Bruntálu 2009, Ryžoviště D, bez bližšího datování

¹³⁹Srov. (online) [www.antiochia.cz](https://antiochia.cz) 21.3. 2024 dostupné na: <https://antiochia.cz/kdo-jsme/>.

Signal.cz, Facebook, Instagram, Youtube. Několik pořadů proběhlo v křesťanských médiích jako Rádio Proglas nebo TV Noe. Pravidelně v rámci propagace byly vydávány materiály do některých diecézních tiskovin jako Act curiae nebo časopisů.

Na webu Antiochie jsem našel některá upozornění na krátké reference o Antiochii, z nichž zacituji v této části.¹⁴⁰ Také v kronikách Antiochií se místy nachází výstřižky z místních novin nebo jiných zpravodajů. Mám za to, že zmínka o působení Antiochie by se dala dohledat ve většině obcí, kterými Antiochia prošla, prostřednictvím obecních kronik, zpravodajů, webových stránek a také ve farních kronikách, což by bylo přínosné zpracovat pro jiný typ výzkumu. Byl jsem svědkem, kdy starostové blízké vybrané obce se dotazovali na Antiochii předem od starostů v sousedství, kde již Antiochia proběhla, a byli k Antiochii vždy velmi vstřícní.

Pro následující citace vybírám namátkově.

Začnu z webu malé obce Vysehoří, kde se na webových stránkách v Pamětní knize k roku 2000 o Antiochii píše následující:

Dne 9. července uspořádala omladina ze skupiny věřících, jménem „Antiochie“, v místním kulturním domě v 15 hodin hru „Lakomá Barka“. Samotnou hru nacvičili s našimi dětmi dohromady. Byli pozváni občané z naší obce a účast byla velká. Tato skupina má kulturní dům pronajat od začátku prázdnin a s místními dětmi pořádají různé malé akce, jako jsou táboračky a sportovní hry. Děti z této nábožensky založené skupiny velmi pomáhají naší obci svými bezplatnými brigádnickými hodinami. Již vyčistily od trávy část chodníků, natřely vrata a další oplechování na zbrojnici, provedly nátěry dřevěných laviček na hřišti včetně plotu kolem místní kaple.¹⁴¹

Dovolím si zkráceně zveřejnit také jeden ohlas účastníka Antiochie, který publikoval ve Farních Informacích (zábřežského děkanátu), vydaných 9. 5. 2010, v příloze „Za Mlada“, kde referoval o turnusu Antiochie, který prožil pravděpodobně předchozí prázdniny, kdy Antiochia měla pronajatu budovu bývalé Mateřské školy ve Václavově u Bruntálu. Na místě přes časté počáteční rozpaky byly skupiny vnímány velmi pozitivně a těšily se místní návštěvnosti a oblibě.

¹⁴⁰ (online) www.antiochia.cz 21.3. 2024 dostupné na: <https://antiochia.cz/kdo-jsme/> .

¹⁴¹ (online) dostupné na: <https://vysehori.webnode.cz/pametni-kniha-4-dil/rok-2000-2002/>

ANTIOCHIE... O evangelizačních pobytech Antiochie jsem se poprvé dozvěděl od svého bráchy. Abych vám pravdu řekl, vůbec mě to nezaujalo. ...Naštěstí jsem se, v té době připravoval na přijetí svátosti biřmování a to byl dobrý důvod k zamyšlení. Položil jsem si otázku: „Co když mě to má posunout někam dál?“ ... Když jsem dorazil na místo, nebylo mi rozhodně do zpěvu. Čekala mě rozbitá fara, kde tekla jen studená voda. Prostě pravé partyzánské podmínky. Říkal jsem si: „Co tu budu dělat? Kam jsi mě to Pane poslal?“ Situace se mi zdála beznadějná. Asi během dvou dnů se ukázalo, jak byly mé obavy malicherné. Sešla se úžasná parta mladých lidí, měli jsme skvělé vedoucí a velice rychle jsme fungovali jako sehraný tým. Byl to hmatatelný důkaz, jak se Pán stará a není důvod se bát, protože je s námi. Také místní nás přijali neuvěřitelně. ... Do programu se zapojili i místní mladí, takže výsledek stál rozhodně za to. ... Antioška podle mě není předně o obracení lidí, ale hlavně o tom ukázat, že jsme normální. Mně osobně Antioška dala hrozně moc, především však je to velká zkušenost víry!¹⁴²

2.5 Klíčové cíle Antiochie

Hlavní poslání Antiochie směřuje do obce, která potřebuje nově hlásat evangelium, novou evangelizaci. Pořadatelé Antiochie přijali požehnání a poslání místního biskupa, aby vytvořená skupina mladých lidí po celé prázdniny šla právě tam svědčit o své víře přirozeným způsobem podle vzoru prvních křesťanů. Nenáročně a přirozeně si vytvořila za cíl ukázat místním lidem, že stále ještě jsou mladí lidé, které život s Kristem oslovuje, že jsou normální, radostní a křesťané.¹⁴³

To, co bylo pro Antiochii trochu odlišné, byla otevřenost pro všechny, kteří v tomto kraji žijí. Šlo o to navázat s lidmi kontakt na přirozené rovině. ... Do tiché, klidné obce jsme přinášeli oživení, kulturu a otevřené srdce. Později nám kdosi řekl, že jsme přišli s podobnými metodami jako sv. Cyril a Metoděj.¹⁴⁴

Hlavním cílem Antiochie bylo tedy navázat vstřícné kontakty a nechat nahlédnout do života dnešních křesťanů, aby alespoň místní lidé poznali křesťany jako ty, kteří žijí dobrý život a dokážou oslovit pro dobré věci.

¹⁴² (online) Příloha Za mlada, Farní informace, ročník XVII., č. 17., vydání 9.5. 2010 dostupné na: http://rkfzabreh.rps.cz/FI/2010/fi_xvii_18.pdf

¹⁴³ Reportáž časopisu Milujte se! uvádí 4 větve Antiochie “Severočeská, západočeská, hradecká a moravská”; srov. Letní misie v naší zemi, časopis Milujte se! č. 17/2011 (online) <https://milujte.se/>, dostupné na: <https://milujte.se/storage/dalsi/milujte-se-2011-17.pdf>.

¹⁴⁴ Kronika Vysoké Žibřidovice 1992, dopis Marka Dundy Mons. Josefu Hrdličkovi

Tento způsob života měl být také povzbuzením pro vlastní účastníky, kterým to dalo hlubší poznání sebe sama i své víry a často dodalo odvalu nebát se jít se svou vírou k dalším lidem, které sice neznají, ale mají si s nimi co říci.

Antiochia vždy do obce donesla něco nového jak pro obec, tak občany i samotné účastníky. Také kněze mohla přivést do míst, kam by se normálně nedostal. V jistém smyslu se mi zdá, že Antiochia byla také kladnou odpovědí na známou výzvu papeže Jana Pavla II: „*Nebojte se otevřít brány Kristu!*“

Na Antiochii jsme používali vždy jen skrovné prostředky a často oslovovali právě ty, kteří potřebovali najít nějaké zázemí, porozumění a smysluplně trávený čas. Ukazovali jsme, že i prostředí kostela a farnosti je bezpečné a vstřícné.

V utvořeném společenství se seznamovali mladí lidé, kteří se před tím vůbec neznali. Byli postaveni před skutečnost, že se o všechno museli zodpovědně postarat. Často tak působili dojmem, jako by všichni byli již dlouho sehraní.

Co se týká samotného projektu „Antiochia“, domnívám se, že je nesmírně prospěšný a užitečný jak pro účastníky, tak pro vás, studenty teologie. Je totiž nesmírně potřebné, aby se mladí lidé (a bohoslovci zvláště) učili samostatnosti nejen v oblasti materiálního světa, ale též, a hlavně, v duchovním životě. A tohle nikoho nenaučí v žádné škole, semináři či univerzitě. To se dá získat jen a jen praxí, tedy prací s konkrétními lidmi v konkrétních situacích.¹⁴⁵

Cílem akce je, aby skupina mládeže nějakou dobu žila ve společenství, které bude vytvářet klima dobrého soužití křesťanů podle biblického vzoru v Antiochii, otevření pro tamní obec se svobodnou nabídkou pomoci v potřebách a aktivního zapojení se do života. Tímto způsobem mají v občanech vzbudit větší důvěru vůči křesťanům a pomáhat jim překonat ostych nebo lhostejnost.

Ideálem by bylo, aby na působení Antiochie se nějakým způsobem navázalo a prohlubovala se spolupráce věřících a nevěřících občanů. Mám také zkušenost, že v obci bývá mezi aktivními farníky a ostatními občany určitá netečnost nebo i napětí. Třeba toto může Antiochia alespoň zmírnit. Moje zkušenosti také ukazují, že se daří alespoň na ten čas mírnit

¹⁴⁵ *Kronika Antiochie Vysoké Žibřidovice 1992, dopis P. Ondřeje Huječka z 2.11.1992*

některé společensky negativní jevy, které jsou často způsobeny jen obyčejným, nevinným nezájmem o druhého.

Antiochia profiluje svůj výrazný a charakteristický cíl v heslech „Misie v Česku po česku“ nebo také „Být misionářem ve vlastní zemi“.¹⁴⁶ V těchto heslech se dá hlavní cíl charakterizovat s viděním misí v jiných oblastech ve světě. Chci poukázat na to, že nemusíme chodit daleko, že i v našem národě, a v každém jiném, jsou místa, kde je potřeba nového srozumitelného hlásání evangelia a že k tomuto cíli je jednoduchá cesta.

Účastníkovi akce to také více přiblíží jeho vlastní misijní pohled na církev, co všechno je schopný vytvářet a svou misijní zkušenost si doveze z Antiochie zpět do vlastní farnosti.

Každý rok vyvstává potřeba zaměřit se znovu do nové obce, hledat tam způsoby a možnosti ukázat s pozvanou mládeží v místní obci, že křesťanství v naší zemi je stále živé a oslovující.

Při Antiochii nejde příliš ani o počty misionářů „Antiošáků“ na jednotlivých turnusech, ani o množství oslovených, ani o odvedené výsledky, ale hlavně o to, abychom našli v mladých křesťanech sílu a odvahu jít se svým křesťanským životem dál a zkusit je formovat pro smýšlení misionáře. Co se však týče počtu účastníků, nesporně se dá tvrdit, že jinak tvoří společenství turnus v počtu tří ve městě, jinak 10 na vesnici.

Každé to východisko je jiné, také každá obec jiná a stejně tak i každá Antiochia má jiný průběh, ale vždy do obce donese nový závan žitého křesťanství. V tom bych viděl podstatný základ Antiochie.

¹⁴⁶ (online) [www.antiochia.cz](https://antiochia.cz) 21.3. 2024 dostupné na: <https://antiochia.cz/kdo-jsme/> .

3. Kvalitativní výzkum k Antiochii z hlediska účastníků

Nejprve jsem pracoval s prameny, ve kterých byla misijní činnost církve charakterizována. Následně jsem představil Antiochii tak, jak jsem dohledal v písemných i internetových zdrojích.

Pro výzkumnou část jsem oslovil konkrétní respondenty z velkého množství účastníků této akce. Především ty, se kterými jsem měl aktuálně dostupný kontakt nebo, v jednom případě, na doporučení. O nich jsem přesvědčen, že s Antiochií mají spojený také svůj běžný život. I tak jsem mohl vybírat z opravdu velkého množství lidí. Nicméně vybral jsem si především ty, kteří také udělají průřez třiceti lety Antiochie.

Také já jsem se Antiochie účastnil po 22 let a odvažuji se tvrdit, že Antiochia je pro mě zatím nejdůležitější kapitolou života. Věřím, že způsob evangelizace, který byl uveden v život myšlenkou Antiochie zcela jistě je blízký nejen výběrově osloveným respondentům, ale mnohým dalším, kteří se této akce zúčastnili a podíleli se na jejím šíření, o čemž svědčí také její trvání, že jde o velmi dobrou zkušenost.

Ve výzkumu si kladu za jeden z cílů poukázat na jedinečnost a charismata Antiochie. V jednoduchosti myšlenky života prvních křesťanů v Antiochii, je skryta také forma způsobu nové evangelizace, kterou chci také v tomto výzkumu představit.

Papež František ve své exhortaci vyzývá k novému misionářskému „vyjití“, v němž jsou přítomny stále nové scénáře a výzvy pro evangelizační poslání církve.¹⁴⁷ A stále připomíná, že evangelium máme hlásat s radostí a ona radost je znamením zvěstování evangelia a přináší plody. Proto máme vycházet a darovat se, kde je třeba:

Tato radost je znamením, že evangelium bylo zvěstováno a přináší plody. Vždycky však vykazuje dynamiku exodu a daru, dynamiku vycházení ze sebe, dynamiku putování a opakovaného rozsévání, vždy dál a dál. Pán říká: „Pojďme jinam, do blízkých městeček, abych i tam kázal, protože k tomu jsem přišel“ Když je setba na jednom místě zaseta, už se tam nezdržuje, aby dále vysvětloval nebo konal další znamení, ale Duch ho vede k tomu, aby se vydal k dalším vesnicím.¹⁴⁸

¹⁴⁷ Srov. FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium*, čl. 20.

¹⁴⁸ Srov. FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium*, čl. 21, s citací Mt 21, 38.

3.1 Hlavní výzkumná otázka

Dotazník, který respondenti vyplňovali, obsahoval 21 otázek a 5 respondentů z šesti vybraných dostalo ještě individuální dotazník s několika dalšími otevřenými otázkami, které se zaměřovaly hlouběji do zkušeností konkrétních respondentů, otázky i odpovědi mám jako autor uložené v osobním archivu. Úvodní otázku výzkumu jsem rozvinul do dotazníku.

Když to tak shrnu, dotazy i odpovědi se nejvíc týkaly právě zkušeností s Antiochií jako s akcí evangelizačního typu, jejíž základ je položen od zkušenosti, kterou měli první křesťané v Antiochii podle znění Skutků apoštolů, a měl se opírat o výzvy k evangelizaci, ke které nás zve církev zvláště v časech od 2. vatikánského koncilu.

Úvodní otázka tedy bude znít:

„Jaké zkušenosti jste načerpali při konání Antiochie a jak byste hodnotili evangelizační přínos této akce pro vás i v dalším životě?“

Dříve než rozdělím odpovědi do kategorií, seznámím vás s metodou výběru respondentů, otázkami v dotazníku a pak nastíním první odpovědi na tuto základní otázku z výpovědí respondentů. V každé části výzkumu bude mít slovo každý z respondentů.

3.2 Metoda a výběr respondentů

V kvalitativním výzkumu jsem oslovil 6 účastníků akce, 3 muže, dnes kněze, a 3 ženy, z nich dnes 2 matky. Poslal jsem jim zmíněný dotazník a pak doplňující otázky, z nichž všechny odpovědi mám k dispozici v osobním archivu.

Z odpovědí na otázky jsem vytvořil teze, které jsem pak v souvislostech a ve společných znacích přiřazoval do jednotlivých kategorií a do následné diskuse. Ve všech případech jsem se z výsledných dotazníků snažil do všech částí zapojit každého z vybraných respondentů a využít co nejvíce dat získaných z dotazníku, což se mi opravdu podařilo.

Z mnou oslovených respondentů se mezi sebou většina zná, aniž by o sobě všichni vzájemně věděli, víc moc k tomu říci nemohu, protože výzkum je anonymní. Pro citace jsem každému z respondentů přidělil číslo podle pořadí, ve kterém mně poslali odpovědi z prvního dotazníku.

Každý z nich se účastnil Antiochie nejméně 3x, většinou vícekrát. Každý si z těch několika turnusů Antiochie odnesl tolik, že dále oslovoval pro tuto akci další účastníky akce. Každý je dosud aktivní katolík. Jako celek prostřednictvím vybraných respondentů mapuji celých 30 let Antiochie, což bylo na počátku výzkumu.

Otázky jsem vytvořil na základě osobních zkušeností s průběhem Antiochie, dotazoval jsem se tedy na to, co jsem vnímal sám jako důležité a prospěšné pro tento výzkum. Dotazník jsem sestavil v prosinci 2021 a postupně je poslal respondentům.

První odpověď mně přišla na začátku ledna 2022, zhruba do půli února 2022 přišly všechny ostatní a doplňující otázky jsem pokládal stejným způsobem, každému z vybraných respondentů podle vyhodnocení odpovědí na první dotazník, během ledna a února 2022. Potom jsem sledoval průběh Antiochie, jak byl sdělován na webových stránkách Antiochie a teprve v lednu 2024 jsem znovu pročetl a s odstupem času vyhodnotil zaslané odpovědi do tohoto kvalitativního výzkumu. O zpracování výzkumu jsem respondenty informoval.

3.2.1 Cíl výzkumu prostřednictvím dotazníkového šetření

K výzkumu si ještě dovoluji přidat hrubou statistiku počtů účastníků Antiochie, kterou dokládají také kroniky, z nichž byla také vyčtena jména účastníků. Na těchto podkladech jsem se spolu s dalšími spolupracovníky osobně podílel v r. 2012 u příležitosti oslav 20 let trvání Antiochie a na jejich aktualizaci ještě v r. 2017 při výročí 25 let Antiochie.

Můj osobní odhad je, že za 30 let mohlo být cca do 2000 přihlášených účastníků akce. Zmiňuji také limity tohoto výzkumu, které spočívají především ve velké různosti působení, byť na stejném ideálu. Každá Antiochie na každém místě byla vždy jiná.

Byla zcela odlišná východiska. Kněží i místní věřící měli jistě odlišná očekávání, co by kde mohla Antiochia vytvořit, a stejně tak i každý z účastníků. Každý tým byl zcela originální a zpravidla se jeho složení neopakovalo, běžných účastníků bohoslužeb ve vybrané farnosti bylo od jednotek po nižší desítky a velmi se také různil počet obyvatel obcí i zájemců o Antiochii.

Také sami účastníci měli různé předpoklady pro osobní život z víry a různé dovednosti, kterými mohli obohatit navštívenou obec. A sami účastníci svou účastí byli obohaceni o další novou zkušenost nebo i nové dovednosti. Vyzkoušeli si něco, k čemu by jinak neměli příležitost.

A právě jen k vybraným účastníkům směřuje pozitivně vybraná výzkumná otázka.

Pro některé mohla být Antiochia místem hledání, nasměrování ve víře, upevnění povolání, možností uplatnit a sdílet svou víru a možná zde někteří našli i svého partnera. Nicméně myslím si, že jsme se na Antiochii jistě potkali také s množstvím dalších motivů, proč se kdo pro Antiochii rozhodl. Složení týmů, které bylo skutečně pestré, od středoškoláků či učňů různého zaměření, po vysokoškoláky nebo také s různými stupni poznání víry, ať už to např. byli biřmovanci či konvertité, ale také bohoslovci a laici, studující teologii nebo i hledající, dokonce i dosud nepokřtění, sympatizanti.

Cílem dotazování bylo ukázat Antiochii v její činnosti pro misijní poslání církve, jednoduchosti, originalitě a přesahu do běžného života účastníka akce a v její prospěšnosti také pro místní evangelizovanou obec. Cílem výzkumu je pohled účastníků na třicetileté působení Antiochie, nastínit její možné plody, zacílit na její charismata, ale také limity, se kterými se potýká nebo nastínit otázku, jak třeba v jiné podobě může ovoce tohoto díla pokračovat pro dnešní dobu.

Následná diskuse by měla vytyčená témata moderovat podle učení církve a pastoračních možností dnešní doby a předložit některé návrhy, jak vycházet vstříc těm lidem, kteří byli znovu osloveni pro evangelium, tedy jaké možnosti máme je dále doprovázet. V rámci téže diskuse lze sdělit ještě další zkušenosti a podněty. Cílem této práce však není jen ukázat Antiochii jako způsob evangelizace, který se v jistém čase uchytil v naší zemi, ale také poukázat na spiritualitu misijního poslání, která by se mohla vstípnit také do našeho církevního života a pastore.

Z hlediska kvalitativního výzkumu se dotazuji na prožitky účastníků Antiochie, která se každý rok již po 30 let nově tvoří a vytváří prostředí pro evangelizaci. Můžeme zde zkoumat program, události, role či vztahy.¹⁴⁹ Antiochia sice není fenoménem ve společnosti, ale lze zkoumat a dotazovat se k popisu a interpretaci sdělených prožitků, kde se data shromažďují podle kvalitativního rozhovoru, v tomto případě dotazníku.¹⁵⁰ Nemohu Antiochii zkoumat ani historicky, i když takto může být zachytitelná.¹⁵¹ Co se však týče materiálů, mohu konstatovat, že Antiochia skýtá dostatek pramenů, ze kterých by kvalitní historický výzkum mohl být učiněn. Provádím tedy kvalitativní výzkum na základě dotazníkového šetření s doplňujícími otázkami. Toto dotazníkové šetření rozvine základní výzkumnou otázku o zkušenostech s Antiochií a evangelizačním přínosu pro účastníky akce.

¹⁴⁹ Srov. HENDL J., *Kvalitativní výzkum*, s. 102-103.

¹⁵⁰ Srov. HENDL J., *Kvalitativní výzkum*, s. 130-131.

¹⁵¹ Srov. HENDL J., *Kvalitativní výzkum*, s. 138.

3.2.2 Otázky kladené v dotazníku

Respondenty a jejich výběr jsem již představil, nyní je třeba, abych nastínil otázky, které jsem respondentům kladl v dotazníku. Dodatečné otázky byly individuální a většinou prohlubovaly některé z otázek položených již v dotazníku. Respondenti podle vlastního uvážení odpovídali, někdy krátce, jindy obsáhleji podle povahy dané otázky, a to samé platilo potom i u doplňujících otázek, jejichž znění měl každý z respondentů jiné. Z odpovědí jsem pak vybral tvrzení a citlivě je přiřazoval do následně vytvořených kategorií odpovědí na základní výzkumnou otázku.

Nyní tedy bez odpovědí předkládám otázky z dotazníku a jednotlivě je zdůvodním:

1. V kterém roce a kde jste se ocitl (ocitla) po prvé na akci nazvanou Antiochia? Pamatujete si všechny obce, kde jste prožili Antiochii (obec a rok)?

Odpovědi na tuto otázku mapují jejich prostřednictvím místa konání Antiochie. Od r. 1992 do r. 2021 byl vždy někdo z oslovených respondentů účasten na Antiochii. Když si respondent pamatuje názvy míst i malých „bezvýznamných“ obcí, dokládá, že k těm místům má vztah. Kvůli zajištění anonymity respondentů, pokud v práci bude odpověď, bude neúplná. Že si respondenti velmi dobře pamatují, kolikrát a přesně kde na Antiochii byli, vyšlo z jejich odpovědí jasně.

2. Co bylo Vaší první motivací účasti na Antiochii?

Oslovení respondenti byli před první Antiochií buď bohoslovci, nebo laici. Pokud bohoslovci, dá se předpokládat, že byli namotivováni přímo od organizátorů a měli hodně informací. Laici se k informacím o tom, co je to Antiochia, dostávali mnohem složitěji a tajemněji.

3. Jak a za jakých okolností jste se o Antiochii dozvěděl (dozvěděla)?

Antiochie nikdy nebyla žádnou masovou akcí a zřejmě velmi dobře fungovalo pozvání. Ovšem vzhledem k výzkumné otázce je i tento fakt „přinesení radostné zprávy“ přinejmenším zajímavý, ale především přínosný. Odkud vlastně znám Antiochii?

4. Jaká byla Vaše očekávání toho, co budete na Antiochii dělat?

Zdá se, že tato otázka je velmi podobná 2. otázce. Někam se přihlásím, něco od toho očekávám.

5. Co Vás na Antiochii nejvíce oslovilo?

Je to část přímé odpovědi na výzkumnou otázku hned v počátku dotazníku. Jsem přesvědčen, že respondenti žijí zážitky z Antiochie velmi dlouho.

6. Jak jste se sžívali s kolektivem na turnusu, který se vlastně sešel takto v té obci po prvé?

Jde mi spíše o pohled respondenta na sebe samého, protože žádný z respondentů nebyl na Antiochii jen jednou a nezažil tak jen jeden kolektiv.

7. Jak jste prožívali společně domluvený řád? Jak jste se seznamovali s obcí?

Zde jsou vlastně dvě naprosto rozdílné otázky. Dotaz kladu na základní momenty průběhu turnusu. Na Antiochii byl jistý denní rytmus, který se řídil podle toho, koho Antiochia oslovila v obci – třeba, byli-li to mladí, kteří žili nočním životem. A v tomto bylo také třeba se s obcí seznámit. Jinak to bylo na začátku Antiochie, jinak potom na konci v posledním turnuse. Antiochia po celé prázdniny sbírala mnoho nových zkušeností.

8. Jak na Vás působili lidé z obce, s kterými jste se seznámili a spolupracovali?

Dá se říci, že v každé z obcí panovala určitá atmosféra, každá obec měla svou historii nebo také různé možnosti vyžití v obci a podle toho se hledaly cesty k lidem, což bylo rovněž cennou zkušeností, kterou si mohl účastník akce odnést.

9. Chcete-li, můžete se podělit s nějakým výrazným zážitkem.

S množstvím prožitých Antiochií narůstalo i množství zážitků. V těchto zážitcích, které se pamatují opravdu dlouho, se skrývá velmi mnoho cenných informací i k výzkumné otázce.

10. Jak jste prožívali duchovní program?

Na Antiochii byl duchovní program samozřejmý, proto dotaz uvádím až uprostřed. Je zajímavé tuto otázku položit knězi, mamince nebo i laikovi více či méně věřícímu.

11. V čem jste viděli smysl a také pokračování Antiochie?

Zde spoléhám na zkušenosti respondentů a snažím se zjistit i skutečnost, zda dění Antiochie sledují dosud, i když se v současnosti Antiochie nikdo z nich neúčastní.

12. Pokračovali jste nějakou dobu v udržování kontaktů z obce, kde jste Antiochii prožívali?

Čím víc bylo Antiochií, tím získával účastník také nové známé. Na tuto otázku byla možná jednoslovná odpověď. Respondenti byli sdílnější. Aby Antiochia nebyla jen jednou prázdninovou akcí v obci, jistě má smysl dál udržovat navázané kontakty. Ale již při třech účastech na Antiochii v různých místech to je jistě pro ně těžší.

13. Jak probíhala u Vás předávka zkušeností dalšímu turnusu?

Dotazuji se na závěrečné momenty, kdy probíhalo loučení a předávání. Za 14 dní misijního úsilí se dostavovala únava a bylo třeba odevzdat své úsilí dalším.

14. Jaká byla spolupráce místní katolické komunity? Byla podle Vás užitečná komunikace s místním duchovním správcem?

Opět předkládám dvě otázky v jedné. Místní duchovní správce zpravidla nežil ve farnosti, kde byla Antiochia. Farnost tak měla omezenou možnost kontaktu s knězem. Skrze Antiochii však tento kontakt mohl být mnohem snazší.

15. Měla Antiochie na těch místech vždy pozitivní výsledky? Co shledáváte, že by mělo být lepší a na co se zaměřit?

V této otázce bylo dost místa na kritiku nebo pochvaly.

16. Jak se Vaše původní očekávání střetlo s realitou Antiochie?

Po prožitku Antiochie přichází zhodnocení, v čem prožité společenství naplnilo účastníka tak, že sdílel svou radost i misionářské nadšení, pokračoval a pozval další.

17. Jaké výhody vidíte v realizaci Antiochie tak, jak jste ji poznali?

Tato otázka měla být položena trochu lépe. Měla směřovat k přednostem Antiochie, v nichž by se vyzvedla její jedinečnost. Nešlo mi o srovnání jednoho typu evangelizace s nějakým jiným. Přece však si respondenti poradili i s touto otázkou.

18. Co byste na Antiochii již nejraději nezažili (je-li něco takového)?

Tuto otázku jsem proto formuloval negativně, abych zjistil případné limity nebo něco, co nebylo v pořádku, protože vždycky se něco najde. Výzkumné otázky negativní zjištění rovněž pomůže.

19. Čím byste chtěli oslovit nové mladé lidi, kteří by se mohli Antiochie účastnit?

Antiochia má oslovit především mladé. Protože na respondentech byl užitek Antiochie vidět i nejméně rok po Antiochii a protože vidí potřeby mladých, je zde prostor mladým lidem vzkázat něco, co by podnítilo jejich zájem o evangelizaci.

20. Jaké konkrétní dopady měla na Vás Antiochia? (Zde stačí popsat obecně)

Výzkumná otázka se ptá právě na konkrétní užitek pro účastníky akce. Není pochyb, že Antiochia měla jistý užitek i pro obec, v níž byla pořádána, ale tuto skutečnost ve výzkumu nezohledňuji. Bylo by však velmi zajímavé někdy v budoucnu zvolit několik obcí a najít tam občany, kteří si Antiochii ještě pamatují, ať už jsou nebo nejsou věřící. Osobně se nejčastěji na cestách s některými setkávám a máme si co říci. Z mnoha mnou navštívených obcí dosud vím, na koho a kde se mohu obrátit. Není však v mých silách udělat „výzkum z druhé strany“.

21. Jak vidíte budoucnost Antiochie?

Každý z respondentů poznal Antiochii jinak, každý nějakým způsobem se dále zaměřuje k evangelizaci i skrze jiné evangelizační projekty. Zde se respondenti také ohlédli k současnosti Antiochie.

3.2.3 Rychlé a stručné odpovědi na hlavní výzkumnou otázku

Po vytvoření úvodní otázky znovu pročitám odpovědi respondentů a cituji z nich. Každý z respondentů má zkušenost, na kterou rád vzpomíná a dokáže ji sdílet i ve svém běžném životě. Zopakuji tedy úvodní otázku: „*Jaké zkušenosti jste načerpali při konání Antiochie a jak byste zhodnotili evangelizační přínos této akce pro vás i v dalším životě?*“ a nacházím na ni první možné odpovědi.

Nejprve cituji 1. respondenta, který v dotazníku odpověděl na 11. otázku o smyslu a pokračování Antiochie takto: „*Antiochia mi od začátku dávala zakusit, že Bůh chce a může dělat zázraky i v naší době. Viděl jsem proměnu lidí, kteří na Antiochii přijeli jako účastníci i těch, kdo jako místní získali novou zkušenost s živou vírou katolíků.*“

Na stejnou otázku třetí respondent odpověděl vyzorovanou zkušeností: „*Prožitek účastníka býval natolik silný, že jej samotného posouval ve vztahu k sobě, jiným i Bohu.*“

Druhého respondenta nejvíce na Antiochii oslovilo, zacituji odpověď z 5. otázky dotazníku: „*Společné prožívání víry a touha předat ji dál.*“

Velmi cenná je zkušenost 4. respondentky, která v 8. otázce vydala toto sdělení:

Pocházím ze Sudet, a proto mi obce, v kterých Antiochie působila, byly blízké, dalo se tam najít spoustu společných rysů – pozitivních i negativních. V obcích, kde jsme působili, převažovali spíš sociálně slabí. Navázat kontakt většinou nebyl problém, potíž občas byla v tom, jak nastavit pravidla, abychom se s místními potkávali, ale současně měli čas na přípravu a na náš antiošácký kolektiv. Člověk se učil za pochodu.

Respondentka č. 5. v odpovědi na 19. otázku z dotazníku, čím by oslovila mladé lidi k účasti na Antiochii, kromě dalšího ještě uvádí: *„Poznáte nové lidi z celé republiky, odnesete si spousty nezapomenutelných zážitků, a hlavně poznáte sami sebe a třeba i svoje slabosti a jak s těmito slabostmi může Pán pracovat, pokud mu je odevzdáváte.“*

U 6. respondentky rád budu tlumočit zápal nebo vděčnost, když 20. otázka dotazníku byla směřována, aby popsala, jaký dopad na ni Antiochia měla: *„Dopad velmi hluboký a silný. Navždy budu na Antiochii vzpomínat s velkou vděčností, že jsem součástí a mohla jsem být!“* A ještě od stejné respondentky přidám odpověď na otázku č. 18, ve které mohla nabídnout kritický pohled, něco, co by víc nechtěla zažít, ale místo toho napsala toto: *„Není nic takového, protože vše, co člověk zažil je příležitostí právě k posunu či ponaučení.“*

Takže na základní otázku mohu předběžně shrnout tyto odpovědi: Bůh může i v dnešní době dělat zázraky. Na Antiochii byla vidět proměna účastníků, kteří přijeli, i místních lidí, kteří získali novou zkušenost s vírou. Prožitek účastníků byl tak silný, že je proměňoval ve vztazích k sobě, jiným i Bohu. Účastníci společně prožívali víru a rostla v nich touha předat ji dál. Někteří účastníci Antiochie také pocházeli z obcí, kde Antiochia probíhala a v mnohém rozuměli více lidem, se kterými se na Antiochii potkávali a také tak načerpali nové zkušenosti. I když se nejednalo primárně o seznamování lidí ani o množství zážitků, přece jen při Antiochii si účastník prohloubil své sebepoznání, naučil se více spoléhat na Boží pomoc a dokázal Bohu odevzdat své schopnosti. Dopad Antiochie na život účastníka byl velmi hluboký a silný a vše, co zažil (dobré i zlé), to ho posunulo a mohl o tom vyprávět.

3.3 Vytvoření kategorií ke zkušenostem a přínosu Antiochie

Po předběžných odpovědích na hlavní výzkumnou otázku jsem dále probíral jednotlivá tvrzení z dotazníku a přiřazoval je po částech (trsech) do jednotlivých kategorií, které odrážely společné prvky a nastolovala tak témata k hlubšímu rozebrání výzkumné otázky. Stanoviska respondentů v rámci vytvořených kategorií mohla být i zcela odlišná, ale vždy byla k tématu kategorie. Do všech diskusí jsou stále zapojeni všichni respondenti. Dají se

očekávat společné prvky, zkušenosti či zážitky a stejně tak i různost pohledů každého z nich, nakolik každé místo, vlastně každá Antiochia byla jedinečná, proto také byl můj požadavek k respondentům, aby zažili nejméně 3 turnusy Antiochie.

Nyní jsem tedy vytvořil na podkladě výzkumné otázky kategorie. Vyjdu ze zkušeností popsaných v dotaznících a sleduji témata, která vyplouvají na povrch, která se v odpovědích výrazně objevují, předložím je a budu navrhopvat odpovědi, které vycházejí od respondentů.

Centrálním tématem je tedy reflexe zkušeností z Antiochie. Od toho se dále odrazím k dalším pěti kategoriím výpovědí o Antiochii, které vyplynuly z vyplněných dotazníků. Trsy odpovědí se nebudou nikde překrývat. Jinak řečeno, žádné z tvrzení nebude použito dvakrát.

Po úvodní otázce a následném znovu přečtení odpovědí respondentů jsem se rozhodl stanovit si níže uvedených pět kategorií následovně: Jedna z kategorií bude „zkušenosti, které byly očekávány“. Další pak „způsob práce na evangelizaci obce“.

Dále se pokusím nastínit, čím je Antiochia jedinečná v úsilí o novou evangelizaci. Ve čtvrté kategorii se podívám do budoucnosti Antiochie a v páté kategorii udělám reflexi užitku Antiochie pro její účastníky.

3.3.1 Kategorie I. – Zkušenosti, které byly očekávány

V otázkách zkušeností s evangelizací začínám od začátku, od prvních pozvání, které se dostalo účastníkům Antiochie o Antiochii. Při propagaci tohoto projektu se hojně používal právě příklad prvních křesťanů v Antiochii, jak o tom píše evangelista Lukáš ve Skutcích a jak již to zde bylo často zmiňováno. Z počátků se účastníkům nedávalo příliš mnoho informací o tom, jakým způsobem budou mít možnost zapojit se do činnosti hlásání evangelia v místě, které bylo vybráno. Dá se tedy tvrdit, že oslovený účastník mohl mít různé představy o tom, co bude dělat a tyto představy měl spojené s evangelizací.

První respondent o tom píše: *„První motivace bylo pozvání a ochota zkusit prožít misijně prázdniny.“* V očekávání toho, co budou na Antiochii dělat, měl celkem jasné tušení: *„Tušil jsem, že půjde o práci s mládeží, byl jsem připravený podílet se na fungování společenství a očekával jsem i překvapení.“*

Druhého z respondentů na Antiochii nejvíce zaujalo: *„Společné prožívání víry a touha předat ji dál.“* A o tom, jak to bude konkrétně dělat, měl také celkem přehled:

Že budeme na místě pořádat nějaké akce, program pro místní (převážně pro děti a mládež, ale třeba příležitostně i pro dospělé), abychom se s nimi dostali do kontaktu, seznámili a v ideálním případě v nich třeba vzbudili otázky na víru, podnítili k hledání... Uvědomoval jsem si, že je možné, že nikoho přímo „na víru“ neobrátíme (k tomu jsou dva týdny turnusu nebo i dva měsíce prázdnin dost krátká doba), ale doufal jsem, že snad alespoň do někoho zasejeme nějaké to semínko (lépe řečeno Bůh skrze nás), které vzklíčí a přinese užitek třeba někdy jindy a nějak jinak.

Třetího z dotazovaných oslovili služebně starší bohoslovci, kteří tuto akci v jakési podobě plánovali po pádu komunismu. A možná podobně jako respondentka č. 5 to měl s očekáváním toho, co se bude dít na Antiochii: *„Očekávání moc nebyla. Byl jsem „nakopnut“, abych počítal s vedením Duchem svatým a neměl jsem dosud téměř žádné zkušenosti.“*

Dá se také říci, že někteří účastníci od Antiochie očekávali takové misijní dobrodružství?

Něco jiného však lze vydedukovat z tvrzení 4. respondentky, pro kterou bylo motivací, že Antiochia byla doporučena jako dobrá praxe před přijetím svátosti biřmování: *„Zkrátka vůbec se mi nechtělo opustit mou komfortní zónu. Věděla jsem, že jde o misie, ale to bylo asi vše.“* Kromě biřmování, právě dobrodružství zmiňuje ve svém vyjádření 5. respondentka:

O Antiochii jsem se dozvěděla na přípravě na biřmování od našeho kaplana, který zde působil. Účast na Antiochii nám byla nabídnuta jako jeden z duchovních programů, kterých jsme se v průběhu přípravy měli zúčastnit. Vůbec jsem o Antiochii nevěděla, do ruky jsem dostala letáček, který mě zaujal. A jelikož jsem neměla žádné větší plány na prázdniny, tak jsem se rozhodla, že se tohoto neznámého dobrodružství zúčastním. Hned jsem věděla, že chci jet do vzdálenějších Čech, aby dobrodružství bylo ještě větší.

A přidám do diskuse i 6. respondentku. Její motivací bylo: *„Prohloubit duchovní život“*. Co se týká očekávání, k tomu se vyjádřila také ve smyslu dobrodružství, ostatně: *„Očekávání byla různá, ale asi převládalo dobrodružství. Vůbec jsem v zásadě nevěděla, do čeho jdu. Co budu dělat - modlit se a dělat asi, co bude třeba.“* A dozvěděla se z povídání řeholní sestry: *„Povídala velmi pěkně o tomto společenství. A mimo jiné říkala, „no já tam letos jedu jako vedoucí po prvé, víc nevím, nechceš se přihlásit do mého týmu?“ Ještě při odchodu jsem řekla Ano a přihlásila se.“*

3.3.2 Kategorie II. – Způsob práce na evangelizaci obce

O tom, jaká bude činnost účastníků Antiochie a společenství, rozhodovalo mnoho věcí. Každé místo mělo odlišné zázemí, a to po všech stranách: ať už se to týkalo třeba velikosti obce, religiozity místa, kvality ubytování nebo zázemí fary, přístup obyvatel, obsazenosti duchovní správy, vnitřního života obce, společenství, které se sešlo a snad ještě něco dalšího – prostě od začátku do konce bylo stále co nového objevovat. A možná i to a kouzlo neznámého se společnou idejí Antiochie formovalo činnost Antiochie v její jedinečnosti a originalitě.

Nyní ve výzkumu představím, jak probíhala Antiochia - naplněných 14 dní modlitby a práce pro farnost, která potřebuje nový impulz a nové hlásání evangelia. Budoucí kněží často měli za úkol vést jednotlivé turnusy, proto začnu tvrzeními respondentek.

Jeden z příkladů mám od respondentky č. 4, která označuje „zázraky Antiochie“, ale dokládá také, že ne vše, co se na Antiochii pořádalo, mělo zaručený úspěch:

Pamatuji se na (obec), kde jsme hráli různé „bojovky“ s pubertální mládeží, která na první pohled působila drsně. ...a nakonec nás velmi překvapila. Oslovila nás, zda by mohli vystoupit v rámci Oskarového večera, který jsme připravovali na závěr turnusu v místním kině. Vytvořili rap – skladbu, v které shrnuli, že Antiošáci jsou ti, kteří jsou tady nezištně pro nás a nic za to nechtějí... úplně nás to dostalo. To jsou momenty, které nazývám zázraky Antiochie. Pak mám ale i zkušenost, kdy jsme mohli vyhlásit jakoukoliv aktivitu, a odezva byla minimální.

Při společném životě na Antiochii se velmi velký důraz kladl i na duchovní program, který pro účastníky byl ne zřídka náročný, jak o tom píše i respondentka č. 5:

Na prvních (několika) Antiochiích v Čechách jsme každý den měli mši svatou, ranní a večerní modlitbu breviáře a den byl zakončený adorací v kostele. Právě na Antiochii jsem se naučila modlit breviář a snad poprvé se setkala s adorací. Na druhou stranu, přiznám se, že některé dny byl pro mě duchovní program náročný, zvláště když se postupně přidávala únava.

Bylo velmi důležité, aby vzniklý kolektiv na Antiochii měl svůj řád a aby také vztahy v týmu byly navázány pro dobrou spolupráci. K tomu, jak to probíhalo uvnitř týmu má svůj pohled 6. z dotazovaných:

To bylo velmi náročné, ale na konec jsme k sobě našli cestu tak abychom byli schopni spolupracovat. Velmi klidně jsme se sešli a domluvili se na všech pravidlech u šálku kávy či za pochodu, jak to chvíle vyžadovala. Každý dohlížel na své a při tom jsme vzájemně spolupracovali a tím tvořili tým. Seznámili jsme se s obcí, nasloucháním předešlému turnusu, četba kroniky, projítí, nasátí místního vzduchu, prostředí, kde, co je.

Během Antiochie účastníci turnusu si mohli vyzkoušet i něco nového a také hledali své místo v týmu. K tomu dodává 1. respondent:

Byl jsem (poprvé) skoro nejmladší, zaujal mě přístup vedoucích bohoslovců – že byli vděční za ochotu pracovat. Na začátku jsem se spíše viděl jako „technický pomocník“ – „rozdělovač“ ohně v kuchyni a zvoník při klekání. Pak jsem rád chodil i na hry s dětmi a těšilo mě, že se mnohá rozhodnutí dělala společně po poradě všech účastníků. Zaujali mě místní mladí, kteří už byli věřící – že si víru udrželi. Jinak bylo místních věřících málo. I nevěřící si vážili práce pro společné dobro – pletí trávy nebo úklidů.

Velmi důležité pro každý tým Antiochie bylo navazování kontaktů s místními lidmi. Ne vždy a všechno se potýkalo s úspěchem, jak podotýká 2. z respondentů:

K Antiochii patří samozřejmě i navazování kontaktů přímo v „terénu“ – na hřišti, ulici, návsi... Ovšem ne vždy se to daří stejně dobře. Pamatuji se na případy, kdy jsme celé dny na nikoho venku nenarazili – a nebylo špatné počasí. Jindy jsme sice potkávali lidi, dospělé děti či mládež – ale nebyly vhodné okolnosti pro navázání kontaktů anebo neměli zájem. Co fungovalo na jednom místě, nemuselo fungovat na jiném

Antiochia působila v obci zpravidla celé prázdniny. Turnusy se střídaly po čtrnácti dnech a mezi sebou si také předávali zkušenosti. O tom cituji 3. respondenta:

Pak jsme si sedli a povyprávěli o tom, jak to vypadalo s děním (viz kronika), s řádem dne apod. A na co by se měl ten nový turnus zaměřit. Možný způsob byl i pomocí akce pro místní (sportovní odpoledne, pohádkový les či nějaký koncert nebo hra, nejlépe kam přišli kromě dětí i mládež a dospělí. Je to velmi důležitá část působení Antiochie, neboť mimo jiné urychlí nástup nového turnusu i vzájemností s lidmi.

3.3.3 Kategorie III. – Novost a jedinečnost Antiochie

V úvodu k této kategorii výpovědí je považuji za vhodné podotknout, že je mnoho iniciativ, které se zabývají evangelizací a mnoho výzev k dnešnímu světu, abychom se zapojili do nové evangelizace. Proto nyní se pokusím z odpovědí dotazníku vybrat výpovědi, které ukazují Antiochii v její jedinečnosti, tedy v pohledu vybraných respondentů. Možná to není úkol úplně snadný, ale vždyť právě proto jsem se pustil do této diplomové práce.

Třeba někteří z respondentů vidí Antiochii jako dobrou zkušenost. Čím je přesně zaujala a čím vynikla oproti ostatním akcím misijního typu? Respondenti se pohybují v misijním prostředí a zde sdělují zkušenosti s Antiochií především v tom, čím pro ně byla Antiochia jedinečná.

První z respondentů napsal: „*Antiochie naplňovala a často překonávala mé představy.*“ A v čem mohlo být to překonávání představ? A první odpověď od tohoto respondenta nedá na sebe dlouho čekat:

Jako pre-evangelizace a povzbuzení místní mládeže k zájmu o víru fungovala Antiochie, myslím, velmi dobře. Antiochie je na úrovni civilní služby, která dřív byla alternativou vojny – všem mladým křesťanům bych ji doporučil k poznání sebe i k rozeznání svých darů, k prohloubení víry v Boha a v sílu společenství věřících. Byli jsme inspirativní tím, že se umíme domluvit. Podivuhodně vítězíme, byť slabší, čestně snášíme prohry. Během Antiochií uzrálo moje povolání ke kněžství.

Respondenti pracovali samostatně. Tak při probírání dotazníku žasnu, když také u 3. respondenta nacházím prakticky shodu z jiných částí dotazníku:

Výsledky pre-evangelizační byly vždy. Za sebe bych nyní upozornil na úžasnou příležitost k sebeobjevení. A uzdravování z komplexů a strachů. Výrazné ladění vztahu k Bohu. Utvrdila mne v povolání. Kněžství a Antiochie mě ladí dohromady. Kněžství je o hlásání víry a Antiochie mně připadala podobná. Důležité je zapojení laiků. Antiochie však počítala s tím, že je jednou nezanedbatelnou událostí v životním hledání lidí a snažila se, aby jich bylo co nejvíce, aby zachytila ty duchovně „načaté“ či některé alespoň „naťukla“.

Druhý respondent výslovně oceňuje, že „něco takového vůbec existuje“ a dále konkrétně doplňuje, čím jej samotného Antiochia obdarovala a jak může naplnit druhé a také (jelikož oslovení kněží působí ve farnostech) i farníky v obci, kde také Antiochia působila:

Dala mi určitě mnoho zkušeností. Posilnila touhu po misii, předávat víru dál. Já jsem o Antiochii (ve farnosti) stál proto, že vím, oč jde. Prošel jsem jí a mám s ní dobré zkušenosti. Často znamenala Antiochia pro účastníky posun v duchovním životě. Určitě to byla vzpruha, povzbuzení pro farníky. Myslím, že někteří ještě tak trochu žijí z toho, že tu v létě byly čtyři skupiny mladých věřících křesťanů. Smysl Antiochia určitě má – ať už v povzbuzení místních farníků (kterých často bývá jen několik, převážně starších...), v tom, že pro mnohé obyvatele jde někdy i o první kontakt s církví, křesťanstvím – nebo alespoň s mladými, kteří mají živou víru. I když se většinou nepodaří vyvolat vlnu konverzí – k tomu by bylo třeba delší a systematictější působení – snad je alespoň zaseto nějaké semínko.

Dosud tedy zazněly výpovědi kněží, dále předložím pohled laiků, resp. laiček.

Pro 4. respondentku byla Antiochia „*Duchovní cvičení v praxi.*“ A smysl Antiochie vnímá, že „*je to jeden z druhů evangelizace*“. Podobně jako u kněží, i jí Antiochia změnila život. K tomu už jen krátce dodám z jejich odpovědí na doplňující otázky:

Nicméně právě díky zkušenosti z Antiošky se mi osvědčilo situace dopředu promodlit a modlit se k andělům strážným lidí, které potkám a musím s nimi řešit něco složitěho. Duchovní zkušenosti člověk čerpal a čerpá v životě z různých setkání. Pro mě jsou to konkrétní lidé, ale i aktivity církve jako takové. Antiochie, která mě naučila si ve víře na nic nehrát, předstupovat před Boha „obnaženě“ a čerpat u něj odvahu k důležitým věcem.

Na 6. respondentku měla Antiochia „*dopad velmi hluboký...*“ a ve střetu očekávání od Antiochie s realitou uvedla: „*Střet s realitou – je to velmi náročné, ale vždy převažují aspoň pro mě pozitiva! Člověk musí přejít i nemožné. A především s láskou a důvěrou.*“

A nevynechám ani tvrzení 5. respondentky, které jsem se zeptal jako maminky: „*Na Antiochii byl zdůrazněn příklad: jseš normální člověk, který má rád zábavu a dokáže se bavit. Dítě dělá to samé, co ty. Když to žiješ, je to přirozenější.*“

3.3.4 Kategorie IV. – Budoucnost Antiochie

K začátku této části bych připomněl, že Antiochie má více než 30 let svého trvání. Vybraní respondenti pokrývají takřka celou délku trvání díla Antiochie (od Vysokých Žibřidovic roku 1992 nepřetržitě až do roku 2021 v Chropyni u Kroměříže, což je skutečně 30 letních prázdnin). Tedy té Antiochie, která je letním pozváním křesťanské mládeže do farnosti, ve které již pohasíná život z víry, a shromáždili se tam na pozvání biskupa, aby podle svých možností, v přirozenosti svého života se nebáli ukázat svou víru.

Jaké byly začátky a průběh jsme mohli sledovat v předchozích částech výzkumu a v ještě dřívějším představení Antiochie ve 2. kapitole této práce. Možná se dá říci, že „hvězda Antiochie“ už pohasíná, že o Antiochii se tak moc nemluví. Zde bych rád ukázal, že Antiochia žije ještě dlouho v mysli těch, kteří se jí účastnili, a nějakým způsobem pokračuje dál. Přece jenom má v sobě ten misijní potenciál, jak píše také resp. č. 6 : „*že není třeba jít za hranice své země*“, a můžeme konat misie. Že Antiochia nezůstane jen u těch čtrnácti dní letního dobrodružství, tato respondentka vnímá velice intenzivně, když píše: „*Budoucnost bude složitá, ale Antiochie bude a Antiošáci sni kráčet vstříc Boží cestou světem dál a dál.*“

Velmi pozitivně vnímá pohled do budoucnosti Antiochie 5. respondentka:

Mám za to, že se ráz Antiochie trochu změnil od té doby. Všimla jsem si, že je větší důraz dáván programu, pořádají se různé přednášky a semináře s významnými osobnostmi. Což může být obohacující a mnohem lákavější než vidina „úporné práce od rána do večera“. Právě cesta modernizace je asi cestou, kterou by se měla Antiochie vydat – videa, reklamy, sociální sítě, aby se tato akce dostala do podvědomí. Je třeba si uvědomit, že dnešní mladí mají na výběr spousty možností, jak trávit prázdniny, mnohdy ani neví, co dřív. Je tedy potřeba nabídnout kvalitní program, aby zaujal.

Nyní ocituji pohled 4. respondentky: „*Antiochia má z mého pohledu důležitost a místo i v současnosti. Její podobu by měli tvořit mladí, kteří jsou zakořenění v odkazu zakladatelů akce a současně mají mladého ducha, který rozumí potřebám dnešní doby.*“ Nicméně:

Když jsem se ze zájmu loni podívala na program Antiochie, který visel na webových stránkách, tak jsem spíš měla pocit, že se jedná o duchovní cvičení věřící mládeže. My jsme se snažili směřovat aktivity ne pro sebe, ale pro místní. Nechci ale na základě jedné zkušenosti posuzovat vývoj této akce.

Všichni oslovení prožili Antiochii na Moravě, jen 1 respondent a 1 respondentka byli na Antiochii i v Čechách. Převážná část výpovědí se tedy opírá o zkušenosti na Moravě. Nechám zaznít výraznější rozdíly mezi Čechami a Moravou. Poslední roky totiž je už častěji jen v Čechách. Pohled 5. respondentky vypadá takto:

V Čechách větší město, Morava spíš vesnice. Na Moravě se snadněji proniká do mysli těch lidí, v Čechách intenzivnější práce a lze také více navazovat hlavně díky tomu, že v Čechách byly 3 roky po sobě a kněz většinou pracoval dál. Vždycky více lákaly Čechy a město, na vesnici je to snazší.

Druhý respondent dostal otázku, zda by uvítal Antiochii ve své farnosti, odpověděl:

Já bych Antiochii uvítal i v příštích letech (nebo alespoň ještě jednou). Stál jsem o to a stojím stále. Byl jsem vždy zastáncem toho, že Antiochia by se měla konat několik let po sobě na stejném místě. V Čechách to bývalo běžné. Myslím si, že je škoda, že na Moravě ne. Má to určité smysl.

První i třetí by Antiochii vřele doporučili jako dobrou zkušenost. Ovšem obraz Antiochie se po celou dobu proměňuje i s viditelným úbytkem zájmu. Následují odpovědi skeptičtějšího rázu. Třetí respondent hodnotí: „*Nepodařilo se nám naplnit biskupův sen oživení víry v jedné farnosti a přenést to do sousední.*“ A trochu dál: „*Hodit někoho do vody, to mám hodně rád.*“ Nebo ještě: „*Účastníci Antiochie rostou...*“ Je třeba: „*Hledání cestiček...*“ A pohled do budoucnosti:

Do budoucna nevím, ale aktuálně díky kompromisům ji vnímám dost plytce. Domnívám se, že velmi záleží na vedení turnusu (autoritě, tvořivosti, příkladu odvahy) a pak na jakémsi solidním počtu účastníků (8 – 15) v turnusu, který neskončí krátce po sladění účastníků do party.

První respondent má zkušenost i s Malou Antiochií. Ta od r. 1993 organizovala letní tábory na různých farech s dětmi, které podchytila Antiochia. Nyní je Malá Antiochia jako zapsaný spolek¹⁵². Možná by se dalo i nad Antiochií analogicky zamyslet: „*Malá Antiochia je projektem k reorganizaci a nové pokračující tradice.*“

¹⁵² Srov.(online) dostupné na: <https://www.mala-antiochia.cz/onas/> 15.4. 2024.

3.3.5 Kategorie V. – Uplatnění zkušeností

Antiochia byla čtrnáctidenní zkušeností mladého člověka v nějaké vlažné farnosti a jistě, jak je zde zmíněno, už jen tato krátká charakteristika nabízí nejen dobrodružství, ale také jistě mnohem hlubší dopad na život člověka, který si Antiochii prožil. Oslovení respondenti prožívali Antiochii svým způsobem dál i v duchovním životě. Všichni dál žijí ve společenství s církví ve své farnosti a prožívají své misijní zaměření. Tedy jak Antiochia respondenty duchovně zformovala, o tom bude tato část výzkumu.

První z respondentů je jedním z několika účastníků Antiochie, který na Antiochii jel ještě jako středoškolák, později bohoslovec a pak jezdil i jako kněz, proto je vhodné nabídnout jeho krátký pohled na to, jak při Antiochii rostl i duchovně:

Příhodný věk uprostřed střední školy, touha po něčem novém, menší vytížení. Na první Antiochii jako poslední člen jsem vyhlížel k lidem, kteří mají hlubší duchovní zkušenost, a chtěl jsem přispět svoji troškou do mlýna. To bylo prvních pět let. Po 3. Antiochii jsem pomalu vcházel do role dokázat inspirovat tím, co jsem zažil. Katecheze velmi rozšiřovaly obzor, fotbal, muzika, dobrodružství...

Čtvrtou respondentku na Antiochii nejvíce oslovilo následující: „*Pravdivost, opravdovost a žití v přítomnosti a vydanosti Bohu. Zázraky.*“ Také tato zkušenost: „*Člověk se učil pojmenovat nepříjemné věci tak, aby to pročistilo vzduch a současně se to druhého nedotklo. To pak zpětně oslovovalo místní lidi. Osobní příklad, pravdivost – pokud naše vztahy fungovaly, vycítili to i „domorodci“.*“ Při dalších pohledech do života píše: „*Když jsem se zamýšlela, kdy jsem v životě opravdu šťastná, zjistila jsem, že jsou to právě dny strávené na Antiochii, tam jsem zažívala pocity plnosti.*“ A jak prožívá Antiochii ve své rodině?

O domácím prostředí platí přísloví, že zde nemůžeme být prorokem... Ovšem myslím, že náš svazek je v jistém slova smyslu misijní – na mém muži si cením, že i když není věřící, jeho hodnoty a hlavně to, jak je žije, odpovídají životu ve víře. V mnoha ohledech je mým vzorem. ... Současně ale vnímám, že jednotný postoj by mnohé věci ve vytváření podmínek k předání víry ulehčil.

Druhý z respondentů na otázku „co dala Antiochia do tvého kněžství“ odpověděl přímo: „Dala mi určitě mnoho zkušeností. Posilnila touhu po misii, předávat víru dál.“ Nabízí také pohled do své farnosti, kde nechal působit Antiochii:

Někdo může říci – však je tu farář, má k dispozici farníky. Ale ono to není tak jednoduché. Sám si nevystačím, potřeboval bych tým mladých lidí, abych se k dětem a mládeži (těm „nekostelovým“) dostal blíž. Proto jsem o tu Antiochii stál, proto jsem byl ochotný poskytnout jim celou faru (sídelní) a snažil se podle svých možností se zapojit do programu.

Pátá respondentka měla zkušenost také skrze evangelické křesťany s vlastním návratem do katolického společenství, navíc měla možnost vnímat obrácení i na Antiochii: „Byla tam městská cimbálovka, přišlo hodně lidí. Pak byla adorace, na kterou přišly děti i rodiče. Popisovala tak nezapomenutelný zážitek, kdy jim někdo z účastníků řekl: „Před 20 lety jsem zde ministroval...“ A dodává k tomu: „Pro jednu Antiošačku to bylo povzbuzení k účasti na další Antiochii.“ Na Antiochii stál za to i duchovní program, který se často vtiskl i do života: „Na Antiochiích v Čechách jsme každý den měli mši svatou, ranní a večerní modlitbu breviáře a den byl zakončený adorací v kostele. Právě na Antiochii jsem se naučila modlit breviář a snad poprvé se setkala s adorací.“

Také šestá respondentka sděluje hlubokou zkušenost z Antiochie. Na otázku k nějaké negativní zkušenosti z Antiochie odpověděla: „Není nic takového, protože vše, co člověk zažil je příležitostí právě k posunu či ponaučení.“ Po Antiochii často, někdy i dlouhou dobu, účastníci udržovali kontakt s místními lidmi. Také to dokládá respondentka: „Asi za dva dny jsme šli pěší pouť společně. A do dnes jsme v kontaktu.“

A nikoli jako poslední i třetí respondent vnímá potenciál Antiochie takto: „Antiochia měla potenciál v obrácení vnímání vůči církvi. Nevěřícím a mírně věřícím pootevřela oči.“. A také obohatí svoji zkušeností, jak žít na Antiochii a potom taky dál:

Více třeba odvahy a důvěry v Boží pomoc a k tomu je nutný řád a sdílení v komunitě. Méně strachu o sebe. Nezaměřovat se jen na jednoduché prostorově nenáročné aktivity (hry s dětmi na faře, fotbal). Dobře využívat Bohem daný čas a prostor. Připravované akce nemusí chystat všichni, navštěvovat děti a mládež v jejich prostředí či domovech, a objevovat tak je a jejich schopnosti.

4. Diskuse a vyhodnocení výzkumu o plodech Antiochie

Dostávám se k vrcholu této práce, který nyní bude spočívat ve vyhodnocení výzkumu, porovnání zkušeností respondentů s dalšími zkušenostmi. Také bych porovnal nabyté zkušenosti s výzvami k nové evangelizaci, ke které nás církev vede, a touto diskusí bych shrnul zkoumanou odpověď na otázku, která může pozitivně vyhodnotit víc než 30 let trvání Antiochie jako jedním z projektů, který je cenným příspěvkem k cestám nové evangelizace.

Cílem této kapitoly je po zpracování dat „*smysluplným a užitečným způsobem nalézt odpověď na položenou výzkumnou otázku.*“¹⁵³ Jelikož však akce podle mého zkoumání dosud trvá, bude jistě možné a prospěšné nacházet dál nové cesty a zkušenosti. V této části nabídnu kromě pohledů zapsaných v kronikách Antiochií hodnocení situace u nás nebo učení církve i svou osobní zkušenost. Bude to v diskusí s tím, co vyjádřili respondenti v dotazníku. Z toho vyplyne, že také pro mě, jako jednoho z účastníků, byla Antiochia významnou kapitolou života a nesmírně cennou zkušeností nebát se svými životními postoji nabízet křesťanskou víru, která vede k dobrému životu.

V závěru bych se pokusil shrnout odkaz Antiochie, který je vhodný pro cesty evangelizace v naší zemi. Zmíním jen několik málo podnětů, a to především ty, kde mohla Antiochia ve svém krátkém působení na různých místech vstoupit a trochu posunout vnímání křesťanského působení pro místní obyvatele a kde může přispět k dalšímu rozvíjení misijní práce a obohatit nové evangelizátory o cenné zkušenosti.

4.1 Reflexe pastorační situace v naší zemi a přínos Antiochie

Začínám pohledem na situaci, kterou můžeme vnímat kolem sebe, jak lidé žijí a jak vnímáme stav víry nejen v naší zemi: „*Při poctivém hodnocení najdeme v naší zemi jen malé procento opravdu přesvědčených katolíků... počty křesťanů i v řadě křesťanských zemí klesají.*“¹⁵⁴ Organizátoři Antiochie při hledání vhodného místa konání akce vyhledávali právě ta, kde byla zmíněná zkušenost ještě mnohem patrnější, jak vzpomíná nejen první z respondentů: „*Společenství místních věřících bylo většinou dost malé a občas skeptické k tomu, že mladí, kteří se s Antiochií „kamarádí“ budou chtít mít s kostelem něco společného i po prázdninách.*“

¹⁵³ SROV. HENDL J., *Kvalitativní výzkum*, s. 227.

¹⁵⁴ OPATRŇY A., *Pastorální teologie včera, dnes a zítra*, s. 149.

Probíhající Synoda o synodalitě zhodnotila život podle víry v naší zemi takto:

*Lidé žijící poctivým životem z víry v církvi pociťují nejistotu, když mají vyjít s evangeliem do veřejného prostoru. Společnost navíc od nás očekává, že budeme křesťanství, jeho tradice a hodnoty zastávat a hájit. Do popředí tak vystupuje napětí mezi realitou, kterou sdílíme každodenně s většinou společnosti, a ideálem, který vytyčuje křesťanský životní styl.*¹⁵⁵

Antiochia vždy zdůrazňovala posláni od místního biskupa, jak vzpomíná třetí respondent: „*Abychom byli posláni.*“ Posláni směřuje právě tam, kde „*...laici mají z mnoha důvodů nejbližší k těm, kterým je nebo má být evangelium hlášáno.*“ Také byla Antiochia místem, kde si mohli laici vyzkoušet praktickou evangelizaci. Laikům právě do těch míst žehná biskup, protože on „*je hlavním nositelem evangelizačního posláni církve*“ A laici: „*jsou těmi, kdo se na praktickou evangelizaci mohou a mají podílet největší měrou.*“¹⁵⁶ Posláni biskupa a činnost Antiochie tak bylo vždy propojené. Posláni biskupa a povolání laiků vnímám jako jeden z podstatných rysů Antiochie.

Některé účastníky provázel pocit nejistoty, přesto vyšli. Čtvrtá respondentka zmiňuje: „*Zkrátka vůbec se mi nechtělo opustit mou komfortní zónu.*“ A dále: „*Duchovní zkušenosti člověk čerpal a čerpá v životě z různých setkání. Pro mě jsou to konkrétní lidé, ale i aktivity církve jako takové.*“ Druhý respondent připomněl, že Antiochia jde často do míst, kde... „*pro mnohé obyvatele jde někdy i o první kontakt s Církví, křesťanstvím – nebo alespoň s mladými, kteří mají živou víru.*“ A co se týkalo dalších kontaktů po Antiochii, sděluje: „*Vím o těch, kdo tam třeba navázali opravdu silné přátelské vztahy.*“ A dodává zkušenost z vlastní farnosti: „*Někteří ještě tak trochu žijí z toho, že tu v létě byly čtyři skupiny mladých věřících křesťanů.*“ Při získávání kontaktů na Antiochii si všimá 5. respondentka: „*Ostatním místním lidem jsme se dostávali do podvědomí spíše náhodně skrz akce, které jsme organizovali nebo do kterých jsme se zapojili.*“ A dále: „*Je třeba si uvědomit, že dnešní mladí mají na výběr spousty možností, jak trávit prázdniny, mnohdy ani neví, co dřív. Je tedy potřeba nabídnout kvalitní program, aby zaujal.*“ A k tomu 6. respondentka dodává, co nejvíce zažívala na Antiochii: „*Čistá improvizace, obrovská nepředatelná příležitost se nechat vést Duchem svatým.*“

¹⁵⁵ (Online) www.synoda.cz 23.3.3024, text *Národní syntéza: Synoda o synodalitě Za církev synodální: Společenství, spoluúčast, posláni*, s. 3, dostupné na:

https://www.cirkev.cz/public/media/cp_news_archive/2022-07-22-narodni-synteza-podepsana.pdf.

¹⁵⁶ Srov. OPATRNÝ A., *Cesty pastorační*, s. 97.

4.2 Opora díla Antiochie v současných výzvách církve

Jako inspiraci k diskusi jsem si vybral následující text papeže Františka:

Dodejme si odvahu k větší iniciativě! Důsledkem toho bude, že se církev bude umět „zapojit“. ... Evangelizující společenství vstupuje svými skutky a projevy do každodenního života druhých, překonává vzdálenosti, ponižuje se až k pokoření, je – li to nutné, a přijímá lidský život, dotýká se trpícího Kristova těla v jeho lidu. Z evangelizátorů je cítit „pach ovcí“ a ony naslouchají jejich hlasu. Evangelizující společenství je tak připraveno „doprovázet“. Doprovází lidstvo na všech jeho cestách, jakkoli jsou obtížné a zdlouhavé. Zná dlouhé čekání a apoštolskou trpělivost. Věrný Pánovu daru, umí také „přinášet plody“. ... Nachází způsob, jak dosáhnout, aby se slovo vtělilo do konkrétní situace a přineslo plody nového života, byť jsou zdánlivě nedokonalé a nezralé.¹⁵⁷

Již v představení Antiochie jsem zmínil citaci z první kroniky, kde autor textu zmiňuje, že inspirací pro Antiochii nebyl jen život prvních křesťanů, ale také dokumenty církve a vidím, že tato inspirace je platná až do současnosti.

Velká většina zápisů z vypůjčených kronik Antiochie, a také ze své zkušenosti, si troufám říci, že i o všech ostatních ze všech míst Antiochie, zachycovala dění každého dne časově i jmenovitě. Některé zápisy byly dlouhé, jiné kratší, některé napsány velmi krásným písmem a třeba i s obrázky, zcela různé slohové kvality, některé se četly s velkou obtížností, jiné byly velmi hezké, vždy podle umu pisatele, kteří se bratrsky střídali.

Z těch zápisů plynulo, že každý den obsahoval vždy modlitby, adorace, bohoslužby a další duchovní program, do kterého byly často přizváni místní lidé. Také byl velmi pestrý evangelizační program, ve kterém se účastníci snažili, jak píše sv. Pavel „*pro všechny se stát vším, abych stůj, co stůj zachránili aspoň některé.*“¹⁵⁸ Nechyběl ani program profánní jako třeba sport a ani práce pro obec či občany. Iniciativa společenství Antiochie byla tedy velmi výrazná a Antiochie v obci byla oblíbená. V zápisech také byly zachyceny jak úspěchy, tak i neúspěchy, prostě mnoho věcí, které mohou být užitečné i pro následující generace. Vypsat z toho všechno, co by bylo inspirativní a mohlo být využito dál, by vydalo na velmi dlouhý seznam. Zápis z kroniky byl často inspirativním vodítkem i na další Antiochie, ale provedení bylo pokaždé jiné. Rozhodující pro každé dílo byla obec a společenství tvořené na Antiochii a skutečně promodlené.

¹⁵⁷ FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium*, čl. 24.

¹⁵⁸ Srov. 1 K 9, 22.

Že „z evangelizátorů byl cítit pach ovcí,“¹⁵⁹ o tom psalo mnoho pisatelů kronik konkrétní inspirativní příběhy. Víru dokládaly svými skutky, jak o tom píše apoštol Jakub ve svém listě¹⁶⁰. Abych to doložil, ocituji z velkého množství zápisů zase jiný den Antiochie, odjinud, než bylo citováno při představování Antiochie v 2. kapitole práce:

„Nastala velká očista našich zasmrádajících těl. Hromadně jsme se jeli umýt do Litoměřic (do semináře). Po návratu všichni voňaví a čistí prožili chvíle u svatostánku s prosbami na zítřejší den, na který chystáme velkou akci na náměstí od 15:00 hod. Dnešní svědectví, povídání a pantomima byly opět špičkový. (Co křesťan, to komediant). Přišli další mladí lidé, kteří jsou tady nedaleko na prázdninách, ale jinak dokonce až z Mostu. Už se budu opakovat, když napiši, že za stolem při večeri seděly nové tváře mladých i starších, ...“¹⁶¹

4.3 Diskuse o Antiochii nejen pro vybrané respondenty

Nikdo z šesti vybraných respondentů nedostal jednoduchý úkol ve vyplnění dotazníku o Antiochii a následně doplňující otázky, které jsem jim položil, nebyly o moc snadnější. Čím více prožili zkušeností s Antiochií, tím náročnější úkol měli v jejich zobecnění. Toho jsem si byl vědom při tvorbě dotazníku. Tím víc jsem byl překvapen, když za celkem krátký čas mi poslali velké množství dat, s kterými jsem mohl pracovat. Otázky dotazníku byly představeny o kapitolu dříve. Nyní je předkládám znovu se zkrácenými jedněmi nebo dvěma odpověďmi respondentů. Zazní tak stručněji a lépe diskuse nad zkušenostmi s Antiochií a jejím užitekem pro účastníky akce, které sdělili respondenti a jejich prostřednictvím se od očitých svědků můžete inspirovat k dalším podnětům pro život prvních křesťanů jako na Antiochii. Pokud by tuto práci četl někdo další, kdo Antiochii prožil, jistě by uvažoval nad tím, jak sám prožíval svou zkušenost a možná by ho to mohlo inspirovat k jinému výzkumu.

1. V kterém roce a kde jste se ocitl (ocitla) po prvé na akci nazvanou Antiochia? Pamatujete si všechny obce, kde jste prožili Antiochii (obec a rok)?

Respondent č. 1: *„Na Antiochii jsem jel poprvé v druhém roce jejího konání 1993 do Vysokých Žibřidovic.“* Odpovědi mapují jejich prostřednictvím místa konání Antiochie.

¹⁵⁹ Srov. FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium*, čl. 24.

¹⁶⁰ Srov. Jk 2,18.

¹⁶¹ *Kronika Antiochií Kravaře 1993, Křenov 1994, Písařov 1995 a Chválkovice 1996, Kravaře 21.8. 1993.*

2. Co bylo Vaší první motivací účasti na Antiochii?

Respondent č. 3: „*Motivací bylo několik. Jistě mezi ně patří i to, že o mne někdo stál... a silnou touhu přinášet Krista druhým.* Respondent č. 2: „*Splnit praxi práce s mládeží ... Chtěl jsem se také nějak zapojit do misijního poslání Církve a získat zkušenosti.*“

3. Jak a za jakých okolností jste se o Antiochii dozvěděl (dozvěděla)?

Respondentka č. 6: „*A milá (řeholní sestra) mě povídala velmi pěkně o tomto společenství. A mimo jiné říkala, „no já tam letos jedu jako vedoucí po prvé víc nevím nechceš se přihlásit do mého týmu?“ Ještě při odchodu jsem řekla Ano a přihlásila se.*“

4. Jaká byla Vaše očekávání toho, co budete na Antiochii dělat?

Respondentka č. 5: „*Přiznám se, že jsem neměla vůbec žádné očekávání. Vůbec jsem nevěděla, do čeho jdu a ani jsem nad tím nijak víc nepřemýšlela. Bylo to prostě takové „dobrodružství naslepo“. Očekávala jsem jen partu mladých lidí, která jistě bude prima.*“ Respondentka č. 4: „*Musím se přiznat, že v té době jsem měla o Antiochii mnoho předsudků. Navíc jsem doposud neměla žádnou zkušenost s předáváním víry.*“

5. Co Vás na Antiochii nejvíce oslovilo?

Respondentka č. 5: „*Práce s lidmi. Libilo se mi, že jsme se dostávali do rodin, měli jsme kontakt se všemi generacemi – od malých dětí po důchodce. Dalším důležitým aspektem pro mě bylo vzájemné povzbuzování se ve víře mezi jednotlivými Antiošáky. Každý z nás mohl být inspirací pro druhého, jak v osobním, tak v duchovním životě.*“

6. Jak jste se sžívali s kolektivem na turnusu, který se vlastně sešel takto po prvé?

Respondent č. 2: „*Na každé z Antiochií to bylo jiné. Většinou se utvořila velmi dobrá parta.*“ Respondentka č. 4: „*Navíc na Antiochii člověk více než jinde cítil promodlené „podhoubí“ celé akce, věřím, že se to odráželo i ve vztazích.*“

7. Jak jste prožívali společně domluvený řád? Jak jste se seznamovali s obcí?

Tato otázka má 2 části. Respondent č. 1: „*Poprvé jsem řád přijímal, jak byl dán. Jen modlení na mě bylo někdy moc, tak jsem ochotně pomáhal v kuchyni místo času v kostele.*“ Odpověď na 2. otázku, respondent č. 2: „*Prošli jsme si obec... Také jsme se snažili navázat kontakt a spolupráci s vedením obce, s obecním úřadem. Většinou jsme se šli představit a seznámit na úřad. Další cestou bývají místní farníci. Tedy nejprve s nimi a pak skrze ně třeba s jejich známými a navazování kontaktů přímo v „terénu“ – na hřišti, ulici, návsi.*“

8. Jak na Vás působili lidé z obce, s kterými jste se seznámili a spolupracovali?

Respondent č. 3: *„Spolupráce začínala s těmi „kostelovými“. I ti nekosteloví byli však jako všude jinde; rozdíl je jen v tom, že se ještě neznáme.“*

9. Chcete-li, můžete se podělit s nějakým výrazným zážitkem.

Respondentka č. 6: *„Přišla tehdy třináctiletá slečna i se sestrou. Slečna byla velmi zamlklá ustrašená. Po chvíli hry se osmělila a dost až otevřeně jsme si povídali. A ještě ten večer se stala tak krásná věc, že ještě teď, po letech se mi tají dech. Během hodiny stihla dojít domů. A pak přišla v krásných šatech přes celé město zpátky na mši svatou. Asi za dva dny jsme šli pěší pouť společně. A do dnes jsme v kontaktu.“* Respondent č. 3: *„Antiochií bylo mnoho, tak leccos zapadlo, ale častá zkušenost byla, když při návštěvě za 3 týdny účastník turnusu A vrtěl nechápavě hlavou nad tím, že ten, kdo je vyhodil, pomluvil, házel klacky pod nohy - je najednou v době „C“ nositelem poživatin na faru a výrazným podporovatelem.“*

10. Jak jste prožívali duchovní program?

Respondentka č. 6: *„Společně, dobrodružně, intenzivně.“*

11. V čem jste viděli smysl a také pokračování Antiochie?

Respondentka č. 4: *„Podle mého názoru v tom, že je to jeden z druhů evangelizace. Nemusí každému vyhovovat, ale na druhou stranu dokáže oslovovat část populace.“*

12. Pokračovali jste nějakou dobu v udržování kontaktů z obce?

Respondent č. 2: *„Vím o těch, kdo tam třeba navázali opravdu silné přátelské vztahy.“*

13. Jak probíhala u Vás předávka zkušeností dalšímu turnusu?

Respondent č. 3: *„Byl to často trochu boj s časem. Někteří z turnusu potřebovali dříve odjet a někteří z nového zase otáleli s příjezdem. Mojí snahou bylo, abych si prošel s novými vedoucími vesnici, navštívil významná místa a lidi, ukázal, kde kdo bydlí a co se kde dělo.“*

14. Jaká byla spolupráce místní katolické komunity? A s duchovním správcem?

Respondent č. 1: *„Zažil jsem jen pozitivní zkušenosti se vstřícností duchovních otců, kteří Antiochii na své farnosti nechali působit. Společenství místních věřících bylo většinou dost malé a občas skeptické k tomu, že mladí, kteří se s Antiochií „kamarádi“ budou chtít mít s kostelem něco společného i po prázdninách.“* Respondentka č. 5 o jednom knězi: *„Zajímal*

se jak o Antiošáky, tak o nově získané lidi. Se všemi udržoval kontakt dokonce i po skončení Antiochie, v tomto městě pak měla Antiochia obrovský přínos.“

15. Měla Antiochie na těch místech vždy pozitivní výsledky?

Respondentka č. 6: *„Myslím, že pozitivní výsledky ano ať už větší či menší.“* Přidám doplnění respondenta č. 1: *„Vždycky se podařil efekt „něco nového na vsi“ a „je to spojené s kostelem“. Jako pre-evangelizace mi to přišlo jako správné a požehnané.“*

16. Jak se Vaše původní očekávání střetlo s realitou Antiochie?

Resp. č. 3: *„Byl jsem velmi spokojen, potěšen a obdarováván. A těšilo mne, když jsem to viděl i na druhých. Proto jsem jezdil na Antiochii vždy znovu a zval na ni, jak to jen šlo.“*

17. Jaké výhody vidíte v realizaci Antiochie tak, jak jste ji poznali?

Resp. č. 4: *„Líbí se mi myšlenka dočasně vytvořit společenství mladých, kteří chtějí pomáhat druhým. Oslovovat druhé lidi přiložením rukou k dílu a nejen řečmi. Dát okolnímu světu znát, že jsme lidé normální, radostní a také věřící. Přesně v tomto pořadí.“* Resp. č. 6: *„Čistá improvizace obrovská nepředatelná příležitost se nechat vést Duchem svatým.“*

18. Co byste na Antiochii již nejraději nezažili (je-li něco takového)?

Respondent č. 3: *„Když někdo neuměl tvořit partu, dělal si vlastní program bez porady, bez spolupráce. Není to ani prioritně seznamka, ani předvádění se.“*

19. Čím byste chtěli oslovit nové mladé lidi, kteří by se mohli Antiochie účastnit?

Respondent č. 1: *„Všem mladým křesťanům bych ji doporučil k poznání sebe i k rozeznání svých darů i k prohloubení víry v Boha a v sílu společenství věřících.“* Resp. č. 5: *„Určitě je to skvělá zkušenost svědčit o víře mezi druhými (cizími lidmi).“*

20. Jaké konkrétní dopady měla na Vás Antiochia? (Zde stačí popsat obecně)

Respondentka č. 4: *„Pro mě nejvíce měla přínos v tom, že mi tato zkušenost úplně změnila život. Když jsem stála na životní křižovatce, uvědomila jsem si, že největší naplnění v životě jsem zažívala právě na Antiochii.“* Respondent č. 2: *„Dala mi spoustu zkušeností. Pomohla mi alespoň částečně bojovat s tím, že jsem extrémní introvert.“*

21. Jak vidíte budoucnost Antiochie?

Respondent č. 1: *„Moc přeju Antiochii, aby chytila druhý dech a byla zase znamením nové evangelizace a růstu živé víry v naší zemi.“*

4.4 Osobní zkušenosti s Antiochií

Důvodem sepsání této práce byla moje životní zkušenost s Antiochií. Dá se říci, že Antiochia mě vedla životem a jsem za tuto cennou zkušenost rád. Mohu zodpovědně tvrdit, že formovala můj život jako nic jiného dalšího. Zachytit tuto zkušenost v krátkosti bude těžké. Bylo pro mě velmi důležité, že také mnozí další sdílejí s Antiochií zkušenost, abych tak řekl životní, jak jsem předložil v předchozím výzkumu.

Postoje předávání víry se staly mým životním postojem a Antiochia pro mě není jen prázdninové misijní dobrodružství. I já mohu říci to, co cituji z časopisu: „*Nejvíce dá účast na misiích Antiochie právě tomu, kdo se rozhodne stát se tím misionářem.*“¹⁶²

Z Antiochie mám mnoho nezapomenutelných zážitků a zkušeností za dobu 22 let, kdy jsem se jí pravidelně účastnil. Jsem rád, že někteří respondenti potvrdili jako jeden z přínosů Antiochie pro účastníka akce právě „*úžasnou příležitost k sebepoznání*“¹⁶³. Mě osobně dala Antiochia ještě mnohem více. Měl jsem také příležitost několikrát vést turnus Antiochie. Především však jsem se snažil svou zkušenost z Antiochie uplatňovat dlouhou řadu let jako pastorační asistent v Drahotuších (2005–2020), ne však tak, jak jsem sdělil na jednom místě mládeži, že svým způsobem musím být věřící, protože „*víra mě vlastně živi.*“¹⁶⁴

Shrnu bych to tak, že Antiochia formovala velmi podstatnou část mého života. Dokládám to také prostřednictvím svých aktuálně psaných deníčků. Ty jsem si vedl od své první účasti na Antiochii, kdy mi bylo 18 let, inspirován tím, že se na Antiochii psaly zápisky do kroniky, zpravidla jsem je měl stručnější. Obsahují jen hlavní dění mých dní na Antiochii, příp. nějaké další podrobnosti toho, co mě zaujalo nebo oslovilo.

Mám zachycený svůj pobyt na každém z ročníků od Maletína 1996 do Potštátu 2017, později jsem tyto zápisky přepsal i do digitální podoby, kterou mám k dispozici na svém blogu na síti Signály.¹⁶⁵ Jsou tam zachyceny moje prožitky tak, jak jsem to cítil v té době a nevynechávám ani kritiku, ani sebekritiku. Prezentace některých turnusů mám také na svém YouTube. Moje kroky vedly téměř vždy na Moravu, jen jedenkrát jsem byl v severních Čechách, dnes Ústeckém kraji, ve městě Chlumecko u Chabařovic. Snad nejvíce vzpomínám na

¹⁶² Srov. Letní misie v naší zemi, časopis Milujte se! č. 17/2011 (online) <https://milujte.se/>, dostupné na: <https://milujte.se/storage/dalsi/milujte-se-2011-17.pdf>.

¹⁶³ Srov. respondent č. 1 a č. 3, již dříve citovaní ve 3. kapitole této práce.

¹⁶⁴ Srov. (online) HÝBL V., <https://vvrh.signaly.cz/> 15.4.2024 dostupné na: <https://vvrh.signaly.cz/2209/ryzoviste-2008-13-antiochia-pred-tim-solunacke-misie-a-po-tom-farni-tabor>.

¹⁶⁵ Srov. (online) HÝBL V., 15.4.2024 dostupné na: <https://vvrh.signaly.cz/rubrika/antiochia-nebot-jsem-antiosak-duchodce>.

první Antiochii v Maletíně, na Antiochii v Ryžovišti v roce 2008, ale i na každou ze svých 22 účastí. Až dosud jsem schopný si vzpomenout, jaké to kde konkrétně bylo, jací byli místní lidé a jak jsem vnímal tým Antiochie, který se sešel. Na to, co jsem prožíval na Antiochii, skutečně myslím každý den, nejen pro účely této diplomové práce.

Na první Antiochii jsem, podobně jako někteří respondenti, moc nevěděl, co očekávat, ale potěšilo mě, že jsem byl osloven a pozván k účasti na misijním díle. Šel jsem do toho s jistým nadšením. Už z první své účasti na Antiochii v Maletíně jsem byl s velkou jistotou přesvědčen, že budou následovat moje účasti další. Ale netušil jsem v žádném případě, že jich bude tolik. Sám jsem pozval na Antiochii řadu účastníků, ale nezmiňuji to zde proto, abych se tím chlubil. Především chci sdělit, že pro mě osobní pozvání bylo velmi zásadní pro účast na Antiochii. Vypravuji si ho podnes do všech podrobností i to, jak jsem původně otálel s přihlášením.

Většinu především moravských míst Antiochie, kde jsem nebyl účasten přímo v akci, jsem osobně navštívil také díky své spolupráci s P. Pavlem Jagošem, který po prvním roce Antiochie ve Vysokých Žibřidovicích založil Malou Antiochii, skrze kterou pak zval děti, které Antiochia podchytila, na křesťanský tábor a později dokonce k nim přibýly i děti z oblastí, kde je katolická víra lépe zakořeněna, takže již od útlého dětství měly příležitost být malými misionáři (možná proto Malá Antiochia), jak k tomu vychovával Jan Pavel II. a jak jsem citoval v první kapitole této práce.¹⁶⁶

Tento záměr se uchytil a jistým způsobem naplňuje až dodnes, i po smrti P. Pavla Jagoše (+2020). V roce 2005 se Malá Antiochia stala občanským sdružením. Jsem jedním z podepsaných pod zakládající listinu zmíněného Občanského sdružení¹⁶⁷, na Malé Antiochii jsem spolupracoval v letech 1999–2007, v současné době jen Malé Antiochii fandím v jejím podobném misijním úsilí a kromě několika drobných zmínek ji zde příliš nereflektuji. Na tomto místě jsem chtěl poukázat k Malé Antiochii jen na čtyři věci:

První, že zásluhou aktivní spolupráce s Malou Antiochií jsem mohl navštívit většinu míst, kde se Antiochia konala. Druhá, že z myšlenky Antiochie vznikla prakticky hned další iniciativa, a to Malá Antiochia. Ovšem nebyla to jediná iniciativa. Také zkušenost respondentů ukazuje, že kdo prožil Antiochii, je často mnohem citlivější na misijní vnímání církve a zapojuje se, nebo dokonce zakládá na svém místě iniciativy další, jako jsou třeba

¹⁶⁶ Srov. ŠLÉGR J., *Misijní povolání a odpovědnost v díle Jana Pavla II. na základě poselství k světovým misijním nedělím*, s. 42.

¹⁶⁷ Srov. (online) www.mala-antiochia.cz 15.4. 2024

farní evangelizační buňky.¹⁶⁸ Třetí: Malá Antiochia má podobný ideál, jen zaměřený na malé misionáře, a tento se dodnes rozvíjí. Čtvrtá: S Antiochií i Malou Antiochií jsem sdělil zkušenost 1. respondenta, má ji i jeden další respondent a kromě míst Antiochie zmiňuje Malou Antiochii ve svém bakalářském projektu Jana Buchtová.¹⁶⁹

Časem jsem vnímal, že postupně získávám jistou citlivost pro to, abych s neznámými lidmi byl schopen mluvit o víře a ta zkušenost mě přirozeně vedla k tomu, abych se v místě Antiochie snažil chovat jako „normální radostný křesťan“¹⁷⁰. Zdálo se mi to skutečně jako přirozený postoj. Bavit jsem se o tom i s dalšími zapálenými Antiošáky, až se z toho stal výrok zapsaný v časopise, přestože jsem si nebyl vědom toho, že jsem tuto myšlenku vyslovil nahlas jako svou zkušenost a přesně v té souvislosti s časopisem mi byla připomenuta. A této své zkušenosti dodnes dávám za pravdu a snažím se ji žít aktuálně i v běžném životě. Možná jsem si za tu dobu na Antiochii mohl vytvořit nějakou svou „rutinu evangelizace“, ale rozhodně jsem nebyl ochuzen o to, abych každý rok na Antiochii zažil vždy něco nového s Bohem, co se rutinou nazvat nedá.

Jeden z výrazných zážitků, o kterém jsem schopný vykládat, sdělím zde. Bude to popis jedné situace, řekl bych možná podobné chvíle, které 4. respondentka nazvala „*Zázraky Antiochie*“. Tento je zaznamenán také v kronice místa, kde se to stalo a zároveň jsem ho neopomněl zmínit i se svými nedostatky do svého deníčku, nejprve však ocituji zápis z kroniky, kterého nejsem autorem:

„Dnešní den jako vždy začal modlitbou. Ovšem hlavním bodem programu dne byla prohlídka varhan a kostela... spojená s minikoncertem... všichni odcházeli v dobré náladě. Před obědem si každý našel zábavu podle svého gusta... kolem šesté večer už se pomalu začali objevovat na faře (děti) a program se odvíjel podle jejich přání..., nakonec jsme se rozhodli pro pár společenských her na zahradě a prohlídku kostelní věže... Po tomto zpestření jsme se vydali na hřiště. Překvapilo nás, že na večerní modlitbu se s námi vypravili všichni, kteří ještě nemuseli domů. Bylo to opravdu příjemné společenství. Na večerním společenství jsme se dozvěděli, že pár kluků zastavilo Vojtu na procházce a vyptávalo se ho na věci víry i jeho svědectví. A bylo vážně skvělé vidět, že se nám otevírají a naše prosby jsou vyslyšeny. Boží působení bylo tento den patrnější než kdy jindy.“¹⁷¹

¹⁶⁸ Srov. PERINI PIERGIORIGIO, *Systém farních evangelizačních buněk, Základní manuál*.

¹⁶⁹ Buchtová J., *Návrh projektu příměstského tábora v rámci působení evangelizační činnosti Antiochia ve městě Stráž pod Ralskem*, CMTF upol. 2013, s. 14-15.

¹⁷⁰ Srov. Letní misie v naší zemi, časopis Milujte se! č. 17/2011 (online) <https://milujte.se/>, dostupné na: <https://milujte.se/storage/dalsi/milujte-se-2011-17.pdf>.

¹⁷¹ *Kronika Antiochií Zátor 2004, Podhoří 2006, Ryžoviště 2008, Václavov u Bruntálu 2009, Ryžoviště 29.7. 2008*

Ve svém deníčku si všímám jiných částí dne než těch, které zmiňuje kronika. Téměř jsem nezachytil, že by byla ráno prohlídka kostela, ale jako účastník si na ni vzpomínám. Kronika zachycuje, že před obědem si každý našel svou práci a vyjmenovává kdo a co, já jsem z toho vynechán možná právě proto, že jsem nesdílel, co jsem si našel za práci. Ze svých osobních zápisků z předchozího dne zmiňuji svou jakousi frustraci, což je stav, který si pamatuji před tím a se kterým se i ten den nějak snažím poprat i občasnými úniky někam do klidu. Pochopitelně o tom, jak mě zastavila mládež, mám podrobnější záznam, který mohu sdílet:

„I po noční hře den začíná normálně, jen po snídani je společná adorace, kterou cítím jako vydatnou posilu celého dne... Odpoledne vymyslím nějaké hry na dětský den a pak jdu na náměstí. Zjišťuji, že včerejší noční hra má svou oběť... pozdější fotbal si s námi nezapraje, ale na bohoslužbu se svým kamarádem... dojde. Po večeri zabavujeme příchozí mladé, ale Duch mě táhne hned po druhé hře pryč, abych se šel projít, k čemuž nedojde, neb si mě pro změnu ti, kteří se mnou hráli fotbal, zvou na chodník a vytáhnou ze mě s obrovským zájmem svědectví víry, což se mě za celých 13 let na Antiochii nikdy nestalo. Tak vedoucího zdánlivě kontaktně neúspěšná cesta po Ryžovišti s růžencem v ruce našla svůj konkrétní užitek. Mimochodem, ty mladé musel vidět, šel jen kousek přede mnou a nebyl sám, kdo je viděl, než si mě vytáhli. Tou cestou šel také druhý vedoucí, sám to přiznal, a já až jako poslední. (Nějak mě to symbolicky připomnělo biblický příběh Milosrdného Samaritána¹⁷², ale byla to skutečnost, co jsem prožíval v realitě). Toto svědectví mi dalo sílu k tomu, abych se vrátil mezi Antiošáky na závěr programu na hřišti... Vrátil se k tomu svědectví: Byl jsem dotázán, co mi dává víra a proč jsem věřící. Začal jsem tím nejjednodušším, co mě zrovna napadlo: Víra mě vlastně živí. Odpovídal jsem pravdivě a bezelstně na všechny zajímavé otázky, jak jsem podle svého poznání uměl.¹⁷³ Byl jsem sdílný i v osobních věcech. Bylo mi jasné, že tady nemá cenu si něco vymýšlet, dělat se hezčím. Je třeba se nechat vést Duchem svatým, v duchu se modlit k Duchu svatému, aby mi dal ta pravá slova. Jsem věřící a mám rád Pána Boha, a to je to potřebné svědectví, které by mělo zaznít. A taky jsem normální a občas chybují, jsem „žrout a pijan, přítel celníků a hříšníků.“¹⁷⁴

A především mám rád své bližní jako sebe a nechci se tím chlubit. Jen tím chci ukázat, že při Antiochii se vyvíjí evangelizační dovednost v praxi úplně jednoduše a mnohdy velmi spontánně, takže nevycházím z překvapení, že se dostávám do situací, které bych jinak těžko zažil a často jsem se dostal i za hranice toho, o čem jsem si myslel, že mohu dokázat.

¹⁷² Srov. L 10, 25-37.

¹⁷³ Pozn.: tehdy jsem ještě nestudoval teologii.

¹⁷⁴ HÝBL V., *Antiochia Ryžoviště, turnus C 25.7. – 9.8. 2008*, zápis z úterý 29.7., sv. Marta, citát srov. Mt 11,19.

4.5 Co může být odkazem Antiochie pro novou evangelizaci

Mladí z Antiochie často vycházeli ze svých farností a rozhodli se věnovat svůj čas farnosti jiné, ve které mohou načerpat zkušenosti s evangelizací v praxi. V dokumentu *Evangelii gaudium* papež zmiňuje prostředí pro evangelizaci ve farnosti:

Farnost představuje přítomnost církve na daném území, je prostředím, kde se naslouchá slovu a kde roste křesťanský život, dialog, hlásání, velkodušná láska, adorace a bohoslužba. Farnost prostřednictvím všech svých aktivit povzbuzuje a formuje své členy, aby byli aktéry evangelizace.¹⁷⁵

Jak zmiňují někteří z respondentů, o Antiochii se dozvěděli např. při přípravě na biřmování nebo také na osobní pozvání těch, kteří se Antiochie účastnili. Na Antiochii poznali společenství farnosti, která byla slabší, a přirozené svědectví mladých jim mohlo pomoci. Antiochia ve farnosti byla vhodnou aktivitou, do které se mohli návštěvníci i účastníci akce zapojit a zkušenosti s evangelizací v jiném prostředí vnést potom do své farnosti.

V Antiochii byl nastíněn jednoduchý ideál prvních křesťanů, který jako vzor pro možnosti šíření evangelia doporučují i církevní dokumenty. Název „Antiochia“ její tvůrci čerpali z biblického vzoru. Tento vzor byl pozváním pro mladé do farnosti, kde se Antiochia konala s tím, že se mohou pokusit žít jako první křesťané a něco udělat pro víru, když se nebudou bát vstoupit do cizího prostředí, aby jednoduše ukázali, že být křesťanem je velmi inspirativní příklad života. Výhoda cizího prostředí je mohla posunout v hledání možností uplatnění nebo prohloubení své víry. Žádné speciální vzdělání od nich požadováno nebylo.

Program Antiochie od začátku byl tvořen ze společenství, které se sešlo a navazovalo kontakty s obcí podle toho, čím byli nadáni a co mohli dát. Byla snaha zaměřit se na všechny generace, ale to záviselo také na zájmu místních občanů, který se vždy projevil tu více, tu méně. Antiochia však nezůstala nepovšimnuta žádnou z obcí, kde se konala.

Ne každému vyhovoval tento způsob evangelizace. Někteří se účastnili třeba jen jedenkrát nebo také někteří během akce odjížděli. Je možné, že i jim účast na Antiochii něco dala do života. Zde jsem však představil respondenty, kterým zkušenost Antiochie dala své plody v misijním způsobu myšlení ve víře.

¹⁷⁵ FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium*, čl. 28.

4.5.1 Jednoduchý ideál prvních křesťanů

Ideál prvních křesťanů však nebyl jediným ideálem Antiochie. Byl to biblický příklad, jednoduchá myšlenka dlouho promyšlená v modlitbách, ostatně zakladatel Antiochie sám o tom hodně napsal do první kroniky z Vysokých Žibřidovic 1992, jak jsem uvedl několik zmínek ve 2. kapitole práce, a uvádí to také ručně do první kroniky v Severních Čechách:

Ten nápad jsem nosil v hlavě už několik let, ale zařazoval jsem ho spíše mezi pěkné sny, které se mi nikdy nepodaří ani vyzkoušet, natož naplnit. Inspiraci k tomuto nápadu dodala celá řada experimentů, např. chaloupky pro nevěřící, misijní cesta pěšky bez ničeho přes 2 okresy, různá setkání s nevěřícími a hledajícími a v neposlední řadě měly vliv i výzvy Svatého otce a poselství evangelia. Ve školním roce 1991/92 se najednou naskytla možnost tento experiment zrealizovat.¹⁷⁶

Na plakátech Antiochie byla motta z různých částí Pisma svatého vztahujících se k hlásání evangelia. Dá se tedy tvrdit, že hlavním posláním na často opuštěných farách i jiných příbytcích Antiochie bylo žít své křesťanský život v praxi podle zásad evangelia a ve společenství církve, pro které je život prvních křesťanů významnou inspirací. Možná, jak píše sv. Pavel: „Boží slovo je plné života a síly, ostřejší, než každý dvojsečný meč“¹⁷⁷, bylo žité Boží slovo poslanou do života křesťanů pobývajících na Antiochii cennou zkušeností.

4.5.2 Evangelizace běžným životem a s modlitbou

Antiochie se účastnili zpravidla mladí z naší země. Propagace však nebyla pouze ve farnostech nebo diecézích, ale třeba také skrze návštěvy na středních a vysokých školách a samozřejmě s postupem vývoje také na internetu a v médiích. Mezi účastníky akce se občas objevil i někdo z blízkého zahraničí. Uvádím to také, abych níže citoval jeden běžný zápis z obyčejných dní Antiochie, ve kterém chci ukázat, že tým na Antiochii skládal program podle svých schopností a někdy jsme vstoupili i do obyčejného života napříč generacemi. I když pro účastníky bylo nejjednodušší podchytit děti nebo mládež jejich věku, nemohli jsme v programu zapomenout ani na rodiny nebo starší občany. Při plánování programu turnusu musel tým nejprve poznat život obce, v čemž pomáhal jistě i předchozí turnus, ale nejlépe místní křesťané a obyvatelé obce. Bylo velmi užitečné naslouchat. Ne vždycky se podařilo všechno, co jsme si naplánovali, ale i to patřilo k Antiochii a vždy bylo velmi důležité vkládat

¹⁷⁶ *Kronika Antiochií Kravaře 1993, Křenov 1994, Písařov 1995 a Chválkovice 1996, Olomouc 23.3.1993*

¹⁷⁷ Žd 4,12.

to všechno do Božích rukou. Zápis, který budu citovat, je jako mnohé další ve skutečnosti podstatně delší, proto zmíním jen důležité pasáže. Text, který cituji, se pokusím co nejvěrněji přeložit. V originále je slovensky, jelikož autorkou je rodilá Slovenka:

Dnešní den byl veselý, ale i smutný. Proč? Jen pěkně trpělivě čtěte a dozvíte se. Do obědu jsme si naplánovali návštěvu babiček (6). Po obědě nácvik divadla, výroba loutek na hru "Lakomá Barka", bohoslužbu slova, adoraci, sport (na hřišti). Plánovali jsme toho moc, ale realita bola jiná. Na návštěvu k babičkám jsme se vypravili po snídani (okolo 9:30), bylo nás šest, tak jsme se rozdělili do dvojic. ...Samozřejmě jsme všechny návštěvy nestihli absolvovat podle našeho plánu, protože u každé babičky jsme strávili minimálně 1,5 hodiny, ale stálo to za to. Babičkám jsme udělali radost a každé návštěvě se potěší i v budoucnosti. Smutným pro nás bylo to, že nás opustila jedna síla. Musela už jet domů. Tehdy jsme si uvědomili, že to bude pro nás náročnější s přípravou divadla, jako i se vším ostatním. Vypustili jsme tedy hru o Lakomé Barce z našeho scénáře a začali nacvičovat aspoň ty dvě hry. (Lakomá Barka by bola náročná na kostýmy i celkově na prípravu, pretože Vojta chcel, aby som vytvorili loutky)... Potom se konal nácvik divadla. Trénovali i místní děti... Od 18:00 do 18:45 se konala bohoslužba slova – křížová cesta. Na naše překvapení bylo nás tu okolo 17, včetně nás 5. Všecko bylo takové spontánní, hlavně hudba... Po bohoslužbě slova jsme šli dolů na hřiště, trošku zaspportovat. Večer se konala adorace, na kterou přišlo okolo 11 lidí. Celý den byl pestrý.¹⁷⁸

Jak dokládají všechny zápisy kronik z každého dne, modlitba byl vždy hlavní pilíř Antiochie a organizátoři Antiochie nikdy neopomněli vybídnout členy turnusu, známé, řeholní společnosti a vždy Antiochii svěřovali místnímu biskupovi. Na Antiochii se všichni účastníci snažili žít svůj křesťanský život podle svého poznání a starost o duchovní život na Antiochii byla velmi důležitá.

Snažili jsme se dělat obyčejné věci, strávit v té obci, podobně jako apoštol Pavel u „Petra 15 dní“¹⁷⁹ a v prostředí obce Antiochie se nám dostávalo i mnoho poznání. Vize byla jednoduchá a z mnohých příběhů je vidět, že jsme stihli udělat mnoho práce, která trvá v jiném prostředí i mnohem déle. Podle záznamu z kroniky, z níž jsem citoval, zmiňované divadlo se mělo hrát už v neděli potom a teprve ve zmíněný pátek jsme začali s místními dětmi nacvičovat a mělo to úspěch, ovšem úspěch opřený o modlitbu.

¹⁷⁸ Kronika Antiochií Zátor 2004, Podhoří 2006, Ryžoviště 2008, Václavov u Bruntálu 2009, Podhoří 28.7. 2006.

¹⁷⁹ Srov. Ga 1, 18.

4.5.3 Způsob evangelizace, který může vyhovovat

Koho evangelium osloví, ten si ho nemůže nechat pro sebe. Hledá často možnosti, jak evangelizovat a otvírá se jich mnoho, z nichž ta nejbližší by měla být ve farnosti. Ve farnosti na Antiochii bývá jen malé společenství, které samo o sobě nemá mnoho sil. Proto se nabízí možnost mladým nechat se vést k hlásání evangelia. Prostředí ve vybrané obci je vhodným pro novou evangelizaci. Může to být i jako v evangeliu: „*Budou vás tupit a pronásledovat a vylhaně vám připisovat každou špatnost, ale kdo vytrvá až do konce, bude spasen.*“¹⁸⁰ Na Antiochii to nebývá tak vypjaté jako ve zmíněném úryvku. Tupení a pronásledování se neděje, ale jistě je dobře, když účastník vytrvá. Organizátoři podobně počítali i s obtížemi:

Je též dost možné, že se těm před námi něco nepovede a tak bude velká část obce naplněna nezájmem, nechutí či dokonce odmítáním... I tato situace však je Pánem požehnána a my ji máme od něj v pokoře přijmout a s ní se vypořádávat.¹⁸¹

I když Antiochia přichází s jednoduchým ideálem, často jednoduché byly i podmínky, ve kterých se Antiochia konala, nebyl to žádný luxus. Tento způsob nevyhovoval každému, ale jak podotýká také někdo z respondentů, „*je to jeden ze způsobů evangelizace*“¹⁸², který někomu naopak vyhovuje, další i přímo láká a přináší nakonec, třeba přes mnohé obavy, dobrou zkušenost. Jaké byly podmínky na první Antiochii, zacinuji z kroniky:

Chvála Kristu! Srdečně Vás zdravím. Dostal jsem Váš dopis, ve kterém mě prosíte o sdělení názvu obce, ve které se pokusíme o experiment „Antiochia“. Je to v Jeseníkách, úplně u hranic s Polskem – Vysoké Žibřidovice u Starého Města pod Kralickým Sněžníkem. Přikládám též mapu. Kdykoliv jste vítáni. Je to experiment a podmínky jsou tam velmi těžké.¹⁸³

V prvních mnoha letech Antiochie bylo utajováno i místo, kde se bude konat. Když Antiochie začínala, byl to experiment s Božím požehnáním, který vyšel a vydal své ovoce pro účastníky akce, kteří často dlouhá léta vzpomínají nejen na první Antiochii, i když „podmínky byly často velmi těžké“.

¹⁸⁰ Srov. Mt 10,22.

¹⁸¹ *Kronika Antiochie Vysoké Žibřidovice 1992*, vlepěný dopis, Počenice, datum neuveden.

¹⁸² Vyjádření respondentky č. 4.

¹⁸³ *Kronika Antiochie Vysoké Žibřidovice 1992*, vlepěný dopis, Litoměřice 14.6.1992.

4.5.4 Příležitost evangelizovat zanechá zkušenost do života

Mnohdy mnoho lidí nechápe, že k duchovnímu růstu mladého člověka patří samostatnost, které se postupně učí právě v náročnějších podmínkách života, kdy musí se starat nejen o sebe, ale i o druhé, kdy se mu nic hotového, dokonalého a předem připraveného nestrká až pod nos. Týden či dva se dá v pohodě vydržet i v tak extrémních životních podmínkách jako v Žibřidovicích. No, a právě tyto podmínky vedou mladého člověka k tomu, aby nastalé potíže, problémy a trable řešil anebo se pokoušel o řešení.¹⁸⁴

Citovaný dopis je jednou z reakcí na užitek Antiochie pro účastníky akce. V náročných podmínkách jim byla dána příležitost zkoušky, která bude cenná i do dalšího života. I apoštolové prošli náročnou zkouškou umučení Ježíše Krista, jak se to předcítá ve Svatém týdnu v pašijích. Teprve ve světle Kristova vzkříšení začínají být rybáři lidé, kteří svědčí o Kristu tak, jak o tom píše evangelista Lukáš ve Skutcích apoštolů. Zkušenost s evangelizací je celoživotní záležitostí.

Cílem Antiochie od počátku nebylo obrátit evangelizovanou obec, ale pozvat mladé, aby radost z evangelia žili na tom místě svým způsobem a mohli tak oslovit pro evangelium ty, které neznají a tuto zkušenost vlastní evangelizace mohli v životě dál prohlubovat a žít i ve svém domácím prostředí.

Povzbuzení k evangelizačnímu vyjití nevychází jen z biblické zkušenosti života prvních křesťanů v Antiochii, ale i z Antiochie, která byla i je v Čechách i na Moravě. Kdyby se náhodou stalo, že by se prázdninová Antiochie u nás nepořádala, jsem si jist, že je mnoho těch, kterým se Antiochia vkořenila do života a vstúpila jim dovednost hlásání evangelia.

¹⁸⁴ Kronika Antiochie Vysoké Žibřidovice 1992, dopis P. Ondřeje Huječka 2.11.1992.

Závěr

Antiochie není tedy jen v Sýrii, kde učedníky nazvali křesťany, jak se o tom zmiňují Skutky apoštolů. Antiochia na Moravě a v Čechách se stala místem, kde se píše nové, aktuální skutky apoštolů. Z podstaty křtu máme hlásat evangelium a povolání jsme všichni. Bůh nás volá k sobě po celé dějiny spásy, dokonce již od časů Starého Zákona, který směřoval lidstvo k Spasiteli Ježíši Kristu, který přišel mezi nás lidi a ukázal nám cestu k svému Otci. Ježíš nás vyzývá, abychom vyšli a získávali učedníky a my nemusíme chodit daleko. Příležitost k Nové evangelizaci máme doma, třeba i na Antiochii.

Antiochia je jednoduchou pozvánkou k účasti na misii podle vzoru života prvních křesťanů, o kterou se takřka po 30 let starali bohoslovci Arcibiskupského kněžského semináře v Olomouci a která v nějaké podobě s požehnáním místního biskupa trvá doposud a může přetrvávat i dále. Na české i moravské Antiochii se prokazatelně vystříдалo za tu dobu více než 1000 mladých, kterým Antiochia nabídla možnost originálním způsobem zažít hlásání evangelia v praxi, aniž by potřebovali speciální metody.

Největší důraz na Antiochii je kladen na modlitbu a společenství, ve kterém tvoříme jednotu s Kristem. K tomu jsou všichni účastníci Antiochie vedeni. V této práci se dívám na Antiochii pozitivním způsobem, a tak nazírám i výzkumnou otázku v provedeném kvalitativním výzkumu, kde jsem se ptal na zkušenosti s Antiochií a přínos Antiochie pro účastníky akce.

Z výzkumu vyplynulo, že s Antiochií měli pozitivní zkušenost pro způsob hlásání evangelia v naší zemi jako jednou z možností a způsobů nové evangelizace, která má konkrétní užitek pro účastníky akce a že odpovídá na výzvy církve, která vnímá, že svět potřebuje znovu slyšet evangelium, které je hlásáno s radostí a upřímným srdcem.

Antiochia vnímá potřeby doby a snaží se na ně aktivně reagovat v tom místě a čase, kde je. Každá Antiochia probíhá na každém místě jinak. Snažíme se evangelium hlásat jako laici, kteří se dostanou i do míst, kde se církev dostává obtížněji. Chceme ukázat radost, která pramení od Krista a aktivně se hlásíme ke Kristu a církvi. V době, kdy je zjevné, že nás křesťanů v naší zemi ubývá a komunity ve farnostech se menší, může být Antiochia jako místo, odkud je evangelium hlásáno všem, kteří se nechají oslovit příkladem běžných lidí, kteří žijí radost, která je ukotvena v Kristu a církvi. Kéž i skrze vlastní evangelizaci se naladíme na evangelizaci bližních, které máme rádi jako sebe.

Anotace

Ve své diplomové práci se zabývám evangelizačním dílem Antiochia, které spočívá v pořádání misijního pobytu mládeže o prázdninách ve vhodně vybrané farnosti a trvá od roku 1992. Pro představení díla jsem oslovil respondenty, kteří zodpověděli prostřednictvím dotazníkového šetření základní výzkumnou otázku, kterou měli zhodnotit dopady své účasti na díle pro ně samotné a ukázat tak na jednu z akcí vhodnou pro novou evangelizaci. V předchozí teoretické části práce jsem představil pohled na evangelizaci a misijní činnost církve skrze církevní dokumenty a zároveň představil Antiochii podle dokladů jejího průběhu a podle toho, jak se profiluje do současnosti. V této práci jsem také sdělil svou osobní zkušenost s evangelizací na Antiochii a podobně jako oslovení respondenti doporučuji tuto zkušenost zažít. Názorným příkladem tak chci ukázat, že každý máme povolání hlásat evangelium a konat misie v tom nejbližším prostředí kolem nás. První misionář je Kristus a evangelizací jej stále více můžeme poznávat. To mi dala účast na Antiochii.

Abstract

In my diploma thesis, I deal with the evangelistic work of Antioch, which consists of organizing a missionary stay of youth during the holidays in a suitably selected parish and has been going on since 1992. To present the work, I approached respondents who answered a basic research question through a questionnaire survey, by which they were supposed to evaluate the effects of their participation in the work for themselves and thus point to one of the actions suitable for the new evangelization. In the previous theoretical part of the thesis, I presented a view of the evangelization and missionary activity of the church through church documents and at the same time, I presented Antioch according to the documents of its course and according to how it is profiled to the present. In this work, I also shared my personal experience with evangelization in Antioch and, like the addressed respondents, I recommend experiencing it. I want to use an illustrative example to show that we all have a calling to preach the gospel and carry out missions in the closest environment around us. The first missionary is Christ, and through evangelization we can get to know him more and more. That gave me participation in Antioch.

Seznam použitých zdrojů

A) Prameny a literatura

Biblické a liturgické prameny

- *Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona, včetně deuterokanonických knih*, Ekumenický překlad, 6. přepracované vydání, Česká biblická společnost, 1995, ISBN: 80-85810-08-5
- *Misál na každý den liturgického roku*, Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří, 2003, ISBN: 80-7192-846-1

Papežské dokumenty

- PAVEL VI., *Evangelii Nuntiandi – Hlásání evangelia*, 2. opravené vydání, nakladatelství Zvon, 1996, ISBN: 80-7113-159-8
- JAN PAVEL II., *Redemptoris missio*, ZVON, české katolické nakladatelství a vydavatelství Praha, 1994, ISBN: 80-7113-101-6
- JAN PAVEL II., *Novo millennio ineunte, apoštolský list papeže Jana Pavla II. na závěr jubilejního roku 2000*, Sekretariát České biskupské konference Praha, 2001
- JAN PAVEL II., *Rundschreiben Slavorum Apostoli von Papst Johannes Paul II. an die Bischöfe, die Priester die Ordensgemeinschaften und alle Gläubigen in Erinnerung an das Werk der Evangelisierung der heiligen Cyrill und Methodius vor 1100 Jahren, /Oběžník Slavorum Apostoli od papeže Jana Pavla II. biskupům, kněžím, řeholnímu společenství a všem věřícím na památku díla evangelizace svatých Cyrila a Metoděje před 1100 lety/*, Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz, Bonn, 1985, ISCMTF – UP 3131017386
- JAN PAVEL II., *Poselství svatého otce mladým celého světa u příležitosti IX. a X. Světového dne mládeže 1994 – 1995*, Sekretariát České biskupské konference, 1994
- JAN PAVEL II., *Poselství svatého otce mladým celého světa u příležitosti XI. Světového dne mládeže 1996*, Sekretariát České biskupské konference Praha, 1996
- JAN PAVEL II., *Poselství svatého otce Jana Pavla II. k XX. Světovému dni mládeže (Kolín, srpen 2005)*, Česká biskupská konference Praha, 2004
- BENEDIKT XVI., *Deus caritas est*, 1. vydání, nakladatelství Paulínky Praha, 2006, ISBN: 80-86949-03-6

- BENEDIKT XVI., *Spe salvi, O křesťanské naději*, 1. vydání, nakladatelství Paulínky Praha, 2008, ISBN: 978-80-86949-41-3
- BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate, Láska v pravdě, Encyklika o integrálním lidském rozvoji v lásce a v pravdě*, Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří, 2009, ISBN: 978-80-7195-414-9
- BENEDIKT XVI., *Sacramentum caritatis, O eucharistii, zdroji a vrcholu života a poslání církve*, 1. vydání, Posynodální apoštolská exhortace, nakladatelství Paulínky Praha, ISBN: 978-8086949-32-1
- FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium, Radost evangelia, apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě*, 1. vydání, nakl. Paulínky, 2014, ISBN: 978-80-7450-118-0
- FRANTIŠEK, *Laudato si', Bud' pochválen, encyklika o péči o společný domov*, 1. vydání, nakladatelství Paulínky, 2015, ISBN: 978-80-7450-187-6
- FRANTIŠEK, *Gaudete et exsultate, Radujte se a jásejte, apoštolská exhortace o povolání ke svatosti v současném světě*, 1. vydání, nakl. Paulínky, 2018, ISBN: 978-80-7450-302-3
- FRANTIŠEK, *Christus vivit, Kristus žije, Posynodní apoštolská exhortace k mladým lidem i k celému Božímu lidu*, Karmelitánské nakladatelství, 2019, ISBN 978-80-7566-167-8
- FRANTIŠEK, *Fratelli tutti, Encyklika o bratrství a sociálním přátelství z 3. října 2020*, Karmelitánské nakladatelství v Praze, 2021, ISBN: 978-80-7566-217-0
- FRANTIŠEK, *Querida Amazonia (Milovaná Amazonie), Božímu lidu a všem lidem dobré vůle*, Sekretariát České biskupské konference Praha, 2020

Druhý vatikánský koncil a Magisterium

- II. Vatikánský koncil, *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, 2. vydání, Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří, 2002, ISBN: 80-7192-438-5
- *Codex iuris canonici, Kodex kanonického práva*, 1. vydání, ZVON, české katolické nakladatelství a vydavatelství Praha, 1994
- KONGREGACE PRO KLÉRUS, *Všeobecné direktorium pro katechizaci*, Sekretariát České biskupské konference Praha, 1998

- PAPEŽSKÁ RADA PRO NOVOU EVANGELIZACI, *Direktorium pro katechezi*, Karmelitánské nakladatelství, 2020, ISBN: 978-80-7566-312-2
- *Katechismus katolické církve*, Karmelitánské nakladatelství, 2001, ISBN: 80-7192-488-1
- PAPEŽSKÁ RADA PRO SPRAVEDLNOST A MÍR, *Kompendium sociální nauky církve*, Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří, 2008, ISBN: 978-80-7195-014-1
- KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, *Instrukce ohledně některých aspektů evangelizace*, Sekretariát České biskupské konference Praha, 2007

Další církevní dokumenty

- *Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v České republice*, Česká biskupská konference Praha, 2015
- *Pastýřský list pro druhý rok přípravy na Velké jubileum roku 2000, 1998 – rok Ducha svatého*, Sekretariát České biskupské konference Praha, 1997
- PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE V ČR, *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě, závěrečný dokument Plenárního sněmu katolické církve v ČR*, Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří, 2007, ISBN 978-80-7195-162-9
- FRANCOUZSKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Pozvat současnou společnost k životu z víry, Dopis francouzským katolíkům*, Karmelitánské nakl. v Kostelním Vydří, 2003, ISBN 80-7192-816-x
- *Kristus – naděje Evropy, Středoevropské katolické dny 2003-2004*, Sekretariát České biskupské konference, 2003

Tematická a odborná literatura

- AMBROS PAVEL., *Církev, kultura, společnost, misie*, 2. přepracované vydání, Univerzita Palackého v Olomouci, 2002, ISBN: 80-244-0418-4
- AMBROS PAVEL, *Evangelium pro rodinu dnešní doby, Pastorační výzvy v podmínkách evangelizace*, 1. vydání, Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2014, ISBN: 978-80-7412-166-1
- BENEDIKT XVI., *Radost z víry*, 1. vydání, nakladatelství Paulínky, 2013, ISBN: 978-80-7450-087-9
- MORAN MICHELLE, *Evangelizace s odvahou a citem*, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří, 2015, ISBN: 978-80-7195-861-1

- OPATRNÝ ALEŠ, *Pastorální teologie včera, dnes a zítra*, nakladatelství Pavel Mervart, 2023, ISBN: 978-80-7465-602-6
- OPATRNÝ ALEŠ, *Cesty pastorače v pluralitní společnosti*, Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří, 2006, ISBN: 80-7192-930-1
- ŠLÉGR JIŘÍ, *Misijní povolání a odpovědnost v díle Jana Pavla II. na základě poselství k světovým misijním nedělím*, 1. vydání, Jiří Brauner – Kartuziánské nakladatelství, 2014, ISBN: 978-80-87864-15-9
- *Youcat, Katechismus katolické církve pro mladé*, Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří, 2011, ISBN: 978-80-7195-564-1

Ostatní literatura

- FILKA JAROSLAV, *Metodika tvorby diplomové práce, Praktická pomůcka pro studenty vysokých škol*, 1. vydání, nakladatelství Knihař, Brno, 2002, ISBN: 80-86292-05-3
- HENDL JAN, *Kvalitativní výzkum, Základní teorie, metody a aplikace*, 4. vydání, Portál s.r.o., Praha, 2016, ISBN: 978-80-262-0982-9
- *Papež František v Riu de Janeiru 2013*, Prosím o přátelský dialog, 1. vydání, Ikar, 2013, ISBN: 978-80-249-2308-6
- ŠPAŇÁR J., KETTNER E., *Latina pro gymnázia*, 7. vydání, Scientia SPN, 1965, ISBN 80-04-26404-2

Diplomové a bakalářské práce

- BUCHTOVÁ JANA, *Návrh projektu příměstského tábora v rámci působení evangelizační činnosti Antiochia ve městě Stráž pod Ralskem*, Olomouc, 2013. bakalářská práce (Bc.), Univerzita Palackého v Olomouci, Cyrilometodějská teologická fakulta, dostupná na: <https://theses.cz/id/nvj4hw/> (online)
- NĚMCOVÁ MARIE, *Evangelizace jako úkol křesťana*, České Budějovice, 2016, diplomová práce (Mgr.), Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, dostupná na: <https://theses.cz/id/32xjav/> (online)

Další písemné specifické prameny

- *Kronika Antiochie Vysoké Žibřidovice 1992*
- *Kronika Antiochií Kravaře 1993, Křenov 1994, Písařov 1995, Chvalkovice 1996*
- *Kronika Antiochií Zátor 2004, Podhoří 2006, Ryžoviště 2008, Václavov u Bruntálu 2009*
- HÝBL VOJTĚCH, Přepsané osobní deníky Antiochie z let 1996 – 2017, zveřejněné v elektronické podobě na síti Signaly.cz dostupné na osobním blogu „*Já za to nemohu, to někdo jiný*“ v rubrice „*Antiochia, neboť jsem Antiošák, duchodce*“, dostupné na: <https://vvrh.signaly.cz/rubrika/antiochia-nebot-jsem-antiosak-duchodce> (online) 13.4. 2024
- Dotazník a odpovědi respondentů

B) Internetové prameny

Doména Antiochia

- Antiochia.cz: <https://antiochia.cz/> © Antiochia 1992 – 2024 (online)

Média a sociální sítě

- Facebook.com, dostupné na: <https://www.facebook.com/groups/antiochiacz> (online), aktivní od r. 2013 a <https://www.facebook.com/antiochia.cz/> (online), aktivní od r. 2017
- Letní misie v naší zemi, časopis Milujte se! č. 17/2011 (online) <https://milujte.se/>, dostupné na: <https://milujte.se/storage/dalsi/milujte-se-2011-17.pdf>
- Rádio Proglas, dostupné na: <https://zpravy.proglas.cz/udalosti/antiochia-je-akce-na-ktere-pusobi-duch-svaty-rika-organizator/> (online) 2015
- Signály.cz, dostupné na: <https://www.signaly.cz/antiochia> © Signály.cz, z. s. 2007 – 2024 (online)
- TV Noe, dostupné na: <https://www.tvnoe.cz/porad/6009-generalni-audience-papeze-frantiska>, (online) 18.10. 2023
- Vatican News, dostupné na: <https://www.vaticannews.va/cs/papez/news/2023-10/papezova-katecheze-o-charlesi-de-foucauld.html> (online) 18.10. 2023
- Youtube.com, dostupné na: <https://www.youtube.com/@OndrejTalas/playlists> (online), *Antiochia cz – misionářem ve vlastní zemi*

Ostatní webové stránky

- Fatym (online), dostupné na: <https://fatym.com/>
- Farní evangelizační buňky (online), dostupné na: <https://www.evangelizacnibunky.cz/>
- Malá Antiochia (online), dostupné na: <https://www.mala-antiochia.cz/>
- Oficiální webové stránky jmenovaných obcí a farností

C) Seznam zkratk

Biblické knihy: Zkratky používané v Českém ekumenickém překladu

I. Starý zákon (NZ)

Gn První kniha Mojžíšova (Genesis)

Iz Izajáš

II. Nový zákon (SZ)

Mt Matouš

Mk Marek

L Lukáš

J Jan

Sk Skutky apoštolské

Ř Římanům

F Filipánům

1 K První list Korintským

2 K Druhý list Korintským

Ga Galatským

1 Tm První list Timoteovi

2 Tm Druhý list Timoteovi

Žd Židům

Jk List Jakubův

Zj Zjevení Janovo

Církevní dokumenty

CIC Kodex kanonického práva (Codex iuris canonici)

kán. kánon v CIC

KKC Katechismus katolické církve

Ostatní zkratky

aj. a jiné

č. číslo

čl. článek

např. například

pozn. poznámka

r. rok (roku)

resp. respondent (respondentka), nikoliv „respektive“

s. strana

srov. srovnej

sv. svatý (svatá, svaté)

D) Přílohy

Pozvánky na Antiochii

1. příloha: Přihláška na Antiochii 1992, skenováno z Kroniky Vysoké Žibřidovice 1992

ANTIOCHIA 92

aneb celoprázdninový experiment pro mládež

Proč tento název?

Chceme se pokusit žít svou víru tak naplno, jako ji žili první věřící v Antiochii, kde se jim poprvé začalo říkat křesťané.

(Sk 11,19-26)

A co se za tím skrývá?

V jedné mrtvé farnosti bude po celé prázdniny společenství věřící mládeže, které se bude průběžně obměňovat. Účastníci budou budovat společenství, posilovat svoji víru modlitbou i prací ... Účelem však není, aby se uzavřeli do okruhu přátel, ve kterém jim bude dobře a od ostatních se izolovali. To by pak byli vzdáleni od prvotních křesťanů. Podle svých možností by se též měli pokusit navázat kontakt s místními lidmi. Nejen slovy, ale formou křesťanské lásky vydávat svědectví o pravdivosti své víry. A jak? Např.: předat úsměv, pronlubit si třeba i jen o počasí, nabídnout pomoc, uspořádat pro mládež výlet, táborák, odpoledne her, atd. - vždyť láska je vynalézavá. Uvítáme vaše nápady.

Organizační náležitosti:

- Bydlení zajištěno na faře - je třeba dovézt svůj spací pytel a karimatku
- Fara je naprosto nevybavená a proto v současné době sháníme použitelné vybavení (i starší)
- Řízení a koordinaci činnosti budou mít na starosti bohoslovci.
- Celá akce je určena pro mládež (tedy kluky a holky) od 15 let.
- Každý si hradí svůj pobyt sám. Pokud si účastníci dovezou dostatek vlastních zásob, mohla by se průměrná denní částka pohybovat kolem 15 Kčs.
- Je možné přijet kdykoliv na libovolně dlouhou dobu v období od 27.6. do 14.9.92. Předem je však třeba datum a délku pobytu nahlásit kvůli koordinaci činnosti. - Optimální doba pobytu: minimálně 14 dnů.
- Podmínky pobytu:
 1. Ochota aktivně se zapojit
 2. Ochota spolupracovat pod vedením dané autority.
 3. Zanechat doma sobectví, vzít si sebou obětavé srdce a odvahu překonávat potíže, které se mohou vyskytnout.
- Název obce sdělí: *Marek Dunda*
Komenského 4
412 82 Litoměřice
- Na tutéž adresu můžete zasílat přihlášky, všechny dotazy, nápady i případnou hmotnou pomoc.
- Termín od 1. do 11.7. je již poměrně silně obsazen, a proto spíš využijte další období.
- I kdybyste na tento experiment s námi nešli, prosíme vás, abyste na něj pamatovali ve svých modlitbách.

Děkujeme.

2. příloha: Přihláška na Antiochii 1997 (osobní archiv)

Žít svoji víru tak opravdově, jako ji žili první křesťané v Antiochii /Sk 11, 19-26/, a hlásat evangelium Ježíšova zmrtvýchvstání /Mk 16, 9-15/, aby se mnozí obrátili k Pánu a uvěřili v Něho, je pro dnešní svět velmi naléhavé.

Pro ty, kdo se o to chtějí pokusit ve společenství mládeže zábřežského děkanátu, je připraven projekt

Moravská Antiochia 97

Jak to uskutečnit?

Vše proběhne v obci Maletín, kde Antiochie "nastartovala" již vloni. I letos se zde budou střídat společenství ve 14-tidenních turnusech během prázdnin. Společnými modlitbami a prací pro "antiochijskou farnost" budeme posilovat svoji víru, tvořit živé společenství a tak vydávat svědectví svému okolí.

Co budeme konkrétně dělat?

Úkolem je vytvořit společenství, které bude otevřené pro lidi ve farnosti, aby mohli nahlédnout do života dnešních mladých křesťanů. Pomůžeme lidem s prací, popovídáme s nimi, děti pozveme k táboráku, uspořádáme sportovní odpoledne a pod.; díky zkušenostem budeme hledat konkrétnější možnosti než vloni. A i když budeme navazovat na loňské prázdniny, je třeba dostatek také nových mladých kluků a děvčat, aby vnesli nové myšlenky do tohoto projektu tak, že bude skutečně dílem převážně mládeže našeho děkanátu jako nástroje v rukou Božích.

Kdy máme přijet?

Z organizačních důvodů je potřeba se zapojit do některého z připravených turnusů

(přípravny: **O** 27.6. - 30.6. 97 - jen z loňských účastníků)

C 1.8. - 17.8. 97

B 18.7. - 3.8. 97

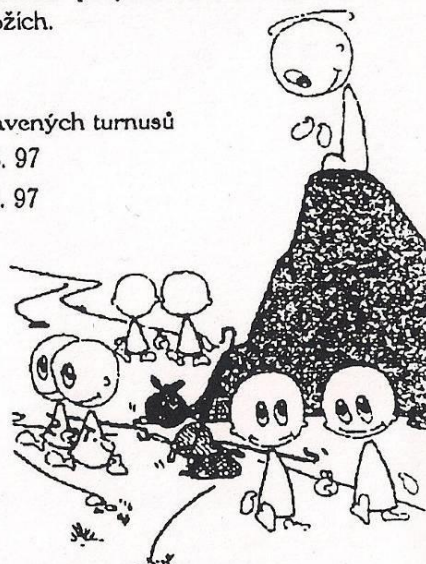
D 15.8. - 31.8. 97

A ještě organizační věci:

- ♦ Bydlet budeme v č.p. 133 na křižovatce k Hynčíně
- ♦ Celá akce je určena pro mládež od 16-ti let
- ♦ Jídlo si nějaké přivezeme a na zbytek se složíme

Bližší informace sdělí:

Radomír Šidleja
Farní 10
789 01 Zábřeh, tel.:0648/22541

Na tuto adresu zasílejte případné dotazy a nejpozději do **12.6. 97** přihlášky.
Jsme si vědomi, že bez Boží pomoci by bylo naše snažení marné, proto už teď prosíme o modlitbu.

..... zde odstříhnete

Přihláška

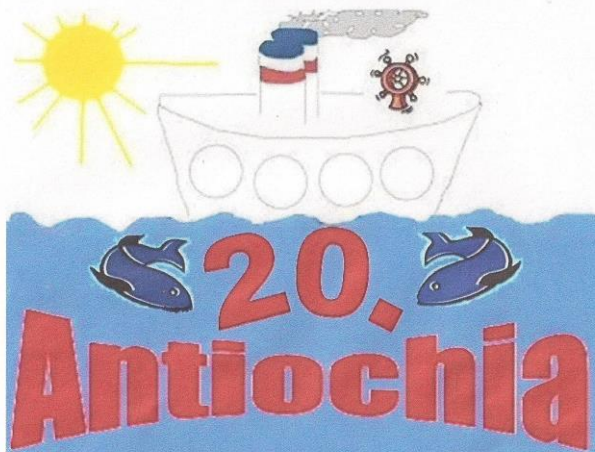
Jméno a příjmení Datum narození

Adresa

Něco o sobě na 2.stranu

Přijedu na turnus: (O) **B** **C** **D**

3. příloha: Plakát k 20. výročí Antiochie 2011 (osobní archiv)

Nemusíš plout do Antiochie či jiných vzdálených krajů. Jedna obec v Čechách nebo na Moravě čeká i na tebe, že ji přineseš kus svého veselého mládí a radostně prožívaného křesťanství.

Akci žehnají místní biskupové.

Pořádají bohoslovci AKS Olomouc ve spolupráci s farní komunitou Drahotuše.

Antiochia

Jak to v praxi vypadá, můžeš vytušit www.antiochia.cz
(zde se můžeš také přihlásit)

Pomáhala jim ruka Páně a velký byl počet těch, kdo přijali víru a obrátili se k Pánu. ... Po celý rok spolu pobýli v církvi a vyučili tam početný zástup. Právě v Antiochii se ponejprv učedníkům začalo říkat „křesťané“. (Sk 11, 21.26)

- **Přidej se k nám ve stopách prvních křesťanů.**
- **Zkus žít jako oni. Mnozí už to zkusili.**
- **Dej Bohu 14 dní prázdnin.**
- **Zažiješ, že On působí i skrze tebe.**
- **Máš šanci to zažít na vlastní kůži.**
- **Je-li ti alespoň 16 let, neváhej!**

Turnusy na prázdniny 2011:

A: 1. 7. - 16. 7.

B: 15. 7. - 30. 7.

C: 29. 7. - 13. 8.

D: 12. 8. - 27. 8.

Antiochia

M
S
I
J
E

**Na misie
nemusíš do pralesa...**

A N T I O C H I A

Připoj se
k misijnímu týmu
v Čechách
nebo na Moravě.

Najdi si místo:
**Potštát
Stráž
pod Ralskem**

Vyber si termín:
7.–17. 7. 2017
16.–26. 7. 2017
25. 7.–4. 8. 2017
3.–13. 8. 2017

Hledáme:
- mladé od 16 do 35 let
- odvážné, kteří se nebojí
jít s kůží na trh :-)
- biřmovance

Nabízíme:
- společenství
- modlitbu
- dobrodružství
- možnost pomoci druhým

Další info a přihlášky na webu antiochia.cz

5. příloha: Plakát 2021 k 30. výročí Antiochie (zdroj: Facebook dostupný na <https://www.facebook.com/groups/569434056450138>) on-line 12.4. 2024

ANTIOCHIA

mládež 16-35 let

**Chycen
v sociálních
sítích?**

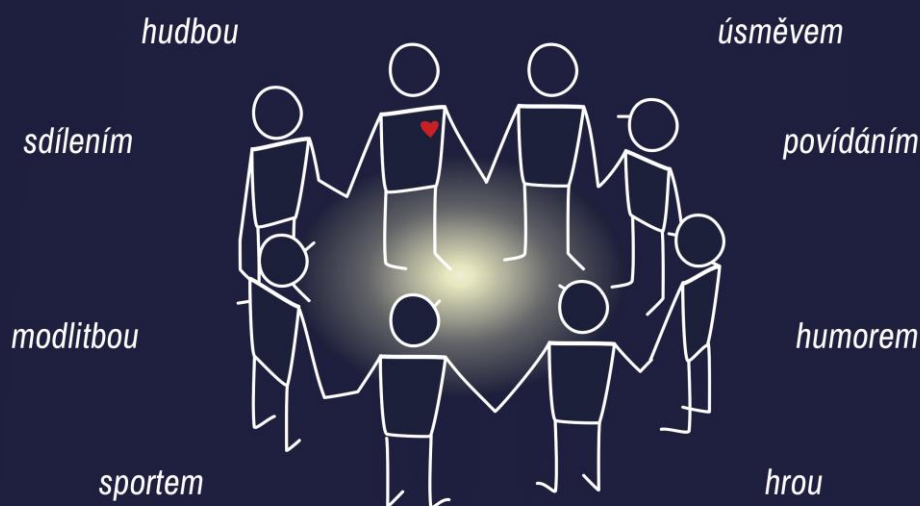
Pojd' s námi
žít víru i mimo
virtuální svět!

10.-18.7. 17.-25.7. 24.7.-1.8. 31.7.-8.8.

2021 farnost Chropyně antiochia.cz

ANTIOCHIA

NEBOJ SE BÝT **SVĚTLEM** SVĚTA
a pojd' nám pomoci toto světlo nést k druhým lidem

Mladí ve věku **16–30 let**

Počátky

turnus A 3.–11. 8. 2024

turnus B 10.–18. 8. 2024

turnus C 17.–25. 8. 2024

Kroniky Antiochie

7. příloha – Foto vypůjčených kronik: Kronika Antiochie Vysoké Žibřidovice 1992, Kronika Antiochie Kravaře 1993, Křenov 1994, Písařov 1995, Chválkovice 1996 a Kronika Antiochie Zátor 2004, Podhoří 2006, Ryžoviště 2008, Václavov u Bruntálu 2009 (vyfoceno osobním přístrojem 12. 4. 2024)

8. příloha – Foto ručních osobních zápisků (osobním přístrojem 12. 4. 2024)

9. příloha – Foto přepsaných a tištěných osobních zápisků (osobním přístrojem 12. 4. 2024)

Blízko tebe je to slovo, máš ho v ústech i ve svém srdci; to je slovo víry, kterou hlásáme. Jestliže tedy ústy vyznáváš, že Ježíš je Pán a v srdci věříš, že ho Bůh vzkřísil z mrtvých, budeš spasen. Víra v srdci vede ke spravedlnosti, vyznání ústy vede ke spáse. (Ř 10, 8-10)